TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL BAHÇESİNİ EĞİTSEL AMAÇLI KULLANIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Derya TEPEBAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL BAHÇESİNİ EĞİTSEL AMAÇLI KULLANIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Derya TEPEBAĞ

Danışman: **Prof.Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS**
Jüri Üyesi: **Yrd. Doç.Dr.Mustafa YAŞAR**
Jüri Üyesi: **Yrd. Doç.Dr. Şermin METİN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2017

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS
(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mustafa YAŞAR

Üye: Yrd. Doç. Dr. Şermin METİN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/2017

Prof. Dr. H. Mahir FİSUNOĞLU
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …. / …. / 2017

Derya TEPEBAĞ

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN OKUL BAHÇESİNİ EĞİTSEL AMAÇLI KULLANIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Derya TEPEBAĞ

Yüksek Lisans Tezi, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS
Haziran 2017, 95 sayfa

Bu araştırma, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Nitel araştırma modellerinden durum çalışması olarak tasarlanan araştırmanın katılımcılarını 2014-2015 eğitim öğretim yılında Gaziantep ili merkez Şahinbey ve Şehitkâmil ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı, bahçe donanımı ve güvenliği yüksek, orta ve düşük düzeyde olan okullarda çalışan 49 öğretmen oluştur. Katılımcılar, araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin olduğu düşünülen durumların seçilmesi ve derinlemesine araştırılmasına olanak sağlayan *amaçlı örnekleme* yöntemlerinden *ölçüt örnekleme* yoluyla belirlenmiştir. Araştırmada öncelikle yüksek, orta ve düşük bahçe donanımı ve güvenliğine sahip okullar belirlenmiş, daha sonra bu okullarda görev yapan öğretmenlere ulaşılmıştır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında, öğretmenlerin görev yaptığı okulların bahçe donanımı ve güvenliğini belirlemek amacıyla bu okulların bahçe donanımı ve güvenlik özellikleri araştırmacı tarafından oluşturulan kontrol listesine göre değerlendirilmiştir. Bu okullarda görev yapan 49 öğretmen araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Bu araştırmanın veri toplanma sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz edilmesi için nitel veri analizlerinden içerik ve betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırma sonuçları öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe düzenlemesinin, iç mekânlar ile aynı önemde düşünmediği saptanmıştır. Öğretmenlerin okul bahçesinde bulunmasını belirttikleri donatıların çocukların gelişim ve öğrenmelerini tam anlamıyla destekler nitelikte olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin, okul bahçesini; enerji harcama, gelişimi destekleme, hava değişimi, materyal toplama, oyun oynama, yaşayarak öğrenme amacıyla kullandıkları saptanmıştır. Düşük donanım ve güvenliğe sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeyi haftada bir veya hiç kullanmadıkları, orta ve yüksek donanım ve güvenliğe sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ise haftada birkaç defa ve daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Bahçede kullanılan alanlar ile ilgili olarak bahçe donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmen görüşlerinin benzer, düşük olan okullarda çalışan öğretmen görüşlerinin farklı olduğu tespit edilmiştir. Bahçe donanımı ve güvenliği orta ve yüksek düzeyde olan okullarda çalışan öğretmenlerin tamamına yakınının (47) oyun parkı ve boş alanları sıklıkla kullanması, öğretmenin okul bahçesini öğrenme ortamı olarak değerlendirmediğini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin okul bahçesinde en çok uyguladığı etkinliğin oyun etkinliği olduğu saptanmıştır. Bilişsel gelişimi destekleyici etkinliklerin (matematik vs.) okul bahçesinde oldukça az uygulandığı, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının ise hiç uygulanmadığı saptanmıştır. Fiziksel donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda görev yapan öğretmenlerin okul öncesi eğitim etkinliklerinde bahçeyi neredeyse hiç kullanmadığı, fiziksel donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmenlerin ise okul bahçesini etkili ve verimli bir şekilde kullanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Açık hava ortamı, açık hava etkinlikleri, okul öncesi öğretmeni

ABSTRACT

EXAMINATION OF PRESCHOOL TEACHERS CONCERNING THE USE FOR EDUCATIONAL PURPOSES THE SCHOOL YARD

Derya TEPEBAĞ

Master Thesis, Department of Preschool Education Department
Supervisor: Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS
June 2017, 95, pages

This research was conducted to school garden equipment and safety teachers working in schools with different characteristics, low, medium and high, examine teachers' views on using of school gardens in public and private preschools, using of school grounds, the views on the practice of education in the school pre-school program, and the obstacles faced by teachers in using of school grounds.

Designed as a case study from qualitative research models, the participants of the study were 49 teachers working in schools with high school, middle and low security level, affiliated to the Ministry of National Education and Child Services General Directorate in Şahinbey and Şehitkâmil districts of Gaziantep province in 2014-2015 academic year. Participants were selected through sampling from the purposeful sampling methods that allow for the selection and in-depth investigation of situations that are thought to be rich in information, depending on the purpose of the research. n the study, firstly, high, medium and low schools with garden equipment and security were determined and then reached to teachers working in these schools. The gardening equipment and safety features of these schools were evaluated according to the checklist established by the researcher in order to determine the gardening equipment and the safety of the teachers' schools in the collection of the survey's data. Forty-nine teachers who worked in these schools voluntarily participated in the research.

The interviewing technique of qualitative research methods was used in the data collection process of this research. In this study, a semi-structured interview form prepared by the researcher was used to gather interview data. Content and descriptive analyses were used in the qualitative data analysis to analyze the collected data.

The results of the research has been determined that teachers do not think gardening in education institutions as same as interior spaces. It has come to the conclusion that the equipment that the teachers declared to be in the school garden is not capable of fully supporting the development and learning of children. Teachers are using the school garden; Energy expenditure, support for development, air change, material collection, playing games, learning by living. It has been determined that teachers who work in schools with low hardware and security use the garden once or not at a week, and teachers who work in schools with medium and high equipment and safety use it several times a week or more. Regarding the fields used in the horticulture, it has been determined that the opinions of teachers working in schools with medium and high security for gardening equipment and security are different from those of teachers working in similar, low schools. The use of playgrounds and vacant spaces, which are close to all of the teachers working in medium and high in the gardening and security area, has led to the conclusion that the teacher does not regard the school garden as a learning environment. It is determined that the most active activity of the teachers in the school garden is the play activity. According to the teachers, the activities in the garden support the social, emotional, cognitive, psychomotor development areas of the children. It has been determined that activities that support cognitive development (mathematics, etc.) are applied very little in school halls and that reading and writing preparations are not applied at all. Teachers who work in physical facilities and schools with low security have reached to the result that teachers who hardly use the gardens in pre-school activities and those who work in medium and high school with high security and physical equipment can not use the school garden efficiently and efficiently.

Key words: School garden, outdoor environment, early childhood teachers

ÖNSÖZ

Son yıllarda önemi oldukça artan açık alanda öğrenme konusu birçok öğretmenin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Yine de eğitim öğretimin sadece sınıflar gibi iç mekânlarda gerçekleştirilebileceği algısı, okul bahçelerinin otopark olarak kullanılması gibi pek çok nedene bağlı olarak okul bahçeleri hızla betonlaşmakta ve çocuklar için etkin öğrenme alanları olmaktan çıkmaktadır. Gerek okul yöneticilerinin okul bahçelerinin birer öğrenme alanı olduğunun farkında olmaması, gerekse öğretmenlerin okul bahçelerini yalnızca çocukların motor becerilerinin desteklendiği alanlar olarak görmesi, ailelerin ise okul dışındaki bahçeyi çocukları için tehlikeli ve riskli bulmaları sonucu okul bahçelerine gereken önem verilmemektedir. Bu gerekçelerle şekillenen bu araştırma, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesinin kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın şekillenmesi, planlanması, uygulanması ve raporlaştırılması aşamalarında pek çok kişinin katkısı olmuştur.

Öncelikle yüksek lisans eğitimim boyunca ilminden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile de örnek edindiğim, birlikte çalışmaktan onur duyduğum ve ayrıca tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabırdan dolayı danışmanım değerli hocam, Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS' a yürekten teşekkür ediyorum.

Araştırmamın ortaya çıkmasında katkılarını esirgemeyen başta Yrd. Doç. Dr. Mustafa YAŞAR ve Yrd. Doç. Dr. Şermin METİN hocalarıma teşekkür ederim. Araştırmanın yöntem bölümünün şekillenmesinde desteğini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK' e teşekkür ederim. Tez yazım sürecimde ve yüksek lisans eğitimimde bana destek olan kıymetli arkadaşım Dr. Seda ŞAHİN' e teşekkür ediyorum. Tez çalışması sırasında bana destek ve yardımlarını esirgemeyen değerli öğretmen arkadaşlarıma ve çeşitli uzman kişilere katkıları için ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum.

Sürecimin her aşamasında yanımda olan eşim Bülent TEPEBAĞ 'a, oğlum Umut Toprak TEPEBAĞ' a ve adını sayamadığım, katkı sağlayan herkese teşekkür ederim.

Derya TEPEBAĞ

Adana/2017

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ ..... **viii**
KISALTMALAR ..... **xii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiv**
EKLER LİSTESİ ..... **xv**

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Araştırma Problemi 3
1.2. Araştırmanın Amacı 6
1.3.Araştırmanın Önemi 7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 8

BÖLÜM II
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çocukların Gelişim ve Öğrenme Sürecinde Okul Bahçelerinin Önemi 9
2.2. Okul Bahçelerinin Tasarımı ve Güvenlik 12
2.3. Okul Bahçesi Kullanımında Öğretmeninin Rolü 17
2.4. İlgili Araştırmalar 19
2.4.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 19
2.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 21

BÖLÜM III
YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli 27
3.2. Katılımcılar 28

3.2.1. Araştırmaya Dâhil Edilen Okulların Belirlenmesi 28
3.2.2. Araştırmaya Dâhil Edilen Öğretmenlerin Belirlenmesi.....29
3.3. Veri Toplama Araçları ve Yöntemleri.....30
3.3.1. Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi 31
3.3.2. Öğretmenlere Uygulanan Veri toplama Araçları ve Yöntemleri.....32
3.4. Verilerin Toplanması.....34
3.5. Verilerin Analizi.....34
3.5.1. Örneklemin Belirlenmesinde Kullanılan Kontrol Listesine İlişkin Verilerin Analizi 35
3.5.2. Görüşme Verilerinin Analizi.....35

BÖLÜM IV
BULGULAR

4.1. Öğretmenlerin Okul Bahçesinin Düzenlenmesi İle İlgili Görüşleri.....37
4.2. Öğretmenlerin Okul Bahçesini Kullanma Durumları.....43
4.3. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Okul Bahçesinde Uygulanmasına Yönelik Görüşleri.....47
4.4. Öğretmenlerin Okul Bahçesi Kullanımında Karşılaştığı Engeller.....59

BÖLÜM V
TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Öğretmenlerin Okul Bahçesinin Düzenlenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu 63
5.2. Öğretmenlerin Okul Bahçesini Kullanma Durumlarına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu 67
5.3. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Yer Alan Eğitim Etkinliklerinin Okul Bahçesinde Uygulanması ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu 70
5.4. Öğretmenlerin Okul Bahçesi Kullanımında Karşılaştığı Engellere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....74

BÖLÜM VI
SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar 77
6.2. Öneriler 78
6.2.1. Milli eğitim Bakanlığı'na ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Öneriler 78
6.2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerine Öneriler 79
6.2.3. Öğretmenlere Öneriler 79
6.2.4. Araştırmacılara Öneriler 80

KAYNAKÇA 81
EKLER 91
ÖZGEÇMİŞ 96

KISALTMALAR

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

ADAAG: Americans with Disabilities Act Accessibility Guidelines/ Amerikan Engelliler Yasası Erişilebilirlik Rehberi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NAEYC: National Association for the Education of Young Children

TSE: Türk Standartları Enstitüsü

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Wellhousen ve Crowther'a Göre İlgi Alanları, Beceriler ve Ek Malzemeler . 13
Tablo 2. Puan Ortalamalarına İlişkin Frekans Değerleri ve Katılımcı Sayıları 29
Tablo 3. Araştırmaya Dâhil Edilen Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler..... 30
Tablo 4. İçerik Analizi Kodlama Frekans Dağılımı 35
Tablo 5. Bahçe Düzenlemesinde Öğretmenin Rolü 37
Tablo 6. Okul Bahçesinde Bulunması Gereken Donatılar..... 38
Tablo 7. Öğretmenlerin Okul Bahçesini Kullanım Amaçları 42
Tablo 8. Öğretmenlerin Bahçe Kullanım Sıklığı..... 44
Tablo 9. Öğretmenlerin Okul bahçesinde Sıklıkla Kullandıkları Alanlar 45
Tablo 10. Öğretmenlerin Okul Bahçesinde Uygulayacakları Etkinlikleri Seçme Nedenleri..... 46
Tablo 11. Öğretmenlerin Okul Bahçesinde Yaygın Olarak Uyguladıkları Etkinlikler . 48
Tablo 12. Etkinliklerin Desteklediği Gelişim Alanları..... 51
Tablo 13. Etkinlik Öncesi ve Etkinlik Sırasında Dikkat Edilen Unsurlar 52
Tablo 14. Okul bahçesinde Uygulanabilir ve Uygulanamaz Olduğu Düşünülen Etkinlikler 54
Tablo 15. Bahçe Kullanımını Engelleyen Faktörler..... 58
Tablo 16. Etkinlik Sürecinde Yaşanan Sorunlar 59

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Öğretmenlere göre okul bahçesinde bulunması gereken donatılar ve desteklediği gelişim alanları ile beceriler..... 40
Şekil 2. Öğretmenlerin okul bahçesinde uyguladıkları etkinlikler ve nedenleri 49
Şekil 3. Okul bahçesinde uygulanabilir ve uygulanamaz etkinlikler ve nedenleri..... 56

EKLER LİSTESİ

Sayfa

EK-1. Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi 91
EK-2. Öğretmen Görüşme Soruları 95

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çocukların gelecekte fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı birer birey olarak yetişebilmeleri için sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel becerilerini geliştirebilecekleri ortam ve imkânlara ihtiyaçları vardır. Bu becerilerin geliştirilebilmesine olanak sağlayan; eğitim, oyun, spor, sosyal-kültürel faaliyetler ile tören ve kutlamalara yönelik çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği en uygun ve etkili yerler okul bahçeleridir. Çünkü çocuklar, günlük zamanlarının büyük bir bölümünü okulda geçirmektedir. Çocukların okul öncesi dönemde belirli becerileri edinmesi ve gelişimlerinin desteklemesi için fiziksel çevre ve sosyal yönden sağlıklı mekânlar gerekmektedir. Ayrıca çocukların gelişim ve ihtiyaçlarına cevap verebilen etkili programların nitelikli öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesini sağlamak oldukça önemlidir.

Bir okul öncesi eğitim kurumunda, okul bahçesi ve donanımı çocukların gelişimlerini desteklemesi açısından en az iç mekânlar kadar önemlidir. National Association of Education for Young Children (NAEYC) açık hava oyunlarını eğitim programının bir parçası olarak değerlendirir. Okul öncesi eğitim alan çocukların, gelişim ve öğrenmesini desteklemek için hem iç hem de dış ortamlarda vakit geçirmelerini, oyun oynamalarını önerir (Copple ve Bredekamp, 2009, s. 23).

Şener'e (2001) göre çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel yetenekleri iç mekânda olduğu kadar okul bahçesinde de gelişmektedir. Bu nedenle Şener , okul bahçelerinin öğrenme mekânının bir uzantısı olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte yapılan araştırmalar dinlenme, hareket, öğrenme ve yaşama mekânı olan okul bahçelerinin; çevreye duyarlı, sağlıklı ve aktif bireylerin yetiştirilebilmesi için yadsınamayacak bir öneme sahip olduğunu göstermektedir (Lorenz, 2005; Melzer, 2001; Zask, Van, Beurden, Barnett, Brooks ve Dietrich, 2001). Yılmaz ve Bulut (2003) okul bahçesinin, çocuğun neden sonuç ilişkisi kurabilmesinde, doğayı tanımasında ve sevmesinde, dikkatini toplamasında çocuğu desteklediğini belirtmektedir.

Şener (2001) yapılan araştırmalarda çocukların dikkat aralığının, yapılan aktiviteye, kullanılan araçların karmaşıklığına, ortamın organizasyonuna bağlı olduğunu belirtmiştir. Öğrenme ortamlarının farklı eğitim araçları ile yüksek kaliteli bir mekân organize etmenin, okul öncesi eğitime katılım oranını da arttırılabileceğini söylemiştir.

Bununla birlikte bir okul bahçesi ne kadar iyi donatılara sahip olsa ve ne kadar güvenli olsa bile okul bahçelerinin eğitim amaçlı etkin olarak kullanılmasından sorumlu olan kişi öğretmendir. Demiriz, Karadağ ve Ulutaş (2003) okul öncesi öğretmenlerinin çalışma ortamını fiziksel ortam ve eğitsel ortam olmak üzere ikiye ayrıldığını, fiziksel ortamın okul binası, bahçe ve binanın içindeki sınıf, görüşme odası vb. bölümleri kapsadığını; eğitsel ortamın ise çocukların öğrenme alanlarının olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Demiriz vd. öğretmenlerin eğitim ortamlarını düzenleme şekillerinin çocukların ilgilerini, birbirleriyle ve çevreleriyle olan etkileşim düzeylerini, beceri gelişimlerini ve okulda yaşamayı öğrenmelerini etkilediğini söylemişlerdir.

Günümüz koşullarında çalışan annelerin sayısının artmasıyla birlikte, çocuklar günlük yaşantılarının büyük bir kısmını okulda öğretmenleriyle geçirmektedirler. Dolayısıyla öğretmen çocuğun yaşantısında en çok birlikte olduğu ve etkileşime girdiği kişidir. Bu nedenle öğretmen okul öncesi eğitimin en önemli unsurlarından biridir. Okul öncesi öğretmeninin bilgisi, becerileri ve uygulamaları, küçük bir çocuğun ne kadar öğrendiğini ve çocuğun okula nasıl hazırlandığını belirlemede oldukça önemlidir. Budunç'a (2007) göre çocuğun kişiliğinin oluşmasında, alışkanlıkları kazanmasında, bilgi ve becerilerinin gelişmesinde öğretmen büyük rol oynamaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin, çocuk gelişimi ve erken çocukluk eğitimi konularında derin bir anlayışa sahip olmaları; eğitim etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme açısından bir çerçeve görevi görür. Okul öncesi öğretmenliği mesleği çocukların ihtiyaçları ve eğitimi açısından değerlendirildiğinde oldukça özel bir yere sahiptir. Öğretmen, çocukların belirli becerileri kazanmaları ve öğrenme yeteneklerinin arttırılması için okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlikleri planlama ve uygulama süreçlerini gerçekleştiren kişidir. Çocuğun ileriki yaşamını şekillendirecek bir eğitimin ise farklı faktörlerin dikkate alınarak planlanması gerekmektedir.

Öğretmenin planlama becerisi, program uygulamalarında öğretmenin daha sistemli çalışmasına ve kendine güven duymasına fırsat verecektir (Kandır, Özbey ve İnal, 2009). Bu nedenle programın uygulayıcısı olan okul öncesi öğretmeninin mesleğinin gerektirdiği yenilikleri yakından takip etmesi ve alanı ile ilgili konularda kendini geliştirmesi verilen eğitimin kalitesini doğrudan etkileyecektir.

Son yıllarda önemi oldukça artan açık alanda öğrenme konusu birçok öğretmenin ilgisini çekmeyi başarmıştır. Gerçekten de erken çocukluk eğitimcilerinin açık alanda öğrenme ile ilgili mesleki gelişimi, çocuklara tanınan deneyimlerin kalitesi için kritik önem taşımaktadır. Fidan (1986) öğretmenin çocuğun öğrenmesini

kolaylaştırma, çocuğa rehberlik yapma, çocuğun öğrenme sürecine katılımını sağlama ve güdüleme ile yükümlü olduğunu belirtmektedir (Fidan,1986;Akt. Kaf, 2016). Bu amaçla Özçelik (1989) de öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğini artırmada çocukların sürece katılmaları için, bu sürecin çocukların etkin katılımlarını özendirecek şekilde planlanıp işletilmesi ve sürece katılımlarının kolaylaştırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Özçelik 1989;Akt. Kaf, 2016).

Okul Öncesi Eğitim Programın amacı; çocukların tüm gelişim alanlarındaki becerilerinin gelişimini desteklemek, bu becerileri en üst düzeye çıkarmak ve bu gelişim alanlarındaki eksiklikleri gidermektir (MEB,2013). Program aynı zamanda okul öncesi öğretmenlerine, seçilen kazanımlara ulaştırıcı etkinliklerin hazırlanmasında nitelikli bir kılavuzdur. Bu sebeple öğretmenlerin aylık ve günlük eğitim akışlarını hazırlarken okul öncesi eğitimi programından en üst düzeyde faydalanmaları beklenir (Köksal, Dağal ve Duman 2016). Bu bağlamda okul öncesi öğretmeni okul bahçesinde gerçekleştireceği eğitim etkinliklerini planlarken ve uygularken çocuğun gelişim özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmak durumundadır. Bu nedenle öğretmenlerin okul bahçesinde gerçekleştirdiği etkinlik uygulamalarının bilinmesi önemli bir konudur.

1.1. Araştırma Problemi

Günümüzde eğitim öğretimin sadece sınıflar gibi iç mekânlarda gerçekleştirilebileceği algısı, okul bahçelerinin otopark olarak kullanılması, okul öncesi eğitim kurumları oluşturulurken okulun iç mekân alanlarının yüzölçümüne ve donanımına, okul bahçesinden daha çok önem verilmesi gibi pek çok nedene bağlı olarak okul bahçeleri hızla betonlaşmakta ve çocuklar için etkin öğrenme alanları olmaktan çıkmaktadır. Gerek okul yöneticilerinin okul bahçelerinin birer öğrenme alanı olduğunun farkında olmaması gerekse öğretmenlerin okul bahçelerini yalnızca çocukların motor becerilerinin desteklendiği alanlar olarak görmesi, ailelerin ise okul dışındaki bahçeyi çocukları için tehlikeli ve riskli bulmaları sonucu okul bahçelerine gereken önem verilmemektedir.

Öğrenme süreçlerinde, okul bahçesinin eğitim ortamı olarak kullanılması, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleyici önemli bir araçtır ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri için de en uygun ortamdır. Bu ortamı eğitim etkinliklerinde kullanacak olanlar ise okul öncesi eğitim programının uygulayıcıları öğretmenlerdir. O halde resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli,

öğretmenlerin, okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşleri, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşleri ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engeller nelerdir?

Çocuklar son yıllarda, okul servislerinin kullanımı, asansör kullanımı, teknolojik araçlar, kentlerde yetersiz yeşil alan, televizyon-bilgisayar-tablet başında fazla zaman geçirme gibi nedenlerden dolayı açık oyun alanlarında geçirmeleri gereken zamandan daha az vakit geçirmektedirler. Clements' in (2004) yaptığı çalışmada, ABD'de yaşayan çocukların bir önceki nesle kıyasla açık havada geçirdikleri oyun zamanı araştırılmıştır. Ülke çapında 830 anneye kendi çocukluklarındaki açık hava oyun deneyimleri ve bugün kendi çocuklarının açık hava oyun deneyimleri ile ilgili anket yapılmıştır. Annelerin kendi çocukluk döneminde açık havada geçirdikleri oyun zamanının, kendi çocuklarının geçirdiği zamandan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi dönemde çocukların gelişim ve öğrenmesi açısından oldukça önemli bir yere sahip olan açık öğrenme alanları, okul öncesi eğitim kurumlarındaki okul bahçeleridir. Çocuk psikologlarının ve doktorlarının ortak kanısı; dış mekândan yoksun, kapalı alanlarda oyun oynamanın çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğidir.

Hareket etme fırsatlarının kısıtlandığı yaşam şekli, çocuklarda obezite, astım, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi birçok hastalığa yol açmaktadır. Bu nedenle zamanının çoğunu okul iç mekânında geçiren çocuk için nitelikli bir bahçe kullanımı çocuğun temel oyun ve hareket ihtiyacını karşılama ve sağlıklı bir birey olması açısından mutlaka gereklidir (White ve Stoecklin, 1998,s. 67).

Açık alanda oyun; çocukların atlama, koşma, tırmanma, sallanma, inme-çıkma, özgürlük, macera, deneme, risk alma gibi temel oyun ve hareket ihtiyaçlarını karşılar (Greenman, 1993; Akt. Clements, 2004). Bu ihtiyaçların karşılanması ve çocukların büyük kas gelişiminin desteklenmesi iç mekânlarda büyük ölçüde imkânsızdır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara koşabilecekleri, tırmanabilecekleri, atlayabilecekleri, risk alabilecekleri alanlar sağlamak da oldukça önemlidir.

Açık havada zaman geçirmenin çocuklara yararları üzerine yapılan araştırmalar, açık havanın çocukların fiziksel gelişimlerini desteklediğini, hayal güçlerini kuvvetlendirdiğini, dikkat sürelerini daha uzattığını, onları daha yaratıcı, işbirliğine daha yatkın ve stressiz yaptığını belirtmektedir (Barbour, 1999; Sugiyama, Okely, Masters, Moore, 2013; Wong, 1998; Zask vd., 2001). Çalışmalar iyi planlanmış açık

eğitim ortamlarının okul öncesi dönem çocuğunun fiziksel, bilişsel, sosyal duygusal ve dil gelişiminin desteklenmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir (Hartle, 1994; Shim, Herwig, Shelley, 2001; Zask vd. 2001).

Okul öncesi eğitim kurumlarının okul bahçelerinin özelliklerini inceleyen çalışmalarda okul bahçelerinde bulunması gereken araçların yetersiz olduğu, kum-su oyun alanlarının pek bulunmadığı, bahçe oyun araç-gereçlerinin yetersiz olduğu, tabiatla ilgili araç ve malzemelerin büyük oranda hiç bulunmadığı, araç-gereçlerin sağlık ve güvenlik açısından oldukça yetersiz olduğu saptanmıştır (Kalemci, 1998; Çevik, 2007; Karaküçük, 2008; Atabey, Yurt ve Ömeroğlu, 2009). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel/mekânsal koşullarının çocukların gelişim özelliklerine uygunluğunun araştırıldığı çalışmada eğitimciler çocuğu kontrol zorluğu yaşatmasından dolayı okul bahçesini tehlikeli ve riskli olarak değerlendirdiği saptanmıştır (Güleş, 2013). Okul öncesi öğretmenlerinin bahçe kullanımı ile ilgili olarak yapılan çalışmada öğretmenlerin %6,4 ‘ü bahçeyi hiç kullanmadığını , %84'ü ise sadece bahar döneminde okul bahçesinde vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir (Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu 2015).

Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe kullanımı ile ilgili alan yazında değinilmediği tespit edilen iki noktayı ele almıştır:

İlk olarak alan yazında, okul öncesi eğitim kurumları okul bahçeleri ile ilgili yapılan araştırmalarda okul bahçelerinin sahip olduğu biçimsel özellikler ile ilgili durum tespiti yapıldığı (Atabey vd., 2009; Çevik, 2007; Kalemci, 1998; Karaküçük, 2008), okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe düzenlemesi ile ilgili bir takım önerilerde bulunulduğu belirlenmiştir. Ancak okul bahçesi birbirinden farklı biçimsel özelliklere sahip okullarda görev yapan öğretmenlerin bu okulların bahçelerini nasıl kullandıklarına ilişkin görüşleri hakkında daha ayrıntılı bilgiye ihtiyaç vardır.

İkincisi ülkemizde öğretmenlerin bahçe kullanımı ile ilgili görüşlerini temel alan çalışmalar sınırlı sayıdadır (Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2015; Kaçan, Halmatov, Kartaltepe, 2017; Yalçın,2015;). Bu çalışmalarda Mart vd., (2015) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin bahçe kullanım süresi ve okul bahçelerinde bulunan bulunmayan ekipmanlar yönüne yoğunlaşmıştır. Bir diğer çalışmada da ise okulların bahçe özellikleri, okullarda bahçe olmasının önündeki engeller ve öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri mesleki eğitim alanları yönüne yoğunlaşmıştır (Kaçan vd., 2017). Yalçın (2015) Finlandiyalı ve Türkiyeli anne babalar ile karşılaştırmalı kültürel bir çoklu durum çalışması yapmıştır. Bu çalışmanın ilk aşamasında açık hava oyunları

ve ideal bir açık hava ortamının özelliklerine ilişkin, Fin ve Türk anne babalar ile erken çocukluk eğitimcilerinin görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Fin ve Türk öğretmenlerin açık hava oyun uygulamaları incelenmiştir. Ancak öğretmenlerin okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerini okul bahçesinde uygulama durumları hakkında daha ayrıntılı bilgiye ihtiyaç vardır. Mevcut çalışmada ise yapılan çalışmalardaki sınırlılıklar dikkate alınarak resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşleri ve okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerini okul bahçesinde uygulama durumlarına yoğunlaşılmıştır. Açık alanda öğrenmenin çocuğa sunduğu fırsatlar göz önünde bulundurulduğunda, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşleri, okul bahçesini kullanma durumları, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşleri ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engeller merak konusudur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin;

1. Okul bahçesinin düzenlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Okul bahçesini kullanma durumları nedir?
3. Okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanmasına yönelik görüşleri nelerdir?

4. Okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engeller nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerini, okul bahçesini kullanma durumlarını, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerini ve öğretmenlerin okul bahçesinin kullanımında karşılaştığı engelleri incelemeyi amaçlayan bu araştırma, okul bahçelerinin öğrenme ortamları olarak kullanılması ve çocuklara sunduğu faydaların anlaşılması için okul öncesi öğretmenlerinin farkındalıklarını arttıracaktır. Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak öğretmenler okul bahçesinde karşılaşılan problemlerin çözümüne ilişkin bilgi sahibi olacaklardır.

Araştırma kapsamında, yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar dikkatle incelenmiş, ulusal ve uluslararası standartlar temelinde okul öncesi eğitim ana bilim dalı uzmanları ve peyzaj mimarlığı ana bilim dalı uzmanlarının görüşleri alınarak öncesi eğitim kurumları *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi* veri toplama aracı oluşturulmuştur. Bu araştırma ile gelecekte yapılması düşünülen farklı araştırmalarda da kullanılabilir bir veri toplama aracı oluşturulmuş olması gelecekteki diğer araştırmacılara katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Okul bahçelerinin düzenlenmesinde birinci derecede sorumlu olan okul yöneticileridir. Okul müdürlerinin fiziksel mekânlarda yaptığı düzenlemelerin denetimini ise maarif müfettişleri yapmaktadır. Bu nedenle yapılan araştırmanın, okul öncesi eğitim kurumlarında işlevsel ve güvenli okul bahçeleri düzenlemede okul yöneticileri ve okul denetleyicileri olarak müfettişlere de bilgiler sunacaktır.

Bu çalışmanın, okul öncesi eğitim programında yer alan açık hava etkinliklerinin geliştirilmesi ve etkinlik çeşitliliğinin arttırılmasında program geliştirme uzmanları için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmanın okul öncesi eğitim alanında okul bahçeleri ile ilgili yapılacak sonraki çalışmalar için bir başlangıç oluşturacağına inanılmaktadır. Ayrıca çalışmanın, çocuklara daha iyi oyun fırsatları sunabilmeleri açısından okul öncesi öğretmenleri, yöneticiler, diğer karar vericiler ve araştırmacılar için bilgi kaynağı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Birincisi, bu çalışma bu çalışma resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşleri, okul bahçesini kullanma durumları, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşleri ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin neler olduğu öğretmenlerle yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerini okul bahçesinde uygulama durumları gözlem yöntemini kullanılarak da belirlenmek istenmiş ancak zaman, hava koşulları ve her okulda çalışan öğretmenin günlük eğitim akışının birbirinden farklı olması nedeniyle gözlem yapmak mümkün olmamıştır.

İkincisi ise üniversitelere ve kız meslek liselerine bağlı uygulama anaokulları ile ilkokullara bağlı anasınıfları ile bu okullarda görev yapan öğretmenler araştırmaya dâhil edilmemiş olup; veriler sadece bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerden elde edilmiştir.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu çalışma resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde çocukların gelişim ve öğrenme sürecinde okul bahçelerinin önemi, okul bahçelerinin tasarımı ve güvenlik, okul bahçelerinin kullanımında öğretmenin rolü ele alınmıştır. Bu bölümün sonunda ise alan yazında konu ile ilgili yapılmış araştırmalar sunulmuştur.

2.1. Çocukların Gelişim ve Öğrenme Sürecinde Okul Bahçelerinin Önemi

Maria Montessori (1870-1952) çocuklara somut deneyimler ve çok iyi tasarlanmış materyallerle donatılmış bir çevre hazırlandığında üst düzeyde bir öğrenmenin gerçekleşeceğini ifade etmektedir (Sueck, Lawrence E. 1991; Akt. Kıldan, 2007). Öğrenmenin tüm psikologlarca kabul edilmiş bir tanımı olmamakla beraber çeşitli filozof ve eğitim psikologları öğrenmenin değişik tanımlarını yapmışlardır. Senemoğlu (2004) ise öğrenmenin değişik tanımlarından yola çıkarak büyüme ve vücutta değişik etkenlerle oluşan geçici değişmelere atfedilmeyecek yaşantı ürünü olarak meydana gelen, davranışta ya da potansiyel davranıştaki nispeten kalıcı izli değişimleri öğrenme olarak tanımlamıştır.

Çocuk psikologlarının ve doktorlarının ortak görüşü dış mekândan yoksun, kapalı alanlarda oyun oynamanın, çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebileceğidir. Geçmişten günümüze oyunun çocuğun gelişimine sunduğu katkıyı anlamak için birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmalar oyunun çocuk gelişimine sunduğu değeri daha yakından anlamamızı sağlamıştır. Üzerinde çalışılan en önemli konulardan biri de bilişsel gelişim ve oyun ilişkisi olmuştur. Özellikle, açık alanda oynanan oyun çocukların deneyimlerini geliştirmek için oldukça gereklidir. Yavuzer'e (2003) göre dış mekânlarda oyun oynama, çocukların problem çözme, yaratıcılık, ıraksak düşünme gibi becerilerini geliştirir, öğrenme yeteneklerini

artırır, kendi kişiliklerini bulmalarını sağlar ve çevrelerini algılamalarını kolaylaştırır. İyi düzenlenmiş bir ortamın çocuk ve öğretmen açısından verilen eğitimin niteliğini artırdığı gibi çocukların gelişimleri, yeni ve özgün ürünler ortaya koymaları ve özellikle yaratıcılıklarının gelişimi açısından oldukça önemlidir(Aktaş Arnas, Erden, Aslan ve Cömertpay, 2004, s. 436).

Corson (2003) okul bahçelerinin düzenlenmesi ve öğrenme konulu çalışmasında, öğrenmenin sadece okul binası içerisinde değil okul bahçesinde de öğrenmek için büyük bir potansiyele sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bununla birlikte Corson (2003) çocukların bahçede oyun oynayabilme ve çevrelerini keşfedebilme imkânları olduğunda fiziksel çevre ve topluma aidiyet duygularının geliştiğini, böylelikle öz değerlerinin arttığını, deneysel ve uygulamaya yönelik eğitimlerin, kitaplara yönelik eğitimlerden çok daha etkili bir şekilde öğrenmeyi kolaylaştırdığını, yapılabilecek birçok aktivite türüyle dil, sanat, matematik, fen bilimleri, müzik ve sosyal dersler gibi hemen hemen bütün ders çalışmalarının okul bahçelerinde de gerçekleştirilebildiğini, okul bahçelerinin doğal alanlara dönüştürülmesi ile öğrencilerin uygulamalı olarak derslerini daha kolay ve eğlenceli bir şekilde öğrenebildiğini, böylece doğaya saygılı ve ilgili bir neslin yetişeceğini bildirmektedir.

Ayrıca açık havada oyun oynamak çocuğu gelişimsel açıdan önemli ölçüde desteklemektedir. Açık alanda oyun çocuğu fiziksel aktiviteye yönlendirir. Fiziksel aktivite; iskelet kasları tarafından üretilen, dinlenme enerji harcamasına ek olarak enerji harcamasında önemli artış sağlayan vücut hareketleridir. Fiziksel aktivitenin temel özelliği kas kasılması nedeniyle enerji harcamasının olmasıdır. Fiziksel aktiviteye sadece egzersiz ve spor dâhil olmamakta, enerji harcamasını sağlayan boş zaman aktiviteleri, iş aktiviteleri ve günlük aktiviteler de katılmaktadır (Gür, 2005).

Greenman (1993) açık alanda oyun; çocukların atlama, koşma, tırmanma, sallanma, inme-çıkma, özgürlük, macera, deneme, risk alma gibi temel oyun ve hareket ihtiyaçlarını karşılayacağını belirtmektedir (Greenman, 1993;Akt. Clements, 2004). Bu ihtiyaçların karşılanması ve çocukların büyük kas gelişiminin desteklenmesi iç mekânlarda büyük ölçüde imkânsızdır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara koşabilecekleri, tırmanabilecekleri, atlayabilecekleri, risk alabilecekleri alanlar sağlamak da oldukça önemlidir (Demir,2012). Ayrıca açık mekânlarda oynanan oyunlar, çocuğun güneşten ve temiz havadan yararlanmasını sağlar ve en doğal biçimde oyun yoluyla yaptığı hareketler solunum, sindirim ve boşaltım işlevlerini düzenler, ter yoluyla vücudu zehirli atıklardan temizler (Erdem, 2003).

Açık havada zaman geçirmenin çocuklara yararları üzerine yapılan araştırmalar açık havanın çocukların fiziksel gelişimlerini sağladığını, hayal güçlerini daha kuvvetlendirdiğini, dikkat sürelerini daha uzattığını, onları daha yaratıcı, işbirliğine daha yatkın ve stressiz yaptığını belirtmektedir (Barbour, 1999; Sugiyama vd., 2013; Wong, 1998; Zask vd.,,2001). Ayrıca Zask ve arkadaşları (2001) Avustralya'nın kırsal kesiminde yer alan bir okulda çocukların açık havada oynanan oyunlar ile fiziksel aktiviteleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Yapılan çalışmada açık hava oyunlarının erkek öğrencilerin % 51,4'ünün, kız öğrencilerin ise % 41,6'sının fiziksel aktivitelerinin geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Shim vd., (2001) 2 ile 5 yaş aralığındaki okul öncesi çocukların farklı ortamlardaki oyun davranışlarını ve akran ilişkilerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, çocukların okul bahçesinde iç mekândan daha fazla karma oyun kurma (örneğin, etkileşimli dramatik oyun) ihtimallerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Açık hava oyunlarında, büyük yaş grubunun daha küçük yaş grubuna göre akranlarıyla daha fazla etkileşime girmiştir. Küçük çocuklar ise açık hava oyun alanlarında kendilerinden büyük anaokulu öğrencilerine sınıftan daha kolay bir şekilde belirli türde oyun deneyimleri (örneğin, işlevsel oyun ve dramatik oyun) önerdiği gözlemlenmiştir. Bu bulgular, daha tamamlayıcı oyun davranışlarını ve akran etkileşimlerini teşvik etmek için iç mekânlar kadar ve dış mekânların da önemini güçlendirmektedir.

Açık alanda gerçekleşen oyun, çocuklarda dil becerilerini de geliştirme potansiyeline sahiptir. Özelikle sembolik oyunlar, evcilik oyunları ve diğer dramatik oyunlar düzgün cümleler kurma, sesleri ve tonlamaları doğru kullanma becerisi kazanmalarına yardım eder. Çocuğun açık alanda bulunan bir amfi tiyatro veya platformda oyun yoluyla kelime hazinesi genişler, anlatılanı daha iyi ve çabuk anlar, kendini daha iyi ifade eder. Schilling, McOmber, Mabe, Beasley, Funkhouser ve Martinez' in (2006) yaptığı çalışmada açık havada gerçekleştirilen oyunların özellikle İngilizce dilini yeni öğrenen çocuklar için benzersiz fırsatlar sağladığı bulunmuştur. Ayrıca Schilling vd., (2006) açık hava oyununda aktif ve hareketli olmanın, bir çocuğun dikkat süresini, sözel, görsel ve kinestetik öğrenmeyi artırdığını böylece renkler, şekiller, alfabe, hareket terimleri gibi kavramları bellekte daha uzun tutma olasılığını arttırdığını belirtmişlerdir.

Açık oyun alanlarında oynan sosyo-dramatik oyunlar çocukların sosyal becerilerinin gelişimine yardımcı olur. Örneğin çocuklar okul bahçesinde bir yeri kale olarak kullanabilir ve bu alanda kendine özel roller (bekçi, kraliçe, kral gibi)

belirleyebilir. Çocuklar bu tür oyunlarda görüşmeyi, uzlaşmayı, birlikte çalışmayı ve kendilerini kontrol etmeyi öğrenirler. Oyun kurallarını oluşturmak ve oyun oynamak için akranlarıyla etkileşim içerisine girer ve sosyalleşirler. Hartle (1994) bir okul öncesi eğitim kurumunda 27 çocuğun oyun oynama davranışını ve sosyal etkileşimini gözlemledikleri çalışmalarında, açık alanda oyun oynamanın çocukların başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını anlama becerilerini geliştirdiği sonucuna varmışlardır. Yapılan araştırmalar iyi planlanmış açık eğitim ortamlarının okul öncesi dönem çocuğunun fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişiminin desteklenmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir (Hartle , 1994; Shim vd., 2001; Zask vd., 2001).

2.2. Okul Bahçelerinin Tasarımı ve Güvenlik

Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin niteliğini/kalitesini etkileyen en önemli noktalardan biri çevre koşullarının düzenlenmesidir. Okul öncesi eğitimin niteliği, okul öncesi eğitim kurumlarının mimari yapısı, fiziksel çevre ve materyal tasarımının niteliği ile doğrudan ilişkilidir (Stankovic, Milojkovic, ve Tanic, 2006, s.123). Çelik ve Kök ‘e (2007) göre uygun şekilde düzenlenmiş ve yeterli miktarda materyalle donatılmış bir okul öncesi eğitim kurumu her şeyden önce sağlıklı, güvenli, ilgi çekici ve çocukların tüm gelişimlerini desteklemeye yönelik olmalıdır.

Günümüzde okul bahçeleri düzenlenirken tasarımı yapılacak alan genellikle doğal yapısından uzaklaştırılmakta ve tahrip edilmektedir. Bu durum hem zaman yönünden hem de maddi yönden büyük bir kayba sebep olmaktadır. Oysa tasarımı yapılacak okul bahçesinin okul öncesi dönem çocuğunun yaşı ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılması eğitim ortamının kalitesi ve işlevselliği açısından daha uygun olacaktır. Wellhousen ve Crowther (2004) okul öncesi eğitim kurumlarının okul bahçesinde bulunması öngörülen malzemelerin çeşitli ilgi alanlarına göre konumlandırılması gerektiği görüşündedir. Wellhousen ve Crowther’a (2004) göre okul bahçelerinde, kum-su-toprak, dramatik oyun, fen ve matematik alanı ile sessiz alanlar düzenlenmesi gerektiği ve bu alanlarda bulunabilecek malzemelerin çocuklara birçok beceri kazandırabileceğini belirtmektedir.

Tablo 1

Wellhousen ve Crowther'a (2004) Göre İlgi Alanları, Beceriler ve Ek Malzemeler

İlgi-Öğrenme Alanları	Beceriler	Ek malzemeler
Kum-Toprak Su Alanı	• Renkler, dokular, farklı kompozisyonlar ve sıcaklık arasındaki farkları ve benzerlikleri karşılaştırabilme • Gerçek senaryolar oluşturabilme • Kum ve suyu karıştırıp karışımlar elde edebilme • Suyu kullanabilme	• Bahçe malzemeleri • Bahçe bitkileri • Yenebilir bitkiler çocukların yabancı olmadığı bitkiler, kültüre özel bitkiler • Hortumlar, seyyar havuz, sulama kapları, kovalar, delik olan şişeler ya da kaplar • Çocukların yağmur ya da kar yağışından sonra dışarıda gözlem yapmalarını sağlamak için alan • Çocukların su içebilecekleri çeşmeler
Dramatik-Oyun Alanı	• Gerçek malzemeler kullanarak dramatik oyunlar oluşturabilme • İşbirliği ve paylaşma • Yaratıcılık • Büyük motor kas gelişimi. • Farklı alanlar/mekânlar konusunda farkındalık geliştirebilme ve bu alanları nasıl verimli biçimde kullanabileceklerini öğrenebilme • Materyalleri ve alanı nasıl kullanabilecekleri konusunda problem çözme yeteneklerini geliştirebilme	• Küçük oyun evi • Oyun sırasında kullanmak üzere doğal malzemeler • Malzemeler • Çevre düzeni • Ulaşılabilir musluklar ve çocukların hortumlarla oynayabilmesi.
Sessiz Alan	• Konsantrasyonu geliştiren faaliyetler	• Konsantrasyon faaliyetleri için doğal malzemeler • Alanın içinde küçük banklar, minderler ve örtüler, küçük sandalyeler(bu malzemelerin bir ağacın altında ya da bir şekilde gölgede olması gerekir). • Okuma materyalleri • Yazma materyalleri
Fen ve Matematik Alanı	• Hayvanları, böcekleri, kuşları, hem karada hem suda yasayan hayvanları, sürüngenleri gözlemleme. • Sayı sayma, karşılaştırma yapma, ölçme, biriktirme, sıralama ve gruplandırma, eşleştirme ve kategorize etme, gruplara ayırma	• İlgilendikleri şeyin resmini çekmek için fotoğraf makinesi • Büyüteç, sepet, kalem, kâğıt, pano, pastel boya, tahta kalemleri, bant, yapıştırıcı, makas ve bu malzemeleri taşıyacak kutular • Ölçüm, ölme yapabilmek için • Bahçedeki doğal malzemelerin kullanılması
Büyük Kasların Gelişimi İçin Oynanan Oyunlar	• • Tırmanma, binme, zıplama, koşma, dengede kalma ve kayma. • Ritim, dayanıklılık, koordinasyon ve güç kazanma	• Çeşitli zorluk derecelerine sahip materyaller ve ekipmanların olması • Tırmanma ekipmanları • Binmek için ise ayakla itilebilecek ya da pedal kullanılabilecek malzemeler • Doğal ortamla birleştirmek için tepecikler • Üstüne binebilecekleri ve içinden geçebilecekleri malzemeler

Decker ve Decker'a (2005) göre programın çeşidine bakılmaksızın açık eğitim ortamları için güvenlik kılavuzları mutlaka önemle izlenmeli, bahçe doğal özellikler

barındırmalı ve geliştirilmeli, müfredatın belirlediği amaçlar izlenirken çocukların da ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, oyun alanının estetikliği ve her duyuya hitap edebilmesine özen gösterilmelidir.

Corson (2003), Amerika'da inşa edilen birçok yeni okulun bahçelerinin, içerisinde; amfi tiyatro, dış mekân müzik ve resim alanları, bahçe ve hava durumu istasyonlarının, farklı topografik özelliklerin ve bitki örtüsünün düşünüldüğünü bildirmektedir. Okul bahçelerinin çocukların ilgisini çekecek bir şekilde düzenlenmesi ile çocukların organize, informal ve yaratıcı oyun olanaklarının arttığını, böylece gün içerisinde almaları gereken en az bir saat dış mekân oyun oynama gereksinimlerinin en doğru şekilde sağlanarak sağlıklı ve psikolojik gelişimlerine de katkıda bulunulduğunu bildirmiştir. Ayrıca alan içerisinde oyun aletlerinin yaş gruplarına yönelik belirlenen standartlara göre yer alması gerektiğini bildirmektedir.

Bahçenin alan planlamasını yapmadan önce öğretmenlerle, ailelerle, büyük yaş gruplarındaki çocuklarla konuşarak, onların bahçede neler görmek istediğinin öğrenilmesi ve başka oyun alanlarının da ziyaret edilerek, güncel oyun alanı özelliklerinin keşfedilmesi önerilmektedir (Dempsey, Strickland, ve Frost, 1993; Akt. DeBord, Hestenes, Moore, Cosco, ve McGinnis, 2002). Ayrıca bahçeyi verimli bir şekilde kullanmak için yapılandırılmış alanların olması da önemlidir (Frost, Wortham, ve Reifel, 2008, s.67). Bu alanlar:

- Blok köşesi,
- Toprak-kazı alanı,
- Akarsuyun üzerinde köprü gibi yükseltiler,
- Bahçe,
- Ağaç parçaları ya da sağlam banklar (çocuklar bunların üstüne tırmanarak oturabilsin),
- Minik tüneller (çocukların içlerinden emekleyebilmeleri için),
- Ayna duvarlar ,
- Hareket ettirildiklerinde (dokunarak ya da rüzgarla) ses çıkaran oyuncaklar (ziller, renkli şeritler, rüzgar gülleri gibi),
- Oyuncakların üstüne binmeleri ya da itip çekmeleri için ayrı yollar
- Evcil hayvan kafesleridir (kuş kafesi gibi).

Okul bahçeleri düzenlenirken, ağaçlar, çiçekler, ağaç gövdeleri, kozalaklar, yapraklar gibi güvenli doğal ortamlar dokunulmadan bırakılmalıdır. Ayrıca bu yaş grubu çocukları için oyun alanları, hem duyularını ve keşfetme isteklerini tetikleyici hem de aktif oyunlarını oynayabilecekleri yerler olmalıdır. Çocukların kolaylıkla yerini değiştirebileceği, tırmanıp, kayabilecekleri oyuncaklar ile bak ve hisset panelleri bu yerlere örnek olarak verilebilir (Frost, 2006, s. 56).

Okul öncesi kurumlarda bahçe tasarımında çocuklarla ilgili en büyük endişelerden bir tanesi bahçe güvenliğidir ve bahçe güvenliği büyük önem taşır (Wellhousen, 2002). Bahçede çocuklar ile ilgilenen yetişkinlerin güvenlikleri için yayınlanmış kılavuzları iyi biliyor olmaları gerekmektedir. Bu konuda yurt dışında pek çok ülkede kılavuzlar oluşturulmuştur. Bunlar National Program for Playground Safety (2000), U.S. Consumer Product Safety Commission (1997), Public Interest Research Groups (1998) olarak sıralanabilir. Bu kılavuzlara göre:

- Bahçenin çocukların yaş özelliklerine göre tasarlanması,
- Bahçe yüzeyinin yumuşak ya da darbe emici materyaller ile kaplı olması,
- Salıncaklar ve kaydırakların bulunduğu alanlarda oluşabilecek tehlikelerden kaçınılması,
- Çocukların kıyafetlerindeki ip ve takıların oluşturabileceği tehlikelerden kaçınılması,
- Hava koşulları ile ilgili oluşabilecek tehlikelerden kaçınılması, genel güvenlik kurallarını oluşturur.

Bahçe tasarımında bir diğer önemli konu da engelli çocukların bahçeyi nasıl kullanacaklarıdır. Americans with Disablilities Act Acessibility Guidelines (ADAAG) kılavuzu ise engelli olan çocukların bahçeyi nasıl kullanabileceği ve bunun yanı sıra bahçede bulunan materyalleri nasıl kullanabilecekleri sayısı ve özellikleri ifade edilmiştir. Günümüzde engelleri çocukların oyun alanını kullanmasını destekleyen bahçe malzemeleri (duyu uyarıcı panelleri olan sandalyeler, sallanan sandalyeler, tekerlekli sandalyeler) üretilmektedir. Bu ürünlerin kullanımı engelli olan çocukların da bahçeyi en az diğer çocuklar kadar kullanmalarını, ulaşmalarını sağlar. Engelli çocuklar için bahçenin zeminin yine güvenli bir malzeme ile kaplanması ve ayrıca tekerlekli

sandalyede olan çocukların hareketlerini kısıtlayacak unsurlar barındırmaması gerekmektedir.

Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarının güvenliği ile ilgili birçok yasal mevzuat bulunmaktadır. Bu mevzuatlarda okul öncesi eğitim kurumları bahçe güvenliği kamu binalarının güvenliği kapsamında ele alınmıştır ve bu güvenlik tedbirleri ile ilgili olarak;

- Okul çevre duvarı bulunması *(MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi Madde: 17/a-6).*
- Okulda fiziksel engelli öğrenciler için gerekli düzenlemeler yapılması, (MEB Yatırım ve Tesisler Dairesi Başkanlığı Genelgesi 2009/90).
- Okul yönetimince öğretim yılı başında, uygulanabilecek nitelikte bir temizlik planı yapılması, okul yönetimince bölümlerin tertip-düzen ve temizliğinin sağlanması, eşya ve malzemelerin bakımı yapılması, ("Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni" Genelgesi)
- Binada, yangın önleme ve söndürme tedbirlerinin alınması; ("Millî Eğitim Bakanlığı Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi")
- Öğrenci ve çalışanların sağlıklarının korunması, geliştirilmesi, yüksek seviyede tutulması ve eğitimde hedeflenen kaliteye erişilebilmesi amacıyla okul gelişim modeli kapsamında okul binalarının fiziki yapılarından ve çevreden kaynaklanan olumsuz sağlık şartlarının iyileştirilmesi için koruyucu tedbirlerin alınması. (MEB "Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni" konulu genelgesi)
- Sivil savunma önlemleri yanı sıra okulun iç-dış güvenliği ile sabotajlara karşı gerekli önlemlerin alınması, acil durumlarda güvenlikli kaçış yolları, kaçış merdivenleri ve özel durumlara ilişkin tedbirlerin alınması, (Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği; MEB Koruyucu Güvenlik Özel Talimatı)
- Okul binasına temel istasyonunun konulmaması ve güvenlik mesafesi sınırı için gerekli önlemin alınması, (Sağlık Bakanlığının "İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyon-elektromanyetik Kirlilik" konulu genelgesi)
- Bina ve tesisler ile araç ve gerecin güvenliğini sağlamak üzere gece bekçisi, koruma memuru veya güvenlik görevlisinin çalıştırılması,

- Öğrencilere okul ve çevresinde sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı sağlanması,
- Oyun yeri ve araçlarının yılda en az bir defa periyodik bakım ve onarımı yaptırılması (MEB Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,6.07.2014-29072 RG) ifadeleri yer almaktadır.

2.3. Okul Bahçesi Kullanımında Öğretmeninin Rolü

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 43. maddesinde öğretmenin görev, yetki ve sorumlulukları şu şekilde yer almaktadır:

Okul öncesi ve ilköğretim kurumu öğretmenleri, kendilerine verilen grup/sınıf/şubede eğitim ve öğretim faaliyetlerini, eğitim ve öğretim programında belirtilen esaslara göre planlamak ve uygulamak, ders dışında okuldaki eğitim ve öğretim işlerine etkin bir biçimde katılmak ve bu konularda mevzuatta belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür (MEB, 2014). Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ve Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkındaki Yönetmelik'te ise öğretmen 'grup sorumlusu' olarak adlandırılmakta "Grubundaki çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimlerini sağlamak, onlara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak üzere gerekli faaliyetleri bir program dâhilinde uygulamak, eğitim, bakım ve temizliklerinin sağlık kurallarına uygun, sevgi ve ilgiye dayalı bir ortamda yerine getirilmesine yardımcı olmakla yükümlü kişi" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca grup sorumlusunun görev ve sorumlulukları arasında çocuklara yönelik eğitim ve bakım programlarını hazırlamak ve uygulamak yer almaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2015).

Yönetmeliklerde belirtildiği üzere okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler, okul öncesi eğitim programında belirtilen esaslara göre eğitim etkinlikleri hazırlamak ve hazırladıkları etkinlikleri uygulamak ile sorumludurlar. Okul öncesi dönemde verilecek nitelikli bir eğitimin çocuğun yaşamını şekillendirmek açısından önem taşıdığı bilinmektedir. Öğretmenin planlama becerisi, program uygulamalarında öğretmenin daha sistemli çalışmasına ve kendine güven duymasına fırsat verecektir (Eliason ve Jenkins, 2003; Akt. Kandır, Özbay, İnal, 2009).

Okul öncesi eğitim programında yer alan kazanımlar ilköğretim programlarında benimsenen ortak becerilerin tümünü kapsamaktadır. Problem çözme, iletişim, akıl yürütme, ilişkilendirme, karar verme, sorumluluk alma ve yerine getirme, araştırma,

girişimcilik, bilinçli tüketicilik, çevre bilinci, yaratıcılık ve diğer pek çok beceri, programdaki kazanımlar doğrultusunda hazırlanan öğrenme durumları ve öğrenme ortamları aracılığıyla, oyun merkezli etkinliklerle, çocuğun aktif katılımı ve bilgiyi kendisinin yapılandırması yoluyla çocuk tarafından kolay ve doğal bir biçimde kazanılacaktır. Okul öncesi eğitim programında etkinlik çeşitleri ve açıklamaları ile ilgili olarak etkinlik çeşitleri: Türkçe, sanat, drama, müzik, hareket, oyun, fen, matematik, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca öğretmen veya çocuklar tarafından yapılandırılmış/ yarı yapılandırılmış/ yapılandırılmamış etkinlikler sınıf içinde yapılabileceği gibi açık havada da yapılabileceği belirtilmiş, öğretmenlerin bu etkinlikleri mümkün olduğunca açık havada da gerçekleştirmesinin beklendiği aktarılmıştır (MEB, 2013).

Seattle Çocuk Araştırma Enstitüsü'nden Tandon, Zhou ve Christakis (2012) tarafından 8,950 çocuğun araştırıldığı bir çalışmada, araştırmaya katılan çocukların neredeyse yarısının ebeveyn kısıtlaması nedeniyle açık havada oyun oynama fırsatı bulamadığı tespit edilmiştir. Ebeveynler çocukları için açık havada oyun fırsatı vermiyorsa, çocuklara bu fırsatın okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenler tarafından sağlanması oldukça önem taşımaktadır. Tarman ve Tarman (2011) okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesinde oynanan çocuk oyunlarındaki rolü ve katılımıyla ilgili farklı görüşlerinin, çocukların dış ortamdaki öğrenme fırsatlarını etkilediğini belirtmişlerdir.

Öğretmen, okul bahçesinde planladığı ve uyguladığı etkinliklerle çocuklara zengin öğrenme ortamları sunabilir. Ancak yaparak ve yaşayarak öğrenen çocuğun tüm gelişim alanlarının desteklenmesi, öğretmenin açık alanda oyunun sağladığı yararlara ilişkin olumlu tutum geliştirmesi ile mümkün olabilir.

Okul öncesi eğitim programı öncülüğünde çocuğun tüm gelişim alanlarını geliştirmeye ve desteklemeye yönelik olarak öğretmen tarafından hazırlanan aylık ve günlük planlar, kuşkusuz iyi bir eğitim ortamı düzenlemesi ile başarılı bir şekilde uygulanabilir. Bu durumda okul bahçesinin öğrenme ortamı olarak düzenlenmesinde de öğretmen oldukça önemli bir role sahiptir. Aktaş Arnas (2002) öğretmenin görevinin çocuklara bilgileri öğretmek değil, onları araştırmaya sevk etmek ve bunun için uygun çevre sağlamak olduğunu belirtmiştir. Okulöncesi eğitimine çok değerli katkıları olan İtalya'nın ilk kadın tıp doktoru Montessori'ye göre, çocuğun eğitiminde iki şey çok önemlidir; bunlardan biri eğitim materyalleri ve uygulamalarını içeren çevre, diğeri ise bu çevreyi hazırlayan öğretmendir (Oktay, 2007). Phajane (2014) erken çocukluk

döneminde öğretmenin rolü ve sorumluluğunu, çocuğu öğrenmeye teşvik etmek için teşvik edici bir öğrenme ortamı yaratmak olduğunu belirtmiştir. Erken çocukluk öğretmenleri, çocukların ilgi çekici bulduğu etkinlikler ve materyaller sunarak öğrenmeyi destekler. Ayrıca öğretmenin öğrenmeyi kolaylaştırmak ve gelişimsel açıdan uygun bir çevre sağlamak için kullandığı ilginç malzemeler ile yapılan etkinliklerde çocuklar öğrenmeyi kolay ve eğlenceli bulmaktadır (Marinoa, Fletcherb, Whitakerc, Andersona, 2012).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu kısımda araştırma konusuna ilişkin olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.4.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kalburan (2014) Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokullarının bahçelerinin fiziksel özellikleri, kullanımı ve geliştirilmesine yönelik uygulamalar ve karşılaşılan problemleri incelemek amacıyla betimsel araştırma yöntemi ile 26 anaokulunda görev yapan yöneticiler, veri toplama aracı olarak Chancellor tarafından geliştirilen toplam 43 sorudan oluşan ölçme aracını yanıtlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, her iki türdeki anaokulunun okul bahçelerinin doğal unsurları yeterli ölçüde içermediği, okul bahçesine ilişkin yazılı kuralları bulunan özel anaokullarının daha çok olduğu ancak bu kuralların daha çok müdür tarafından belirlendiği, ayrıca okul bahçesinin geliştirilmesi sürecinde resmi anaokullarının toplumla daha çok işbirliği yaptığı, buna karşılık her iki anaokulu türünde de çocukların karar verme süreçlerine yeterli düzeyde dâhil edilmediği tespit edilmiştir. Resmi ve özel anaokullarında okul bahçelerinin birer öğrenme ortamı olarak algılandığı ancak bilişsel gelişim alanının her iki okul türünde de okul bahçesinde yürütülen etkinliklerde amaçlanmadığı saptanmıştır.

Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2015) Türkiye'deki okul öncesi öğretmenlerinin bahçe kullanımı incelemek amacıyla tarama modeline göre yaptıkları araştırmada anket yöntemini kullanmışlardır. Araştırma kapsamında Türkiye'nin farklı bölgelerinden 156 öğretmene sosyal medya ve elektronik posta yoluyla ulaşılmış, öğretmenlerin *okul öncesi eğitim ortamları okul bahçesi kullanımı soru formu*nu doldurmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda okul bahçelerinin durumuyla ilgili olarak

öğretmenlerin neredeyse yarısı, farklı yaş gruplarından öğrencilerle aynı bahçeyi kullandıklarını ve bu öğretmenlerin % 5'i de okullarında erişilebilir bir bahçe olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çalıştıkları okullarda bulunan bahçe donanımına ilişkin sorulara verdikleri yanıt neticesinde; okulların % 46.2'sinde boş oyun alanı, %40.4'ünde salıncak, % 37.8'inde kum havuzu olduğu, % 39.1'inde herhangi bir materyalin olmadığı saptanmıştır. Öğretmenlerin % 84,6'sı okullarının doğal alanlar içermediğini, %6.4 'ü bahçeyi hiç kullanmadığını, % 84'ü ise sadece bahar döneminde okul bahçesinde vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 9'unun kış mevsiminde bahçeyi hiç kullanmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin % 38,5'i bahçede oyun merkezleri düzenlediği, % 21,2'si ise okul bahçelerinde bilim merkezi oluşturduğu, bununla birlikte, öğretmenlerin yarısından fazlasının (% 57,1) herhangi bir öğrenme merkezi oluşturmadığı belirlenmiştir.

Yalçın (2015) Finlandiyalı ve Türkiyeli anne-babalar ile karşılaştırmalı kültürel bir çoklu durum çalışması yapmıştır. Bu çalışmanın ilk aşamasında açık hava oyunları ve ideal bir açık hava ortamının özelliklerine ilişkin, Fin ve Türk anne babalar ile erken çocukluk eğitimcilerinin görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Fin ve Türk öğretmenlerin açık hava oyun uygulamaları incelenmiştir. Bu çalışmaya Finlandiya'dan yedi (n=7) ebeveyn ve yedi (n=7) öğretmen, Türkiye'den yedi (n=7) ebeveyn ve yedi (n=7) öğretmen dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında öğretmenlere ve ebeveynlere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin açık hava oyunları gözlem yoluyla detaylı bir biçimde incelenmiştir. Araştırma bulguları hem Türk hem de Fin aileler ve öğretmenlerin, açık havada oyun oynamanın çocuklarda gelişim ve öğrenme için oldukça yararlı olduğuna inandıklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte Tük ve Fin anne babaların açık havada oyun oynamanın önündeki engeller ile ilgili olarak farklı görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir. Türk öğretmenler açık havada oyun oynamanın önündeki en önemli engelin ebeveyn endişesi olduğunu bildirirmiştir. Fin öğretmenler ise kötü (sert, soğuk) hava koşulları ve öğretmenlerin hareketsizliğini açık havada oyun oynamayı engellediğini belirtmişlerdir. Ayrıca Türk ebeveynlerin kış mevsiminde açık hava oyunlarının uygulanmasına yönelik sağlıkla ilgili endişelerinin olduğu tespit edilmiştir. Fin ebeveyn ve öğretmenler ise mevsim ve hava durumunun kendileri için bir endişe kaynağı olmadığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte Fin ve Türk öğretmenlerin açık hava oyun uygulamalarının birbiri ile eşleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Hem Türk hem de Fin Öğretmenlerin açık hava oyun uygulamalarındaki birincil rolünün çocukları denetlemek olduğu tespit edilmiştir.

Kaçan, Halmatov, Kartaltepe (2017) okul öncesi eğitim kurumları bahçe özellikleri ve eğitim uygulamalarını, okullarda nitelikli bahçe olmasının önündeki engeller ve öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri mesleki eğitim alanlarını incelemişlerdir. Bu amaçla, genel tarama modelini kullanarak Ankara ve Muğla il merkezlerinde bulunan MEB'e bağlı bağımsız anaokulu ve ilkokula bağlı anasınıfında görev yapan 56 okul öncesi öğretmenine araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu uygulanmıştır. Anket formu genel bilgiler, okulların bahçe özellikleri ve uygulamaları, okullarda bahçe olmasının önündeki engeller ve öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri mesleki eğitim alanları bölümlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin analizinde; betimsel istatistiksel yöntemlerden frekans ve yüzde dağılımları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okulların yarısının bahçeye sahip olduğu, okul bahçelerinin çoğunda otlar, yabani habitat ve süs bitkilerinin yetiştiği, öğretmenlerin yarıdan fazlasının okul bahçesini etkinlikler için kullandığı ve bu etkinliklerin çoğunlukla oyun, hareket, fen ve alan gezisi etkinlikleri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca okullarda nitelikli bahçe olmasının önündeki engeller bütçe ve alan yetersizliği olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin bahçe ile ilgili katılmak istedikleri mesleki eğitim alanlarının okul öncesinde bahçe temelli öğretim, dış mekân sınıf yönetimi, bahçede dil ve matematik eğitimi konuları başta olmak üzere beslenme eğitiminde bahçe kullanma, bahçede bilim ve İngilizce eğitimi uygulaması olduğu tespit edilmiştir.

2.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Davies (1997) tarafından Avustralya'daki sekiz anaokulunda 22 öğretmen ile yürütülen çalışmada öğretmenlerin açık hava etkinliklerinde çocuklarla olan etkileşim durumlarını incelemiştir. Öğretmenlerin açık alanlarla yapılan aktiviteler ilgili inançları ve uygulamaları hakkında röportajlar yapılmış, açık hava oyunlarında öğrencilerle olan etkileşimleri ve davranışları gözlemlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin % 68'i açık hava oyunlarının çocukların fiziksel gelişimine katkıda bulunduğunu, % 50' si sosyal gelişimlerine katkıda bulunduğunu söyledi. Katılımcıların tümü açık hava etkinliklerinin birincil görevinin çocukların fiziksel aktiviteye teşvik etmek olduğunu bildirdi. Yapılan nitel analizler sonucunda; öğretmenler her zaman çocukları denetlemek için hazır bulunsalar da sadece % 28,6'sı hedef çocukların yakınında gözlenmiştir. Dahası öğretmenlerin, hedef çocukların yanında

gözlemlendiğinde, toplam % 28,6'lık oranının % 10,8'lik kısmı çocuklarla etkileşim kurmuştur. Kalan gözlemlerdeki en sık katılım şekli ise çocukların aktivitelerine öğretmenler tarafından yorumlar yapılması veya çocuklar ile sohbet edilmesi (% 4,4) kurallar koyarak çocukların davranışlarını yönlendirme veya çocuklara kuralları hatırlatarak onları yönetme (% 3,7) şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin %1,8' inin çocuklara fiziksel yardım sağladığı, % 1.9 'unun çocuklarla oynamayı tercih ettiği, %1,6'sının da aktif bir öğretim rolünü sürdürdüğü belirlenmiştir.

Herrington (2008**)** erken çocukluk eğitimcilerinin açık oyun alanlarına yönelik algılarını incelemiştir. Vancouver 'da (Kanada) 3- 5 yaşındaki çocuklar için hizmet veren 20 adet okul öncesi eğitim kurumundan, 14 adet okul öncesi eğitim kurumunu bulunduğu mevkiinin sosyoekonomik düzeyine göre seçerek bu kurumların açık oyun alanlarının tasarımı, düzeni ve bitki materyali özellikleri 78 eğitimci ile yapılan odak grup görüşmeleri ışığında değerlendirildi. Araştırma kapsamında yer alan kurumların açık alan merkezi konumu hakkında eğitimcilerin olumlu ve olumsuz yorumları *Kruskal-Wallis testinden alınan puanlar ile* analiz edildi. Eğitimcilerin % 79'u okul öncesi eğitim kurumunun açık alanında bitkiler ya da su gibi çocuklar için daha duyusal uyaranlar bulunmasını, % 64'ü açık alanlarda çocuk başına düşen metrekare alanın daha fazla olmasını, % 57'si açık alanlarda bulunan ekipmanların daha zorlu (tırmanma veya macera için) olmasını ve % 50'si ise açık alanlarda daha az beton zeminin olmasını istemişlerdir.

Renick (2009) yaptığı nitel çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlerin inanç ve uygulamalarının açık hava oyununun işlevini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Bu çalışmada Kuzey Teksas'ta bir anaokulunda çalışan on öğretmenle yüz yüze görüşülerek açık hava oyun ortamıyla ilgili inançları, algıları değerlendirilmiştir. Verileri analiz etmek için tipolojik analiz modeli ve araştırmacı gözlemleri kullanılmıştır. Açık hava oyunlarıyla ilgili araştırma soruları, öğretmen inançları, algıları ve uygulamalarından üç tipoloji önceden belirlenmiştir. Tipolojiler, her tipoloji için temaları ve alt konuları belirlemek için analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenleri, çocukların açık havada oynadığı oyunlarda gözetimin çok önemli olduğunu, dış ortamın fiziksel tasarımının bu ortamdaki planlama, hazırlık ve uygulama için sınırlamalar getirdiğini söylediler. Ayrıca açık hava oyununda kurallara bağlılığın önemli olduğunu aktardılar. Öğretmenler, açık havada oynamanın küçük çocukların gelişimi için önemli olduğunu düşünüyorlardı. Oysa açık hava oyun ortamını ve açık havada oynamayı teşvik eden çok az bilgiye sahip olduklarını belirttiler.

Speedlin (2010) yaptığı durum çalışmasında Nebraka Lincoln semtinde bir ilkokulda çalışan öğretmenlerin, açık eğitim ortamları ve açık alanda öğretimin çocuğa sağladığı yararlar ile ilgili görüşlerini örnek olay yöntemi ile incelemiştir. Araştırma kapsamında okul bahçesine bir eğitim alanı ve bu eğitim alanını kullanılması için bir bahçe kulübü oluşturulmuştur. Öğrenciler haftada bir kez 20 'şer kişilik gruplar halinde keşif, fiziksel aktivite gibi etkinlikler için bahçeyi kullanmışlardır. Araştırma kapsamında öğrencilerden etkinlik öncesinde ve etkinlik sonrasında çocuklardan, üzerinde duygu durum ifadeleri bulunan çıkartmalar takmaları istenmiştir. Çıkartmalara 1-5 aralığında puanlar verilerek nicel veriler elde edilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla 25 öğretmenlere elektronik posta yoluyla 10 soruluk anket formu gönderilmiştir. Ancak öğretmenlerden (n=13) kişi anket formunu yanıtlamıştır. Araştırma sonucunda çocukların bahçe kulübü etkinliğini öncesinde ve sonrasındaki duyguları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin %50'sinin günlük eğitim müfredatında açık hava etkinliklerine yer vermediği, %50'sinin ise okul bahçesini fiziksel aktivite, temiz hava alma ve dinleme amaçlı kullandığı belirlenmiştir. Öğretmen katılımcıların %53 açık hava etkinliklerinin çocukların duygusal gelişimini desteklediğini bildirmişlerdir. Bununla birlikte Öğretmenlerin okul bahçesini daha çok fiziksel aktiviteler için kullandığı tespit edilmiştir. Öğretmenler fen etkinliklerinin okul bahçesinde iyi çalışılabileceğini ancak çocukların alerji olma ihtimalleri, çocukları dışarıda kontrol etmenin zorluğu gibi nedenlerden dolayı fen etkinliklerini sınıfta yapmayı tercih ettiklerini bildirmişlerdir.

Moser ve Martinsen (2010) Norveç anaokulları açık ortamlarının bazı özelliklerini incelemişlerdir. Norveç genelindeki 133 anaokulundan 117 (% 87) anaokulunu rastgele örneklem ile seçmişler ve bu kurumların yönetici ve öğretmenlerine araştırmacıların kendilerinin oluşturduğu anketleri uygulamışlardır. Bulgular, Norveçli çocukların anaokulunun dış mekânında çok fazla zaman geçirebildiğini göstermiştir. Bu anaokullarına devam eden çocuklar yaz aylarında günlük eğitim süresinin % 70'ini ve kış aylarında ise % 31'ini dışarda geçirmektedir. Araştırma kapsamında yer alan okullarda yapılan alan hesaplamalarında çocuklar için kendi kurumlarında oldukça büyük açık alanların olduğu kaydedilmiş, bu alanların ortalama boyutu 2600 metrekare (yaklaşık her çocuk için 47 m2) olarak bulunmuştur. Ayrıca dış mekân organizasyonu ve kalitesine yönelik olan soruları da yanıtlayan yönetici ve öğretmenler, dış mekân organizasyon ve kalitesinden memnun olduklarını bildirmişlerdir.

Ernst ve Tornabene (2012) erken çocukluk eğitimcilerinin açık hava eğitim ortamlarını kullanım amaçlarını, bu ortamların çocuğa sunduğu eğitim fırsatlarını ve bu ortamları kullanırken öğretmenlerin karşılaştığı engelleri incelemişlerdir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, Minnesota (ABD) eyaletinde bir üniversitede erken çocukluk eğitimi alan 110 lisans öğrencisine 16 sorusundan oluşan resimli anket formu uygulanmıştır. Ankette yer alan resimler, açık öğrenme alanında kullanılan dört farklı ekipmandan oluşturulmuştur. Bunlar: su, ormanlık alan, çim alan ve çocuk parkıdır. Araştırma sonucunda katılımcıların açık alanda bulunmasını istedikleri ekipmanların başında çocuk parkının (n=63) yer aldığı tespit edilmiştir. Çocuk parkını sırasıyla, orman (n=19), su alanı (n=12) ve çim alanın (n=8) takip ettiği belirlenmiştir. Bununla birlikte katılımcılar açık öğrenme alanlarının çocuğa sunduğu fırsatların sırasıyla, deneyim kazanma (n=28), alternatif bir öğrenme ortamı sağlama (n=15), fiziksel gelişimi destekleme (n=11) olduğunu bildirmişlerdir. Araştırma bulgularına göre öğrenmenin gerçekleşmesi için doğal alanlara ihtiyaç olmadığı inancı (n=20), açık alan kullanımındaki en önemli engel olmuştur. Ayrıca eğitimcilerin güvenlik kaygısı (n=11), denetleme kaygısı(n=5), okul yönetiminin desteğinin eksikliği (n=5) ve engelli çocukların ihtiyaçları (n=3)açık alan kullanımındaki en önemli engeller olarak belirlenmiştir.

Copeland, Sherman, Kendeigh, Kalkwarf ve Saelens (2012), Cincinati OH (ABD) eyaletindeki 3-5 yaş aralığındaki çocukların eğitim aldığı çocuk merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin, okul açık hava ortamında çocukların fiziksel aktivite yapmasını engelleyen durumlar ile ilgili öğretmen görüşlerini nitel araştırma yöntemlerini kullanarak incelemişlerdir. Bu amaçla 49 öğretmen ile 9 odak grup görüşmesi ve 13 bireysel görüşme yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenler açık alanda yapılan aktivitelerin, çocuğun fiziksel gelişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte açık havada yapılacak fiziksel aktivitenin önündeki engellerin başında, öğretmenlerin düşük öz yeterlilik duygusuna sahip olmalarının geldiği tespit edilmiştir. Bundan başka açık hava ortamlarının fiziksel aktiviteler için kullanılmasının önündeki engellere ilişkin olarak, öğretmenlerin bahçeye çıkmayı sevmemesi, hava durumu(sıcak-soğuk), çocukların kirlenmesi ve öğretmenlerin okul bahçesini bir kaos ortamı olarak görmelerinin geldiği belirlenmiştir.

Helen (2012) yaptığı çalışmada Kenya'nın, Naivasha bölgesindeki açık hava etkinliklerine okul öncesi çocukların katılım oranlarını incelemiştir. Çalışmada; oyun alanı, güvenlik tedbirleri, okul öncesi dönem çocuklarına uygun oyun ekipmanları,

oyun alanının zemini, çocuk oyun alanlarının bakımı, muayenesi ve oyun alanında çocukların yetişkinler tarafından denetlenmesi gibi birçok değişkenin çocukların açık hava etkinliklerine katılımına olan etkilerine bakılmıştır. Yukarıdaki amaçları gerçekleştirmek için tabakalı örneklem yoluyla sayıları on üç (13) özel, dört (4) kamu, on bir (11) köy, (6) kent olan toplam 34 anaokulu incelenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan bir likert tipi gözlem kontrol listesi ile rastgele seçilen anaokulları ve bu okullarda eğitimine devam eden 572 çocuktan elde edilen nitel ve nicel veriler betimsel istatistikler ile analiz edilmiş, yüzde ve korelasyonlar farklı bir tema desteği ile hesaplanmıştır. Araştırma sonuçları yeterli ve iyi organize edilmiş, bahçesi düzenli, gelişimsel olarak uygun oyun ekipmanları içeren, uygun bir oyun alanı zeminine sahip açık alanlarda, okul öncesi çocuklarının açık hava etkinliklerine daha aktif katıldığı ve çocukların denetimin daha kolay olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Sugiyama, Okely, Masters ve Moore (2013**)** Avustralya'nın Brisbane kentinden rastgele örneklem yoluyla seçilen 10 çocuk bakım merkezinden yaşları 3 -5 olan 89 çocuğun anaokullarının dış mekânındaki fiziksel aktivite düzeylerini ölçmüştür. Araştırmaya katılan çocukların fiziksel aktivitesi 3 günlük bir süre boyunca ivme ölçer yardımıyla ölçülmüştür. Çocuk merkezlerinin özellikleri ve açık oyun alanı nitelikleri anket ve gözlem yoluyla tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların çoğunlukla hareketsiz olduğu gözlenmiştir. Motor aktivite için açık alanlarda bulunan sabit oyun ekipmanlarının çocukların fiziksel aktiviteye hareketli ekipmanlardan daha az teşvik ettiği görülmüştür. Çalışma kapsamında okulların dış mekânlarına hareket ettirilebilen ekipmanlar yerleştirilmiş ve bu yerleştirmelerden sonra yeniden çocukların fiziksel aktivite düzeyleri ölçülmüştür. Bu çalışma, nitelikleri değiştirilen çocuk bakım merkezleri açık alanlarının okul öncesi dönemdeki çocukların fiziksel aktivite düzeylerini arttırdığı olasılığını ortaya çıkarmıştır.

Goodling (2016) yaptığı çoklu durum çalışmasında, üç farklı okul lokasyonunda okul öncesi öğretmenlerinin okulöncesi eğitim ile ilgili inanç ve uygulamaları keşfetmeyi amaçlamışlardır. Pennsylvania'nın merkezinde bulunan her okul, farklı bir oyun alanı ortamını temsil etmiştir. Araştırma kapsamında maksimum varyasyon örneklemesi kullanılarak üç merkezin her birinden üç öğretmen; yaş, öğretim yılı sayısı ve eğitim geçmişine dayalı olarak katılımcılar seçilmiştir. Veri toplama yöntemleri, çocukların bahçe kullanımı ile ilgili olarak her merkezin amaçlarını genel bir şekilde kavrayabilmek için *Okul öncesi Açık Hava Ortamı Değerlendirme Ölçeği'ni (POEMS)* (DeBord, Hestenes, Moore, Cosco ve McGinnis, 2005) kullanmışlardır. Bu ölçek, yarı

yapılandırılmış görüşmeler, doküman incelemesi ve gözlemlerden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgularda, tüm öğretmenlerin açık hava oyunlarına değer verdikleri halde; genel olarak denetleyici rolü benimsediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin çocuklarla nasıl etkileşim içinde oldukları ve çocukların öğrenmesini optimize etmek için oyun alanını nasıl kullandıkları konusunda da farklılıklar tespit edilmiştir. Öğretmenlerin uygulamaları, bağımsız oynamayı denetlemek, planlama etkinliklerini denetlemek ve çocuklarla iskele öğrenmeyle etkileşim kurmak şeklinde farklılıklar göstermiştir. Araştırmacılar elde edilen bulgulardan, öğretmenlerin kullandığı oyun alanı avantajlarının onların çocuklarla olan etkileşimini etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırmacılar, doğal bahçe ortamına sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, yapılacak etkinliğin türüne göre materyallere daha kolay ulaşıp çocuklar ile daha çok etkileşim kurduğuna; yapay ve karışık malzemelerin olduğu okul bahçelerine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ise doğal ortamlara göre çocuklarla daha az etkileşime girdiği sonucuna ulaşmışlardır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesidir. Bu amaçtan yola çıkarak bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve çözümüne yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma modellerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışmasında, bir veya birkaç duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine derinlemesine araştırma yapılır (Şimşek ve Yıldırım, 2008).

Creswell (2015), kimi araştırmacıların durum çalışmalarını bir yöntem olarak değil de neyin çalışılacağının seçimi olarak ifade ettiklerini belirtmiştir. Ayrıca kimilerine göre durum çalışmalarının, soruşturma stratejileri, yöntem ya da kapsamlı araştırma stratejisi olduğunu eklemiştir. Bu doğrultuda Creswell (2015), durum çalışmasını bir yöntem olarak gördüğünü belirterek araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımı olarak açıklamıştır. Durum çalışmaları; olgu/olay ile içerik arasındaki sınırların açık bir şekilde belirlenmediği ancak bir olgunun/olayın kendi gerçek yaşam ortamında araştırıldığı ve "Nasıl?" ya da "Niçin?" sorularının sorulduğu görgül bir araştırma deseni olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

"Öğretmenlerin okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi

kullanımında karşılaştığı engellerin" çalışılan durum olarak değerlendirildiği araştırmada, nasıl ve niçin soruları doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerinin, okul bahçesinin eğitsel amaçlı kullanılmasına yönelik görüşleri, derinlemesine belirlenmeye ya da tanımlanmaya çalışılmıştır.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Gaziantep ili merkez Şahinbey ve Şehitkâmil ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı, bahçe donanımı ve güvenliği yüksek, orta ve düşük düzeyde olan okullarda çalışan 49 öğretmen oluşturmaktadır.

Katılımcılar, araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin olduğu düşünülen durumların seçilmesi ve derinlemesine araştırılmasına olanak sağlayan *amaçlı örnekleme* yöntemlerinden *ölçüt örnekleme* yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Araştırmada öncelikle yüksek, orta ve düşük bahçe donanımı ve güvenliğine sahip okullar belirlenmiş, daha sonra bu okullarda görev yapan öğretmenlere ulaşılmıştır.

3.2.1. Araştırmaya Dâhil Edilen Okulların Belirlenmesi

Araştırmaya dâhil edilen okulların belirlenmesinde *tabakalı örnekleme* yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı amaçsal örnekleme; örneklemin ilgilenilen belli alt grupların özelliklerini göstermek, betimlemek ve bunlar arasında karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla bu alt gruplardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2010). Kota örnekleme olarak da anılır. Araştırmaya dâhil edilen okullar iki aşamada belirlenmiştir. Birinci aşamada Gaziantep merkez ilçelerini oluşturan Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerinin seçimidir. İkinci aşama MEB ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının seçilmesidir. Bu amaçla Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerinde bulunan toplam 74 okulun %50'si araştırmaya dâhil edilmiş, bu işlemler sonucunda Şehitkâmil ilçesinden 23, Şahinbey ilçesinden 14 adet okul öncesi eğitim kurumu olmak üzere toplam 37 adet okul öncesi eğitim kurumu araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi eğitim kurumları belirlendikten sonra her bir ilçeden belirlenen okullara ulaşılmış ve bu okulların bahçe donanım ve güvenlik özellikleri araştırmacı tarafından oluşturulan kontrol listesine göre değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında yüksek, orta ve düşük bahçe donanımı ve güvenliğine sahip okulları belirlemek için araştırmacı tarafından oluşturulan *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi* kullanılmıştır.

Maksimum çeşitlilik yaklaşımının kullanıldığı bu aşamada kontrol listesinden elde edilen veriler analiz edilerek resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarından elde edilen puanlar ortalama açısından düşük, orta ve yüksek (%33'lük) şeklinde sıralanmıştır. Toplam 76 puan üzerinden okulların Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi'nden elde ettikleri puanlar 8-54 *puan* arasında değişmiştir. Bu puanlamalara göre en yüksek puana (52 ve 54) sahip iki okul; orta puana (31 ve 32) sahip iki okul ve düşük puana (8 ve 14) iki okul araştırma kapsamına alınmışlardır.

3.2.2. Araştırmaya Dâhil Edilen Öğretmenlerin Belirlenmesi

Araştırmanın örneklemini bahçe donanımı ve güvenliği yüksek, orta ve düşük düzey olan okullarda çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenler oluşmuştur. Bu amaçla araştırmaya bu okullarda görev yapan 49 öğretmen araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcı grubunu oluşturan okulların puan ortalamalarına ilişkin yüzde ve frekans değerleri ile katılımcı sayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Puan Ortalamalarına İlişkin Frekans Değerleri ve Katılımcı Sayıları

Okul Türü	**Okul Puan Sıralamaları**			**Toplam**
	Düşük	**Orta**	**Yüksek**	
	f	**f**	**f**	**f**
Resmi	11	10	12	33
Özel	5	4	7	16
Toplam	16	14	19	49

Tablo 2 incelendiğinde resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarından elde edilen puan ortalamalarının düşük, orta ve yüksek şeklinde sıralandığı görülmektedir. Düşük puan alan devlet okullarından 11 öğretmen, özel okullardan 5 öğretmen, toplam

16 öğretmen, orta düzeyde puan alan devlet okullarından 10 öğretmen, özel okullardan 4 öğretmen olmak üzere toplam 14 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Yüksek puan alan devlet okullarından 12, özel okullardan 7 öğretmen, toplam 19 öğretmen ile görüşülmüştür. Araştırmaya dâhil edilen öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Araştırmaya Dâhil Edilen Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Kategori	F	Sütun %
Öğrenim Durumu	Lise	1	*2,0%*
	Ön Lisans	19	*38,8%*
	Lisans	25	*51,0%*
	Lisansüstü	4	*8,2%*
Kıdem	0-5 yıl	21	*42,9%*
	6-10 yıl	19	*38,8%*
	11-15 yıl	8	*16,3%*
	16 yıl ve üzeri	1	*2,0%*
Mezun Olduğu Bölüm	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ön Lisans	18	*36,7%*
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Lisans	5	*10,2%*
	Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans	24	*49,0%*
	Lisans (Diğer)	2	*4,1%*

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 1'i lise, 19'u ön lisans, 25'i lisans, 4'ü lisansüstü eğitim almıştır. Öğretmenlerin çalışma yılları incelendiğinde; 21 öğretmenin kıdem yılının 0-5 yıl, 19 öğretmenin kıdem yılının 6-10 yıl, 8 öğretmenin kıdem yılının 11-15 yıl, 1 öğretmenin kıdem yılının ise 16 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 1'i çocuk gelişimi ve eğitimi ön lisans, 5'i çocuk gelişimi ve eğitimi lisans, 24'ü okul öncesi öğretmenliği lisans, 2'si lisans (diğer alanlar) mezunudur.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Yöntemleri

Bu kısımda, araştırma kapsamında verilerin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen, *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi* ile öğretmenlere uygulanan *Öğretmen Görüşme Formu* ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1. Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi

Kontrol listesi oluşturulurken öncelikle konu ile ilgili Türkçe ve yabancı kaynaklar incelenmiştir. Kontrol listesi özellikle Amerika ve Avrupa'da okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevreye ilişkin belirlenmiş standartlar ve değerlendirme ölçekleri, farklı ülkelerdeki okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe düzenlemesine ait standartlar ve yönetmeliklerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Yapılan kapsamlı literatür çalışması *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi* ifadelerinin oluşturulmasında yararlanılan literatür ile veri toplama aracının "kapsam geçerliliği" sağlanmıştır.

Hazırlanan kontrol listesinde yer alan maddelerin ortam değerlendirmedeki yeterliliği ve amaca uygunluğu açısından incelenmesi için okul öncesi eğitim, peyzaj mimarlığı ile malzeme ve malzeme işleme teknolojisi alanlarından toplam 13 uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan, taslak olarak hazırlanan değerlendirme formunda yer alan ifadelerin anlaşıla bilirliği, yeterliliği ve kapsamı hakkında yorum yapmaları istenmiştir. İfadeler hakkında uzman görüşleri not edilmiş; daha kolay anlaşılır olması için bazı maddeler ayrılmış, bazıları genişletilmiş ve bazı yeni ifadeler eklenmiştir. Ayrıca ifadelerdeki kelime hataları düzeltilerek anlam ve içerik bakımından bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Gelen görüşler doğrultusunda yapılan düzenlemeler ile oluşan yeni form ile uygulama öncesinde bir pilot çalışma yapılmıştır. Bu yeni form Gaziantep ili içerisinde araştırmacının rastgele seçtiği bir okul öncesi eğitim kurumuna uygulanmış ve ifadelerin anlaşılır olduğu, herhangi bir karışıklığa ve ikileme neden olmadığı anlaşıldıktan sonra, son şekli verilen form ile uygulama sürecine geçilmiştir.

Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde bahçenin konumu ve bahçe yapısına, ikinci bölümde bahçedeki donanım ve ekipman içeriğine, üçüncü bölümde ise bahçe güvenliği ve fiziksel çevre sağlığına ilişkin ifadeler olmak üzere 76 ifade bulunmaktadır. Kontrol listesinin birinci bölümünde, bahçenin konumuna ilişkin 6 madde ve bahçe yapısına ilişkin 9 madde yer almaktadır. Kontrol listesinin ikinci bölümü olan okul bahçesi donanım ve ekipman içeriğine ait ifadelerde; kum -su-toprak alanına ait 6 madde, dramatik oyun alanına ait 6 madde, sessiz alana ait 6 madde, fen ve matematik alanına ait 9 madde, kaba motor hareket alanına ait 7 madde, duyusal alana ait 7 madde yer almaktadır. Kontrol listesinin

üçüncü bölümü olan bahçe güvenliği ve fiziksel çevre sağlığına ait ifadelerde; bahçe güvenliğine ilişkin 16 madde, fiziksel çevre sağlığına ilişkin 4 madde yer almaktadır.

Kontrol listesindeki her bir madde evet/var ve hayır/yok olarak işaretlenmiştir. Daha sonra analizler sırasında evet olan maddelere "1" (bir) puan, hayır olan maddelere "0" (sıfır) puan verilerek toplam puanlar elde edilmiştir.

Çalışmada kontrol listesine ilişkin güvenirlik hesaplaması (KR-20) testi ile yapılmıştır. Değerlendirme formunun birinci bölümü olan konum ve yapıya ilişkin ifadeler KR-20 puanı 0,53, okul bahçesi donanım ve ekipmanlarına ilişkin ifadeler KR-20 puanı 0,89, okul bahçe güvenliği ve fiziksel çevre sağlığına ilişkin ifadeler KR-20 puanı 0,86 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi'* nin güvenilir olduğunu göstermektedir. Kontrol listesi alt boyutlarının kurumların bağlı olduğu üst kurum ve bulundukları ilçe değişkenlerine göre karşılaştırılmasında çoklu cevap setlerindeki ağırlıklandırılmış frekansa dayalı Ki-kare analizi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p<0,05$) olarak belirlenmiştir.

3.3.2.Öğretmenlere Uygulanan Veri toplama Araçları ve Yöntemleri

Bu araştırmanın veri toplanma sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Görüşme (interview, mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir (Karasar, 2005). Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, "önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci" olarak tanımlamıştır (Stewart ve Cash 1985; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bir araştırmada görüşme yöntemini kullanmanın temel amacı, genellikle bir hipotezi test etmek değil bunun aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle odaklanılan nokta diğer insanların öyküleri, betimlemeleri ve düşünceleridir (Seidman, 1991 ; Akt. Türnüklü).

Bu çalışmada da görüşme verilerinin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Bu yaklaşım, dikkatli yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş, bir dizi sorudan oluşmaktadır. Her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve aynı sırada sorulur. Yaklaşımın güçlü yanları görüşmeciden kaynaklanabilecek yanlılığı azaltabilmektedir.

Ayrıca bir araştırmanın başkaları tarafından tekrar edilme olasılığını önemli ölçüde artırmaktadır. Bu yöntemin zayıf yanı ise görüşme formunun hazırlandığı sırada öngörülmemiş olan boyutların ortaya çıkarılmasını ve irdelenmesini önleyebilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2012).

Araştırmacı tarafından hazırlanan *Öğretmen Görüşme Formu,* okul öncesi eğitim alanından iki öğretim üyesi ile paylaşılarak soruların anlaşılırlığı irdelenmiştir. Uzman görüşleri alındıktan sonra görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Oluşturulan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, öğretmenlerin bahçe kullanımına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla sorulan dört sorudan; ikinci bölüm ise öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinlikleri okul bahçesinde uygulama durumları ile ilgili sekiz sorudan oluşmaktadır.

Birinci bölümde öğretmenlere okul bahçesini kullanım durumları ile ilgili "*Sizce okul bahçesinin düzenlemesinde öğretmenin rolü ne olmalıdır? "Sizce okul bahçesinde mutlaka olması gereken donatılar (malzemeler ve materyaller) nelerdir? Bu donatıların neden bulunması gerektiğini düşünüyorsunuz?"... gibi* sorular; ikinci bölümde ise öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinlikleri okul bahçesinde uygulama durumları ile ilgili "*Okul bahçesini Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan eğitim etkinliklerinden hangilerini daha çok uyguluyorsunuz? Nedenleri ile açıklayabilir misiniz? "... gibi sorular* yer almıştır.

Maksimum çeşitlilik yaklaşımının kullanıldığı bu araştırmada verilerin derinlemesine ve detaylı elde edilebilmesi amacıyla görüşmeler araştırmacı tarafından birebir görüşme yoluyla elde edilmiştir. Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerden önce okul müdürü/kurum yöneticisi ile görüşülmüş ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek yardımları istenilmiştir. Okul müdürlerinin onayından sonra öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler öğretmenlerin izni alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerden seslerinin kayıt edilmesini istemeyen öğretmenlerin görüşleri görüşme formuna araştırıcı tarafından bire bir not alınarak kaydedilmiştir. Görüşmeler sonlandıktan sonra ses kayıt cihazı ile yapılan görüşmelere ait verilerin dökümü yapılarak yazılı belgelere dönüştürülmüştür. Yazılı olarak alınan görüşler anında, ses kayıt cihazı ile alınan görüşler ise daha sonra katılımcı öğretmenlerle paylaşılarak eksik ve çıkarılması istenilen kısımların olup olmadığı sorulmuş ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlemeler yapılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerde, öğretmenlerle sıcak ve rahat ortam kurulmasına özen gösterilmiştir. Görüşmeler okul içerisinde görüşme

saatinde boş olan sınıf, oyun odası, memur odası ve okul bahçesinde gerçekleştirilmiştir. Her bir öğretmen ile yaklaşık 30 dakika kadar görüşülmüş, görüşmelerin tarihi ve saati formun ilgili kısmına yazılmıştır. Görüşmeler toplam 574 dakikada tamamlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında aşağıdaki süreçler izlenmiştir.

Araştırmanın birinci aşamasında yüksek, orta ve düşük bahçe donanımı ve güvenliğine sahip okulları belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi* kullanılarak Gaziantep ili merkez ilçelerinden Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerindeki MEB ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı okullar tek tek ziyaret edilerek okul yöneticilerine araştırmanın amacı anlatılmıştır. Daha sonra da okul yöneticilerinin yardımıyla okul bahçeleri gezilmiş ve kontrol listesi doldurulmuştur. Araştırmacı okul yöneticilerinden okulun mevcut öğrenci sayısı, çocuk kapasitesi, okulun bahçe, bina ve toplam yüz ölçümü ile ilgili bilgi almıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise belirlenen okullarda görev yapan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğretmenler ile yüz yüze görüşmeler yapılarak araştırmanın verileri araştırmacı tarafından toplanmıştır**.** Okul yöneticisinin izni alınarak katılımcılar, okuldaki öğretmenler odası veya oyun odasına toplanmış; araştırmacı kendini tanıtarak niçin okulda olduğunu ve yapacağı araştırma ile ilgili genel bilgileri vermiş daha sonra araştırmaya katılmaya gönüllü öğretmenlerin olup olmadığını sormuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenler ile öğretmenler odası veya okulda müsait olan oyun odası, boş idare odası, boş okul bahçesi ve boş sınıf gibi sakin bir mekân belirlenmiş ve görüşmeler bu mekânlarda gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma amacına uygun olarak toplanan verilerin analizinde; analiz yapmaya yardımcı bilgisayar programlarından yararlanılmıştır.

3.5.1. Örneklemin Belirlenmesinde Kullanılan Kontrol Listesine İlişkin Verilerin Analizi

Yüksek, orta ve düşük bahçe donanımı ve güvenliğine sahip okulların belirlenmesinde kullanılan kontrol listesine ait verilerin analizinde her bir okul için kontrol listesinde evet olan maddelere "1" (bir) puan, hayır olan maddelere "0" (sıfır) puan verilmiştir. Daha sonra bu puanlardan toplam puanlar elde edilerek okullar en yüksek puan alandan en düşük puan alana doğru sıralanmıştır. Verilerin analizi ve sıralamalar bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

3.5.2. Görüşme Verilerinin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan görüşme verilerinin analiz edilmesi için nitel veri analizlerinden içerik ve betimsel analiz kullanılmıştır. İçerik analizi için kodlama birimi olarak kelime ve kelime grupları seçilmiştir. Belirlenen kuramsal çerçeve dikkate alınarak bilgisayar ortamındaki bir programla kodlamalar yapılmış, tema ve kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan tema ve kategoriler de bağımsız olarak bir başka araştırmacı tarafından kodlama işleminin yinelenmesi ile kodlama güvenirliği belirlenmiştir. Kodlama güvenirliğinin belirlenmesi için Cohen's Kappa katsayısı hesaplanmış ve kodlama güvenirliğinin yüksek (κ=.89) olduğu görülmüştür.

Bilgisayar programı kullanılarak yapılan içerik analizi sonucunda 49 öğretmenin görüşme metinlerinden 99 tema/kategori altında 844 kelime/kelime grubu kodlanmıştır. Öğretmenlerden elde edilen kodlamalara ilişkin sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

İçerik Analizi Kodlama Frekans Dağılımı

1 : D101	287	**11 : D111**	193	**21 : D206**	273	**31 : D301**	328	**41 : D311**	353
2 : D102	372	**12 : O101**	107	**22 : D207**	392	**32 : D302**	275	**42 : D312**	323
3 : D103	300	**13 : O102**	151	**23 : D208**	309	**33 : D303**	285	**43 : O301**	211
4 : D104	251	**14 : O103**	341	**24 : D209**	380	**34 : D304**	313	**44 : O302**	267
5 : D105	93	**15 : O104**	136	**25 : D210**	360	**35 : D305**	273	**45 : O303**	217
6 : D106	297	**16 : D201**	245	**26 : O201**	99	**36 : D306**	300	**46 : O304**	147
7 : D107	184	**17 : D202**	213	**27 : O202**	90	**37 : D307**	321	**47 : O305**	209
8 : D108	273	**18 : D203**	369	**28 : O203**	95	**38 : D308**	254	**48 : O306**	242
9 : D109	142	**19 : D204**	265	**29 : O204**	81	**39 : D309**	205	**49 : O307**	332
10 : D110	114	**20 : D205**	373	**30 : O205**	177	**40 : D310**	454		

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılar arasında en çok veri sağlayan öğretmenin D310 kodlu öğretmen olduğu en az veri sağlayan öğretmenin ise O204 kodlu öğretmen olduğu görülmektedir. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşleri, okul bahçesini kullanma durumları, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşleri ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engeller olmak üzere alt başlıklar şeklinde düzenlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu araştırma, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin;

1. Okul bahçesinin düzenlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Okul bahçesini kullanma durumları nedir?
3. Okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanmasına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engeller nelerdir?

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular araştırma soruları çerçevesinde düzenlenerek verilmiştir.

4.1. Öğretmenlerin Okul Bahçesinin Düzenlenmesi İle İlgili Görüşleri

Araştırma kapsamında, öğretmenlerin okul bahçesinin düzenlenmesi ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Bu amaçla *bahçe düzenlemesinde öğretmenin rolü* ve *okul bahçesinde bulunması gereken donatılar* ile ilgili olarak görüş bildirmişlerdir. Bahçe düzenlemesinde öğretmenin rolüne yönelik öğretmen görüşleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Bahçe Düzenlemesinde Öğretmenin Rolü

Öğretmenin Rolü	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Yönlendirici	**11**	**11**	**12**	**34**
Malzeme Seçimi ve Yerleşimi	**7**	**6**	**8**	**21**
Bahçe düzenlemesi	**2**	**3**	**4**	**9**
Bahçe Güvenliği	**2**	**2**	**0**	**4**
Geliştirici	3	3	8	14
Yaratıcılık	2	2	4	8
Çocuklar ile işbirliği	0	1	3	4
Veliler ile işbirliği	1	0	1	2

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenler, okul bahçesinin düzenlenmesinde öğretmenin "Yönlendirici" veya "Geliştirici" olması gerektiği konusunda iki farklı görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yönlendirici olması gerektiği görüşünü savunan öğretmenler, öğretmenin rolünün bahçe malzemelerinin seçimi ve bahçede yer alacak donatıların yerleşim düzeni ve bahçe güvenliği konusunda idare ile iş birliği yapmak olduğunu belirtmişlerdir.

> *D101: Öğretmenler fikir belirtmeli ve bu fikirlerin uygulayıcısı öğretmenler olmalıdır. Bahçenin düzenlemesi ve bahçe malzemelerinin yerleştirilmesinde öğretmen işin içinde olmalıdır (Yönlendirici).*
>
> *D202: Öğretmen bahçe düzenlemesi ile ilgili idareye fikir beyan etmeli; öğretmenin istekleri göz önünde bulundurularak idare tarafından bahçe düzenlemesi yapılmalıdır (Yönlendirici).*
>
> *D301: Bence öğretmen bahçe güvenliği ve bahçe bakım onarımının yapılması için idareyi yönlendirmelidir. Bahçede gördüğü güvenlik eksiklikleri not etmeli ve bahçe düzenlemesi yapılırken idareye fikir beyan etmelidir (Yönlendirici).*

Buna karşılık bahçenin düzenlenmesinde öğretmenin "Geliştirici" rolünün olması gerektiğini belirten öğretmenler imkânlar olmasa dahi yaratıcıklarını kullanarak çocuklar ve veliler ile işbirliği yapılarak öğretmenin okul bahçesinde öğrenme alanları oluşturması ve bahçenin geliştirilmesi için geliştirici role sahip olunması gerektiğini

belirtmişlerdir.

D107: Öğretmen, yaratıcı ve özgür düşünceye sahip olmalıdır. İmkânları kısıtlı olsa bile kısıtlı imkânlarla büyük işler başarabilmeyi kendisine amaç olarak seçmelidir. Bu nedenle öğretmen bahçeyi kendi düzenleyebilir ve bütün etkinlikleri bahçede uygulanabilir (Geliştirici).

D209: Bence okul bahçesinin düzenlenmesinde öğretmen velilerinden destek alarak bahçeyi velileri ile birlikte düzenleyebilir. Örneğin öğretmen her velisinden bahçe için farklı bir çiçek isteyebilir ve küçük bir botanik bahçesi oluşturabilirler veya bahçenin zemininin boyanmasında velilerinden destek alabilir. Onlarla beraber bahçe zemin ve duvarlarına farklı şekiller çizilebilir (Geliştirici).

O306: Öğretmen, öğrenme alanlarını belirlemelidir. Mesela ekim dikim alanı, oyun alanı gibi alanlar nerede ve nasıl olacak onu belirlemelidir. Çocuklar için bahçeyi cazip hale getirmeli ve bunun için gerekli çalışmaları yapmalıdır. Yani bahçeye farklı süslemeler yapmak, farklı materyaller yerleştirmek gibi çocukların ilgisini çekecek bir bahçe ortamı hazırlayabilir (Geliştirici).

Öğretmenler ayrıca okul bahçesinin düzenlenmesinde bahçede bulunması gereken donatılara yönelik görüş bildirmişlerdir. Yapılan içerik analizi sonucunda okul bahçesinde bulunması gereken donatılara ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Okul Bahçesinde Bulunması Gereken Donatılar

Olması Gereken Donatılar ve Nedenleri	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Kum Havuzu	**10**	**8**	**9**	**27**
Yaratıcılık	*1*	*1*	*2*	*4*
Oyun Parkı	**10**	7	**9**	26
Fiziksel Gelişim	*-*	*1*	*2*	*3*
Doğal (Ağaçlık, Yeşil, Toprak) Alanlar	7	7	5	19
Fen Etkinlikleri	*1*	*-*	*-*	*1*
Gözlem	*1*	*1*	*-*	*2*

(Tablo 6 devamı)

Yaratıcılık	*1*	*1*	-	*2*
Aktivite(Spor, Serbest Oyun) Alanları	4	2	5	11
Fiziksel Gelişim	*1*	-	-	*1*
Sosyal Gelişim	-	-	*1*	*1*
Güvenlik İle ilgili Donatılar	-	4	3	7
Ekim Dikim Alanları	2	2	2	6
Sorumluluk Duygusu	-	-	*2*	*2*
Hayvan Barınağı	1	2	2	5
Gözlem	-	*1*	-	*1*
Sorumluluk Duygusu	-	*1*	*1*	*2*
Eğitim (Trafik, Sanat, Dramatik alan)Alanları	1	1	3	5

Tablo 6'da görüldüğü gibi öğretmenlerin okul bahçesinde bulunması gerektiğini düşündükleri donatıların sırasıyla kum havuzu, oyun parkı, doğal alanlar, aktivite alanları, güvenlik donatıları, ekim dikim alanları, hayvan barınağı, eğitim alanları olduğu belirlenmiştir. Farklı puan düzeyindeki okullarda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde görüşlerin genel olarak benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Düşük, orta ve yüksek puan düzeyinde olan okullardaki öğretmenlerin hepsi de kum havuzu, oyun parkı ve doğal alanları okul bahçesinde mutlaka bulunması gereken donatılar olduğunu belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler, okul bahçesinde aktivite-spor-sanat alanlarının, ekim dikim alanlarının, hayvan barınağının, eğitim alanlarının; orta puan düzeyine sahip okullardaki öğretmenler güvenlik donatılarının, aktivite alanlarının, ekim dikim alanlarının, hayvan barınağının, eğitim alanlarının bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler ise okul bahçelerinde aktivite alanları, güvenlik tedbirleri, eğitim alanları, ekim dikim alanları ve hayvan barınağı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

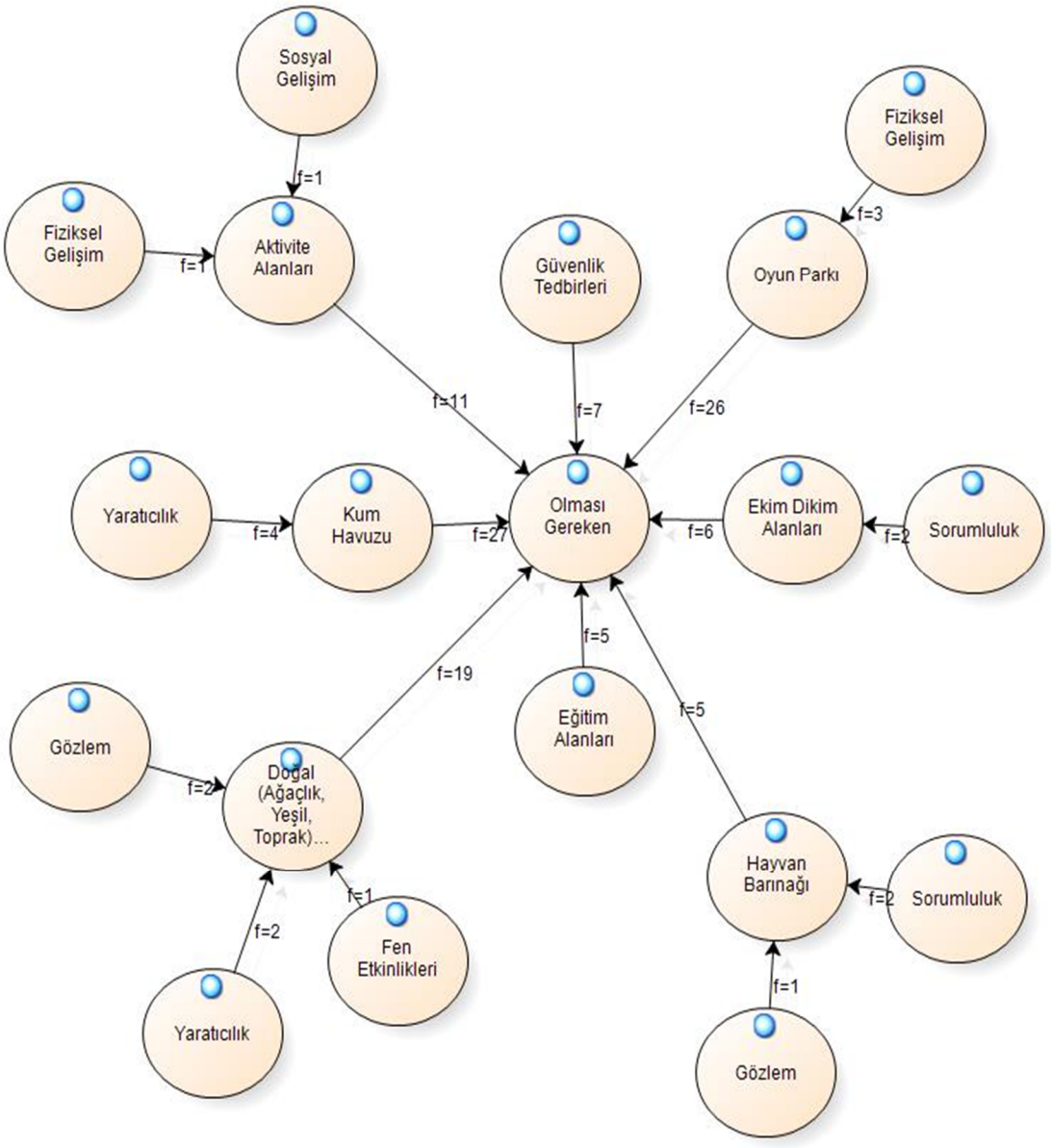
D310: Bence bir okulun bahçesinde, çocukların yaratıcılığını desteklesin ve manipülatif becerilerini geliştirsin diye mutlaka kum havuzu olmalı (Kum Havuzu-Yaratıcılık).

D208: Hareket gelişiminin desteklenmesi için çocuk oyun parkı mutlaka gerekli (Oyun Parkı).

O303: Çocukların psikomotor gelişimini desteklemek için kaydırak, dönme

dolap, tahterevalli olmalı. Çünkü çocuklar bu alanları çok seviyorlar (Oyun Parkı).

Öğretmenlerin okul bahçesinde bulunması gereken donatılara ve bu donatıların neden gerektiğine ilişkin görüşleri doğrultusunda oluşan model Şekil 1'de verilmiştir.



Şekil 1. Öğretmenlere göre okul bahçesinde bulunması gereken donatılar ve desteklediği gelişim alanları ile beceriler

Şekil 1 incelendiğinde öğretmenlerin çocukların yaratıcığının geliştirmesi için kum havuzu ve doğal alanların; fiziksel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi için aktivite alanları ve oyun parkının, sorumluluk duygusunun ve gözlem becerilerinin

geliştirilmesi için hayvan barınağı ve ekim dikim alanlarının bulunması gerektiği görülmektedir.

D204: Çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesi için kum havuzu olmalı. Çocukların özgürce hareket etmesi için geniş boş alan olmalı. Çocukların yaratıcı ve özgür olabilmeleri, psikolojik olarak da rahatlamaları için geniş, yeşil, çimlik ve ormanlık alan olmalı. (Kum Havuzu-Aktivite(Spor, Serbest oyun) Alanları- Doğal Alanlar)

D308: Bahçede mutlaka dramatik oyun alanı olmalı. Kız çocukları için dramatik oyun alanlarının onların sosyal gelişimine destek verebilecek uygun ortamlar olduğunu düşünüyorum. Çünkü kız çocukları, dramatik oyunlar oynayarak kendilerini daha iyi ifade edebiliyorlar. Erkek çocuklar için de bir çeşit tamir alanı gibi bir alan olabilir. Çocukların yaratıcılıklarını desteklemek için farklı oyun alanlarının olması güzel olur diye düşünüyorum. (Eğitim (Trafik, Sanat, Dramatik Alan)Alanları).Şehirleşen kentsel yaşam standartlarında çocuklara doğal yaşamın nasıl yürütüldüğünü göstermek için evcil hayvan barınağı da olmalı. Örneğin bir tavuğun yaptığı yumurtayı bu alanda çocuklara gösterebilirim, oradaki hayvanları beraber besleyerek çocuklara sorumluluk duygusu kazandırabilirim (Hayvan Barınağı).

D312: Çocuklarda sorumluluk ve sahiplenme duygusunu geliştirdiğini düşündüğüm için bir okul bahçesinde mutlaka hobi bahçeleri olmalı (Ekim-Dikim Alanları).

Bununla birlikte öğretmenler okul bahçesinin daha güvenli olması için bahçede güvenlik ile ilgili bulunması gereken donatılara da değinmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

D205: Çocukların enerjilerini atmaları için salıncak, kaydırak gibi hareketli oyuncaklar olmalı. Herhangi bir kaza durumunda çocukların yaralanmalar için okul bahçesinin zemini mutlaka yumuşak zemin olmalı. Okulun etrafı duvar gibi yüksek güvenlik bandı ile çevrili olmalı. (Oyun Parkı-Güvenlik İle ilgili Donatılar)

D207: Çocuklar rahatça koşsun, oynasınlar ve biz de düşecekler diye tedirgin olup onların engellemeyelim diye okul bahçesinin zemini mutlaka yumuşak

olmalı. Ayrıca çocukların deşarj olmaları ve kurallı oyun oynatmak için çocuk oyun parkı olmalı. Bunlardan başka bir de çocukların elektriklerini toprağa verip, rahatlamaları; sanat etkinlikleri yapmaları ve doğal malzemelerle oynayabilmeleri için mutlaka çamur havuzu olmalı (Güvenlik İle ilgili Donatılar -Oyun Parkı-Doğal Alanlar).

D303: Çocuklar düştüğünde yaralanmasınlar diye okulun bahçesi mutlaka yumuşak zeminli olmalı. Ayrıca çocukların kaza geçirmemeleri için çocuk oyun parkındaki salıncak ve kaydırak arasında mutlaka geniş mesafe olmalı. Çocuklar düştüğünde çok ciddi yaralanmalar olmasın diye çocuk oyun parkı mutlaka tahta malzemeden yapılmış olmalı. Ayrıca okul bahçesinde sanat atölyesi olmalı, bu tür bir alanda çocukların daha özgün çalışmalar yapabileceğini düşünüyorum (Güvenlik İle ilgili Donatılar -Eğitim Alanları).

4.2. Öğretmenlerin Okul Bahçesini Kullanma Durumları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okul bahçesini kullanma durumlarını belirlemek amacıyla; *öğretmenlerin bahçe kullanım amaçları*, *okul bahçesini kullanma sıklıkları* ile *okul bahçesinde sıkça kullandıkları alanlar* araştırılmıştır.

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi *sonucunda; enerji harcama, gelişimi destekleme, hava değişimi, materyal toplama, oyun oynama, yaşayarak öğrenme* amacıyla bahçeyi kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlara göre hazırlanan *bahçe kullanım amaçları* içerik analizi sonuçlarına ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmenlerin Okul Bahçesini Kullanım Amaçları

Bahçe Kullanım Amacı	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Enerji Harcama	5	3	4	12
Gelişimi Destekleme	1	0	3	4
Hava Değişimi	2	1	4	7
Materyal Toplama	0	1	0	1
Oyun Oynama	**11**	**14**	**19**	**44**
Yaşayarak Öğrenme	4	6	4	14

Öğretmenlerin bahçe kullanım amaçlarına ilişkin olarak verdikleri yanıtlar incelendiğinde düşük, orta, yüksek puan alan okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeyi kullanmalarındaki temel amaçlarının benzer olduğu ve bahçeyi çoğunlukla çocuklara oyun oynatmak amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin okul bahçesini çocukların enerji harcaması, gelişimlerinin desteklenmesi, hava değişimi, materyal toplama, çocukların yaşayarak öğrenmeleri amacı ile kullandıklarını belirtmişlerdir.

Aldıkları puanlara göre okullar ayrı ayrı değerlendirildiğinde; düşük puan alan okulda çalışan öğretmenlerin, okul bahçesini yaygın olarak sırasıyla; çocukların oyun oynamaları, enerji harcamaları ve yaşayarak öğrenmeleri amacıyla kullandıkları, orta puan alan okullarda çalışan öğretmenlerin; çocukların oyun oynamaları, yaşayarak öğrenmeleri ve enerji harcamaları amacıyla kullandıkları yüksek puan alan okullarda çalışan öğretmenlerin ise çocukların oyun oynamaları, yaşayarak öğrenmeleri, enerji harcamaları, hava değişimi olması ve çocukların gelişimini desteklemek amacıyla kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

> *D110: Bahçeyi genellikle oyun amaçlı kullanıyoruz. Bazen bahçede hikâye de okuduğum oluyor. Çünkü çocuklar kapalı alanlarda sıkılıyorlar ve bazen bahçeye çıkma ihtiyacı hissediyorlar. Onları bahçede temiz hava alsın, eğlensin ve rahatlasınlar diye bahçeye çıkarıyorum (Oyun Oynama-Hava Değişimi).*
>
> *D203: Çocukları enerjilerini atmaları, bitki ve toprakla uğraşmaları için bahçeye çıkıyorum. Ayrıca bahçede oynanacak oyun etkinliklerini uygulamak için de bahçeyi kullanıyorum (Enerji Harcama-Oyun Oynama-Yaşayarak Öğrenme).*
>
> *D304: Bahçeyi daha çok oyun hareket etkinlikleri için kullanıyorum. Çünkü çocukların psikomotor gelişimlerinin desteklenmesinde bahçenin daha geniş ve elverişli olduğunu düşünüyorum (Oyun Oynama-Gelişimi Destekleme).*

Araştırma kapsamında öğretmenlerin *okul bahçesini kullanma sıklığı* belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonucunda bahçe kullanım sıklığı ile ilgili olarak *günlük, haftada birkaç defa, haftada bir, neredeyse hiç* kategorileri oluşturulmuştur. *Bahçe Donanımı ve Güvenliği Kontrol Listesi*'ne göre ***düşük, orta ve yüksek puan alan*** okullarda çalışan öğretmenlerin

verdikleri yanıtlara göre hazırlanan içerik analizi sonuçlarına ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretmenlerin Bahçe Kullanım Sıklığı

Bahçe Kullanım Sıklığı	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Günlük	3	**10**	9	**22**
Haftada Birkaç Defa	4	4	**10**	18
Haftada Bir	**6**	1	0	7
Neredeyse Hiç	2	0	0	2

Tablo 8 incelendiğinde kontrol listesinden düşük puan alan okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeyi haftada bir veya daha az kullandıkları, orta ve yüksek puan alan okullarda çalışan öğretmenlerin ise haftada birkaç defa ve daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Bu durum puan düzeyi düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeyi kullanma sıklıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir.

> *D103: Okul bahçesini hiç kullanmıyorum. Okul bahçesinde trafo var. Çocukları elektrik çarpabilir ve bahçenin zemini çok bozuk düşebilirler. Çocuklarımı neredeyse hiç çıkarmıyorum. Çıktığımız zaman da oyun etkinliği yapmak için çıkıyoruz Büyük grup oyunları oynuyoruz. Bu hafta hiç kullanmadım geçen hafta iki üç saat süre ile gösteri amaçlı kullandık (Neredeyse Hiç).*
>
> *D106: Okul bahçemiz etkinlikler için donanımlı olmadığından ve hava şartları nedeniyle haftada bir kez yarım saat süreyle kullanmaktayım (Haftada Bir).*
>
> *O303: Genellikle oyun oynama amaçlı bahçeli kullanıyoruz. Açık hava oyunlarının hepsini bahçede oynatmak için bahçeyi kullanıyoruz. Bu hafta üç kez çıktık. 45 dakika kadar bahçeyi kullandık. Bir kez oyun amaçlı; iki kez de beden eğitimi amaçla kullandık. Geçen hafta iki kez kullandık. Çocuklarla oyun oynadık otuzar dakika kadar sürdü. Çocukların rahat ve özgürce hareket etmesini sağlamak amacıyla bahçeyi kullanıyorum (Haftada Birkaç Defa).*

Araştırma kapsamında öğretmenlerin okul bahçesinde sıklıkla kullandıkları alanlar ve donatıların *aktif oyun alanları, ekolojik alanlar, toplanma alanı, bireysel*

alanlar ile *deneysel alanlar* olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin okul bahçesinde sıklıkla kullanmayı tercih ettikleri alanlara ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmenlerin Okul bahçesinde Sıklıkla Kullandıkları Alanlar

Sıklıkla Kullanılan Alanlar	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Aktif Oyun Alanları	**15**	15	19	49
Oyun Parkı	3	**10**	**13**	**26**
Boş Alanlar	**10**	**5**	**6**	**21**
Ekolojik Alanlar	0	1	3	4
Sebze, Bitki Ekim Alanı	0	1	1	2
Ağaçlık Çimenlik Yeşil Alan	0	1	1	2
Evcil Hayvan Alanı	0	0	0	0
Deneysel Alanlar	1	5	8	14
Su havuzu	0	0	0	0
Kum Havuzu	1	5	8	14
Çamur Alanı	0	0	0	0
Bireysel Alanlar	0	0	0	0
Okuma Alanı	0	**0**	**0**	**0**
Dinlenme Alanı	0	**0**	**0**	**0**
Toplanma alanı	0	**0**	**0**	**0**
Amfi Tiyatro	0	**0**	**0**	**0**

Tablo 9 'da görüldüğü gibi öğretmenlerin okul bahçesinde kullandıkları alanların başında oyun parkı gibi *aktif oyun alanları*, boş alanlar, kum havuzu gibi *deneysel alanlar* ve sebze, bitki ekim alanı, ağaçlık, çimenlik, yeşil alan gibi *ekolojik alanların* geldiği belirlenmiştir. Tablo 9 incelendiğinde okulların aldıkları puanlara göre orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmen görüşleri benzer, düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmen görüşlerinin farklı olduğu belirlenmiştir. Düşük puan düzeyindeki okullarda çalışan öğretmenlerin yaygın olarak boş alanları kullandıkları; bunu aktif oyun alanı ve deneysel alanın takip ettiği tespit edilmiştir. Orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullardaki öğretmenlerin ise yaygın olarak aktif oyun alanı kullandıkları; bunu deneysel alanın ve boş alanların takip ettiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

> *D102:Okul bahçesinde araç gereç ya da malzeme olmadığından okul bahçesindeki sadece boş alanı kullanıyorum. Bunun dışında zaten*

kullanacağımız herhangi bir alan yok (Aktif Oyun Alanları).

O201: Genelde çocuk oyun parkını kullanıyorum. Çocuklar bahçeye çıktıklarında en çok burada oynamaktan zevk alıyorlar (Aktif Oyun Alanları).

O305: Genellikle çocuk oyun parkını kullanıyoruz. Kaydırak, salıncak gibi oyuncaklar çocukların kaba motor becerilerini geliştiriyor. Çocukları sosyal duygusal anlamda rahatlamalarını sağlıyor (Aktif Oyun Alanları) .

4.3. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Okul Bahçesinde Uygulanmasına Yönelik Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, okul öncesi eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanmasına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla; *öğretmenlerin okul bahçesinde uygulayacakları etkinlikleri seçme nedenleri, , öğretmenlerin okul bahçesinde yaygın olarak uyguladıkları etkinlikler, okul bahçesinde uygulanan etkinliklerin desteklediği gelişim alanları öğretmenlerin etkinlik öncesinde ve etkinlik sırasında dikkat ettikleri unsurlar, okul bahçesinde uygulanabilir ve uygulanamaz olduğu düşünülen etkinlikler* araştırılmıştır. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi ile *öğretmenlerin okul bahçesinde uygulayacakları etkinlikleri seçme nedenlerine* ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Öğretmenlerin Okul Bahçesinde Uygulayacakları Etkinlikleri Seçme Nedenleri

Etkinlik Seçimi	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Çocuklar	4	**9**	**8**	**21**
Gelişim Alanı	*1*	*5*	*4*	*10*
İlgi ve İstekler	*3*	*5*	*5*	*13*
Çevresel Faktörler	**7**	5	5	17
Bahçenin Yapısı	*6*	*2*	*3*	*11*
Hava Durumu	*5*	*4*	*4*	*13*
OÖ. Eğitim Programı	2	2	3	7
Amaç ve Kazanımlar	*1*	*1*	*3*	*5*
Etkinlik Süresi	*1*	*1*	-	*2*

Tablo 10'da görüldüğü gibi öğretmenlerin etkinlik seçiminde çocukların gelişim alanları, ilgi ve istekleri esas olmak üzere çocukları; bahçenin yapısı ve hava durumu

esas olmak üzere çevresel faktörleri ve amaç - kazanımlar ile etkinlik süresi esas olmak üzere okul öncesi eğitim programını dikkate aldıkları saptanmıştır. Dolayısıyla etkinlik seçimi teması altında çocuk, çevresel faktörler ve etkinlik türü olmak üzere üç ana kategori elde edilmiştir. Farklı puan türündeki okullarda çalışan öğretmenler açısından incelendiğinde, düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin öncelikle çevresel faktörleri dikkate aldıkları, bunu çocukların ilgi ve isteklerinin takip ettiği tespit edilmiştir. Orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ise öncelikle çocukların ilgi ve isteklerini, gelişim alanlarını dikkate alarak etkinlik seçtikleri; bunu çevresel faktörlerin izlediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

D108: Etkinlikleri seçerken o günkü hava durumuna ve çevre koşullarına, çocukların ilgi ve istek düzeylerine, bahçenin yapısına ve konumuna dikkat ederim.

D207: Bahçe kullanımını gerektiren etkinlikleri seçerken çocukların zevk alacağı, ilgi çekici, çocukların yaş düzeyine uygun etkinlik seçmeye ve çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine dikkat ederim.

D311: Bahçede uygulayacağım etkinlikleri seçerken çocukların yaş seviyelerine, ilgi alanlarına, gün içerisinde gerçekleşen çocukların karşılaştıkları herhangi bir duruma dikkat ederim. Örneğin, o gün hava rüzgârlı ve çocuk rüzgârı merak ediyorsa rüzgârla ilgili bir oyun etkinliği seçerim. Uygularken de çocukların zarar görmemesine dikkat ederim.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin *okul bahçesinde yaygın olarak uyguladıkları etkinliklere* ilişkin görüşleri Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11

Öğretmenlerin Okul Bahçesinde Yaygın Olarak Uyguladıkları Etkinlikler

Uygulanan Etkinlikler	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Oyun	**13**	**15**	**17**	**45**
Dil	4	3	3	10
Fen	3	3	3	9
Müzik	-	4	2	6
Drama	-	1	2	3
Sanat	1	1	1	3
Matematik	1	1	-	2

Tablo 11 incelendiğinde, öğretmenlerin bahçede yaygın olarak uyguladıkları etkinliklerin sırasıyla Oyun, Dil, Fen, Müzik, Drama, Sanat ve Matematik olduğu görülmektedir. Okulların *Kontrol Listesinden* aldıkları puanlara göre ayrı ayrı incelendiğinde, oyun etkinliğini uygulama konusunda düşük, orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin benzer görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Düşük puan düzeyine sahip okulda çalışan iki öğretmen ise güvenli bulmadığı için bahçeyi neredeyse hiç kullanmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte Türkçe dil ve fen etkinliklerini uygulama konusunda da öğretmenlerin çalıştıkları okulların puan düzeyinin önemli bir farklılık oluşturmadığı, benzer bir dağılıma sahip oldukları görülmektedir. Farklı puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin diğer etkinlikleri uygulama durumlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde düşük puan düzeyine sahip okulda çalışan öğretmenlerin müzik ve drama etkinliğini uygulamadıkları, sanat ve matematik etkinliğini uygulayan birer öğretmen olduğu görülmektedir. Orta puan düzeyine sahip okulda çalışan öğretmenlerin sırasıyla uyguladıkları diğer etkinlikler; müzik, drama, sanat ve matematik etkinliği olurken yüksek puan düzeyine sahip okulda çalışan öğretmenlerin ise matematik etkinliğini uygulamadıkları ve sırasıyla müzik, drama, sanat etkinliklerini uyguladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

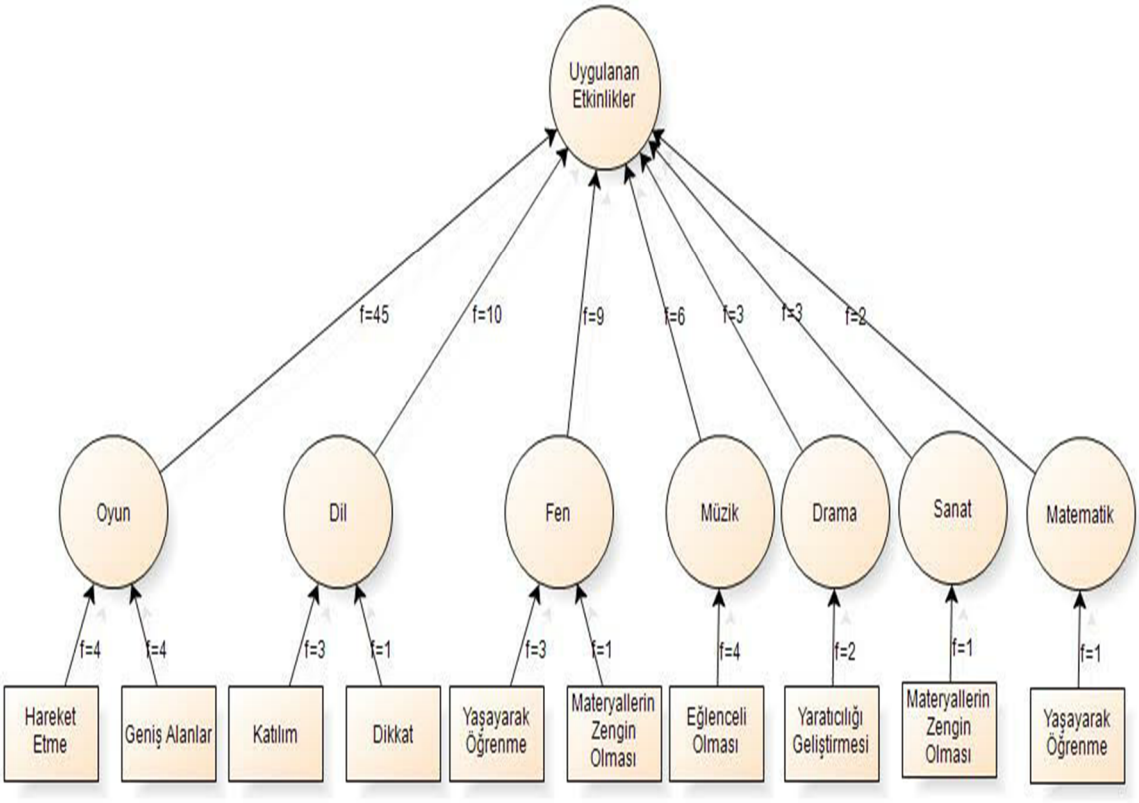
> *D205: Çocukların doğada daha rahat olduklarını ve kendilerini daha rahat ifade ettiklerini düşündüğüm için Türkçe dil etkinliğini bahçede uygulamaya özen gösteriyorum. Çünkü bahçede iken hiç konuşmayan çocuklar bile*

konuşabiliyorlar.

D204: Çocuklar bahçedeyken daha yaratıcı oluyorlar bu nedenle drama etkinliğini de sıklıkla uyguluyorum.

D307: Okul bahçesinde en çok serbest oyun etkinliği, drama ve fen doğa etkinliklerine yer veriyorum. Çünkü bahçede geniş boş bir alan var ve çocuklar bahçeye çıktığında oyun oynamak istiyorlar. Mevsimleri ve bazı fen deneylerini uygularken bahçedeki taş, toprak, kum, çiçek gibi materyalleri rahatlıkla kullanabiliyoruz.

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, okul bahçesindeki etkinlikleri uygulama nedenlerine ilişkin olarak görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin okul bahçesinde uyguladıkları etkinliklerin nedenleri incelendiğinde Şekil 2'de verilen model elde edilmiştir.



Şekil 2. Öğretmenlerin okul bahçesinde uyguladıkları etkinlikler ve nedenleri

Şekil 2 incelendiğinde öğretmenler, oyun etkinliğini okul bahçesinde uygulama nedeni olarak çocukların bahçede hareket etme isteklerini ve sınıf ortamında olmayan geniş alanların bahçede olmasını, dil etkinliklerini uygulama nedeni olarak bahçede

çocukların etkinliğe katılımının daha çok olduğunu ve daha dikkatli dinlediklerini belirtmişlerdir. Çocukların bahçede hareket etme isteklerinden ve sınıf ortamında olmayan geniş alanların bahçede olmasından dolayı oyun etkinliğini; açık alanda katılımın daha fazla olması, çocukların dikkatlerini vermesinden dolayı dil etkinliğini; yaşayarak öğrenme ve materyallerin zengin olmasından dolayı fen etkinliklerini; bahçede uygulamayı tercih ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte yaşayarak öğrenmeden dolayı matematik etkinliğini, çocukların yaratıcılıklarının açık havada daha fazla olmasından dolayı drama etkinliğini, bahçede zengin materyallerin bulunabilmesinden dolayı ise sanat etkinliğini kullanan öğretmenler de olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

> *O301: Genellikle oyun ve fen- doğa etkinliklerine yer veriyorum. Çünkü çocuklar bahçeye çıktığında hareketli oyunlar oynamak ve hareket etmek istiyorlar. Ayrıca mevsimsel olarak çok fazla değişim olduğu için okul bahçesinde, doğa olaylarını görerek fen doğa olaylarını gözlemleyebiliyoruz.*
>
> *D108: Türkçe dil etkinliği, açık hava oyun etkinlikleri, matematik, sanat ve fen etkinliklerini uyguluyorum. Ama en çok oyun etkinliğine yer veriyorum. Çünkü çocuklar açık havaya çıktıklarında daha çok hareket edip daha çok oyun oynamak istiyorlar.*
>
> *D207: Ben, özellikle bahçede oyun etkinliğine yer veriyorum. Çünkü bahçemiz oyun etkinliği için yeterli alana sahip. Ayrıca müzik etkinliğini de bahçede uyguluyorum. Çünkü çocuklar açık havada eğlenerek şarkılarını söylüyorlar. Sanat etkinliğini de bahçede uyguluyorum. Bahçedeki yapraklardan, bitkilerden, ağaç dallarından değişik sanat ürünleri oluşturabiliyoruz.*

Araştırmaya katılan öğretmenlerin *okul bahçesinde uygulanan etkinliklerin desteklediği gelişim alanlarına* ilişkin görüşleri Tablo 12' de verilmiştir.

Tablo 12

Etkinliklerin Desteklediği Gelişim Alanları

Gelişimi Destekleme	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Sosyal Gelişim	**11**	**13**	**15**	**39**
Duygusal Gelişim	10	12	14	36
Bilişsel Gelişim	8	**13**	11	32
Psikomotor Gelişim	8	6	10	24
Fiziksel Gelişim	2	5	-	7
Dil Gelişimi	2	2	1	5
Yaratıcılık	1	3	2	6
Öz Bakım Becerileri	1	2	2	5

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenler; okul bahçesinde yapılan etkinliklerin sırasıyla çocukların sosyal, duygusal, bilişsel, psikomotor, fiziksel, dil gelişim alanlarını, yaratıcılıkları ile öz bakım becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Farklı puan düzeylerine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin görüşleri ayrı ayrı incelendiğinde ise düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bahçede yapılan etkinliklerin, çocukların sırasıyla; sosyal, duygusal, bilişsel, psikomotor, fiziksel, dil, öz bakım gelişim alanlarını ve yaratıcılığı desteklediğini belirtmişlerdir. Orta puan düzeyine sahip okullardaki öğretmenlerin sosyal, bilişsel, duygusal, psikomotor, fiziksel, yaratıcılık, dil ve öz bakım gelişim alanlarını desteklediğini, yüksek puan düzeyine sahip okullardaki öğretmenlerin sosyal, bilişsel, duygusal, psikomotor, yaratıcılık, öz bakım ve dil gelişimi alanlarını desteklediğini belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde üç farklı puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin genel olarak bahçede yapılan etkinliklerin çocukların temel olarak sosyal, duygusal, bilişsel, psikomotor gelişim alanlarını desteklediğini belirttikleri söylenebilir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

> *D101: Fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini özellikle de yaratıcılıklarını destekler diye düşünüyorum..*
>
> *D206: Psikomotor, sosyal- duygusal gelişimlerini ve yaratıcılıklarını desteler diye düşünüyorum.*
>
> *D311: Bence bahçede uygulanan etkinlikler çocukların psikomotor, sosyal,*

duygusal, dil gelişimini, öz bakım becerilerini, bilişsel gelişimini, yaratıcılıklarını, hayal gücünü, kendini ifade etmesini, sosyalleşmesini, işbirliği ve paylaşım gibi birçok gelişim alanlarını destekler diye düşünüyorum.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinlikleri bahçede uygulamadan önce ve uygularken dikkat ettikleri unsurlara ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Etkinlik Öncesi ve Etkinlik Sırasında Dikkat Edilen Unsurlar

Etkinlik Öncesi	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Kuralları Anlatma	-	1	3	4
Ortamı Düzenleme	-	-	3	3
Etkinlik Sırası	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Güvenlik	**9**	**11**	**16**	**36**
Katılım	-	3	4	7
Güzel Vakit Geçirme	-	1	3	4

Öğretmenlerin bahçe etkinlikleri öncesinde nelere dikkat ettiklerine ilişkin olarak yapılan içerik analizi sonucunda öğretmenlerin çok fazla görüş bildirmedikleri görülmüştür. Düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bu konuda görüş bildirmedikleri, orta puan düzeyine sahip okullarda çalışan sadece bir öğretmenin kuralları anlattığını belirttiği, yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler arasından ise üçer öğretmenin kuralları anlattığı ve etkinlik ortamını düzenledikleri belirlenmiştir.

D203: Etkinliği seçerken hazır plan kullandığımız için, planda zaten var olan amaç kazanımların edinilmesi için bahçeyi hazır hale getiriyorum. Uygularken de bahçe kurallarını çocuklara söylüyorum." Bahçede izin almadan başka yere gitme, arkadaşına kum atma, salıncaktan, kaydıraktan sırayla kay" gibi birtakım uyarılarda bulunuyorum. Bahçede dikkat etmemiz gereken kuralları sıklıkla çocuklara hatırlatıyorum. Kurallı oyunlarda ise oyunun kurallarına dikkat çekmeye çalışıyorum.

D301: Bahçede uygulayacağımız etkinlikleri seçerken çocukların merak edecekleri etkinlikleri tercih ediyorum. Sınıfta bahçe kurallarını anlatıyorum, nelere dikkat etmemiz gerektiğini açıklıyorum. Uygularken de çocuklar için güvenli bir ortam oluşturmaya ve çocukların bahçede gözümün önünde olmasına dikkat ediyorum. Ayrıca etkinliklere tüm çocukların katılımını sağlamaya çalışıyorum.

D312: Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlikleri bahçede uygulayacağım zaman, hava şartlarının uygunluğuna ve gerekli malzemeleri hazırlamaya, bahçeyi yapacağımı etkinlik için hazır hale getirmeye dikkat ederim. Uygularken de bahçenin, yapacağımız etkinlik için sınırlarını belirliyorum. Çocukların gözümün önünde olmasına dikkat ediyorum. Ayrıca çocukların güvenliğine dikkat ediyorum.

Öğretmenlerin etkinlik sırasında nelere dikkat ettiklerine ilişkin olarak verdikleri yanıtlar içerik analizi ile incelendiğinde güvenlik, katılım ve güzel vakit geçirme kategorilerine değindikleri belirlenmiştir. Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin etkinlikleri uygulama sırasında öncelikle güvenliğe dikkat ettikleri, bunu çocukların etkinliklere katılımı ve güzel vakit geçirmenin takip ettiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çalıştıkları okulların puan düzeyi dikkate alındığında düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler arasından görüş bildirenlerin tamamı etkinlikler sırasında güvenliğe dikkat ettiğini belirtmiştir. Orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler ise etkinlikler sırasında güvenliğin yanında çocukların etkinliklere katılımına ve güzel vakit geçirmesine dikkat ettikleri tespit edilmiştir.

D207: Bahçe kullanımını gerektiren etkinlikleri seçerken çocukların zevk alacağı, ilgilerini çekecek, çocukların yaş düzeyine uygun etkinlik seçmeye ve çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine dikkat ederim. Uygularken de çocukların dikkatini etkinliğe çekmeye ve onların zarar görmemesine dikkat ederim.

D209: Bahçede yapacağımız etkinlikleri seçerken daha önceden etkinliğin türüne göre ortamı düzenlerim. Çok dikkat çekici etkinlikler seçerim. Uygulama sırasında ise çocukları dikkatini canlı tutmaya çalışır, çocuklar için tehlikelerden arınmış bir ortam hazırlarım.

D301: Bahçede uygulayacağımız etkinlikleri seçerken çocukların merak edecekleri etkinlikleri tercih ediyorum. Sınıfta bahçe kurallarını anlatıyorum, nelere dikkat etmemiz gerektiğini açıklıyorum. Uygularken de çocuklar için güvenli bir ortam oluşturmaya ve çocukların bahçede gözümün önünde olmasına dikkat ediyorum. Ayrıca etkinliklere tüm çocukların katılımını sağlamaya çalışıyorum.

Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde özellikle etkinlik seçiminde çocukların ilgisini dikkate alan öğretmenlerin etkinlik sürecinde de onların güzel vakit geçirmesini ve etkinliğe katılımını sağlamaya çalıştıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerin okul bahçesinde uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonucunda okul bahçesinde uygulanabilir ve uygulanamaz olduğu düşünülen etkinliklere ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Okul bahçesinde Uygulanabilir ve Uygulanamaz Olduğu Düşünülen Etkinlikler

Etkinlik Çeşitleri	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Uygulanabilir				
Tüm Etkinlikler	**9**	**10**	**15**	**34**
Oyun	3	5	3	11
Fen	2	1	3	6
Tükçe Dil	2	-	1	3
Drama	-	1	1	2
Sanat	-	-	1	1
Matematik	-	1	-	1
Uygulanamaz				
Okuma-Yazma	-	-	-	-
Müzik	-	-	-	-

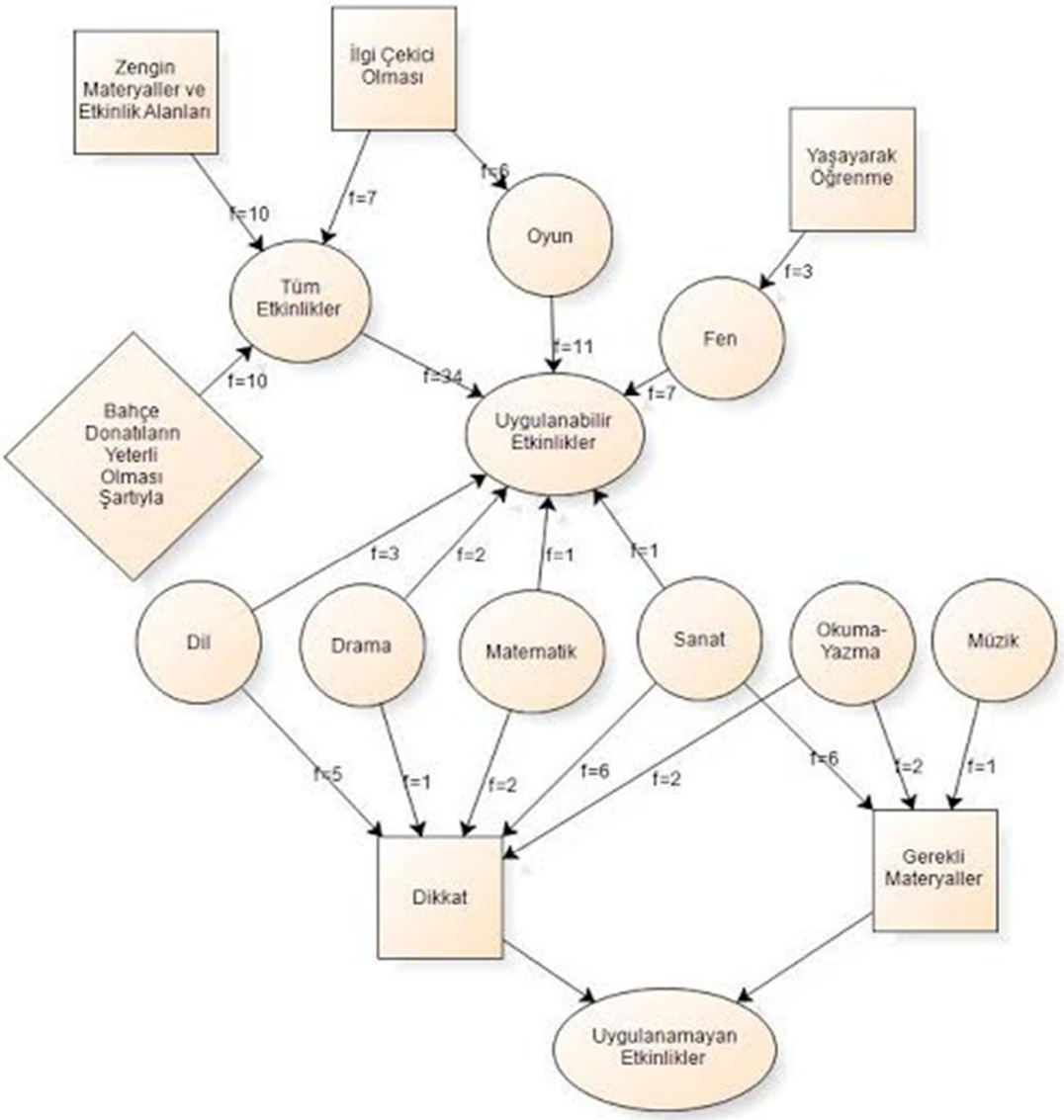
Tablo 14 incelendiğinde farklı puan düzeylerine sahip okullarda çalışsalar bile öğretmenlerin büyük çoğunun Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerin tümünün okul bahçesinde uygulanabilir olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Bununla

birlikte düşük, orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler arasında görüş farklılıklarının da oluştuğu belirlenmiştir. Düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler arasında sadece oyun, fen ve Türkçe dil etkinliklerinin uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin olduğu tespit edilmiştir. Orta puan düzeyine sahip okullardaki öğretmenler arasında ise oyun, fen, drama ve matematik etkinliklerinin uygulanabilir olduğunu düşünen öğretmenler bulunmaktadır. Yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler ise bahçede oyun, fen, Türkçe dil, drama ve sanat etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanabileceğini belirtmişlerdir.

Bununla birlikte tüm etkinliklerin uygulanamayacağını sadece Türkçe dil, drama, fen, matematik, oyun, sanat etkinliklerinin uygulanabileceğini belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Tüm etkinliklerin uygulanmasının mümkün olmadığını belirten öğretmenlerin fen ve oyun etkinliklerinin bahçede uygulanabileceğini belirttikleri tespit edilmiştir. Bu etkinlikleri Tablo 14'te verilen frekans tablosuna göre Türkçe dil, drama, matematik ve sanat etkinliklerinin takip etmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir:

> *O103: Eğer okulun bahçesi varsa ve bahçe yeterli donanıma sahipse, bahçede çocukların dikkatlerini toplamak zor olacağından el becerisi gerektiren etkinlikler dışında (sanat etkinlikleri dışında) oyun etkinliği, müzik etkinliği, Türkçe dil etkinliği gibi birçok etkinlik bahçede uygulanabilir. Ancak sanat etkinliği, fen, matematik- doğa etkinliği uygulanacaksa bahçenin ona göre düzenlenmesi ve çocukların dikkatini çekecek etkinliklerle planlama yapılması gerekmektedir.*
>
> *D201: Okul bahçesinde en çok fen ve matematik etkinlikleri uygulanabilir. Bunun sebebi ise bu etkinlikleri uygulamak için bahçede çok fazla malzeme bulunabilir. Okul bahçesi tüm etkinliklerin uygulanması için oldukça elverişli bir ortamdır. Bu nedenle de programda yer alan tüm etkinlikler bahçede uygulanabilir.*
>
> *O303: Bahçede Türkçe dil etkinliği, oyun etkinliği uygulanabilir. Bu etkinliklerin dışındaki etkinlikleri bahçede uygulamak oldukça zor olur diye düşünüyorum. Çünkü çocukları bahçede kontrol etmek oldukça zor oluyor. Çünkü dışarda çocuk oyun alanı yani çocuk oyun parkı olduğu için çocukların dikkatini toparlamak oldukça zor oluyor.*

Öğretmenler bahçede uygulanabilir ve uygulanamaz olduğunu düşündükleri etkinliklere ilişkin görüşlerinde çeşitli nedenler belirtmişlerdir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda okul bahçesinde uygulanabilir ve uygulanamaz olduğu düşünülen etkinliklere ilişkin oluşturulan model Şekil 3'te verilmiştir.



Şekil 3. Okul bahçesinde uygulanabilir ve uygulanamaz etkinlikler ve nedenleri

Şekil 3'te öğretmenlerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda uygulanabilir ve uygulanamaz etkinliklerin neler olduğu nedenleri ile birlikte oluşan modelde görülmektedir. Şekil 3 incelendiğinde öğretmenlerin oyun ve fen etkinliklerinin uygulanabilir olduğunu; okuma-yazma ve müzik etkinliklerinin uygulanamaz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bununla birlikte dil, drama, matematik ve sanat

etkinliklerinin ise uygulanabilirliği konusunda görüş bildiren öğretmenlerin yanında uygulanamayacağı konusunda görüş bildiren öğretmenlerin de olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

> *D309: Okul öncesi eğitim programında yer alan fen doğa, drama etkinlikleri bahçede uygulanabilir. Çünkü drama etkinliğinde bahçede daha rahat hareket edebiliriz. Fen doğa etkinliği için ise bahçede doğal materyaller bulabiliriz ve farklı fen eğitimi çalışmaları yapabiliriz. Sanat etkinlikleri bence bahçede uygulanmaz. Çünkü sanat etkinliğinde kullanacağımız araç gereci bahçeye taşımak sıkıntı olabilir.*
> *D201: Okul bahçesinde en çok fen, matematik etkinlikleri uygulanabilir. Bunun sebebi ise bu etkinlikleri uygularken bahçede çok fazla malzeme bulunabilir. Okul bahçesi tüm etkinliklerin uygulanması için oldukça elverişli bir ortam bu nedenle de programda yer alan tüm etkinlikler bahçede uygulanabilir.*
> *D111: Masa başı etkinlikler; yani okuma yazmaya hazırlık çalışmaları, sanat etkinlikleri haricindeki tüm etkinlikler bahçede uygulanabilir. Masa başında yapılması gereken etkinlikler uygulanamaz. Çünkü bahçeye masayı çıkarmak çok zor olabilir ve çok fazla ses gürültü olduğu için çocukların dikkatlerini bu etkinliklere vermesi zor olabilir.*

Öğretmenlerin etkinliklerin uygulanmasına ilişkin öne sürdükleri nedenler incelendiğinde gözlem imkânı ve yaşayarak öğrenme kapsamında fen etkinliklerinin, çocukların ilgisini çekmesi ve severek katılmaları nedeniyle oyun etkinliklerinin uygulanabilir olduğunu belirttikleri görülmüştür. Buna karşılık bahçede çok sayıda uyarıcının olması ve çocukların dikkatlerinin dağılmasına neden olacağını düşündüklerinden Türkçe dil, drama, matematik, sanat ve okuma-yazma etkinliklerinin; gerekli materyal ve araç-gereçlerin bahçeye taşınmasının zor olmasından dolayı sanat, okuma-yazma ve müzik etkinliklerinin yapılmasının zor olduğunu belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin çoğu (f=34) ise bahçe donatılarının yeterli olması şartıyla dışarıda kullanılabilecek zengin materyallerin olması, geniş etkinlik alanlarının bulunması ve çocukların ilgisini çekmesinden dolayı tüm etkinliklerin bahçede uygulanabileceğini belirtmişlerdir.

4.4. Öğretmenlerin Okul Bahçesi Kullanımında Karşılaştığı Engeller

Araştırmaya katılan öğretmenlerin *okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellere* ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonucunda bahçe kullanımını engelleyen faktörler teması oluşturulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar üzerinden yapılan içerik analizi sonucunda *bahçe kullanımını engelleyen faktörlere ilişkin* öğretmen görüşleri Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Bahçe Kullanımını Engelleyen Faktörler

Bahçe Kullanım Etkileyen Faktörler	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Bahçe Alanının Yetersiz Olması	3	2	2	7
Güvenlik Sorunları	**6**	1	0	7
Kazalar ve Çarpışmalardan Çekinme	0	2	2	4
Hastalık Durumları	1	0	0	1
İdarenin Sınırlandırması	0	2	0	2
Olumsuz Hava Şartları	2	**8**	**16**	**26**
Sınıf İçi Etkinliklerin Yetişmemesi	0	6	6	12
Okula Ait Bahçenin Olmaması	1	1	0	2

Tablo 15 incelendiğinde, öğretmenler; bahçe alanının yetersiz olması, güvenlik sorunları, kaza ve çarpışmalardan çekinme, hastalık durumları, idarenin sınırlandırması, olumsuz hava şartları, sınıf içi etkinliklerin yetişmemesi nedeniyle bahçeyi kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Olumsuz hava şartları ve sınıf içi etkinliklerin yetişmemesi öğretmenlerin bahçeyi kullanmamalarında en fazla belirttikleri nedenler olmuştur. Düşük puan düzeyindeki okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeye çıkmalarını engelleyen faktörlerin başında *güvenlik sorunlarının* geldiği, bunu *bahçe alanının yetersiz olması* ve *olumsuz hava şartlarının* izlediği belirlenmiştir. Orta ve yüksek düzeyde puana sahip okullardaki öğretmenlerin bahçe kullanımlarını engelleyen faktörlerin başında ise *olumsuz hava şartları* ve *sınıf içi etkinliklerin yetişmemesi* gelmektedir. Elde edilen bulgular düşük puana sahip okullar ile orta ve yüksek puana sahip okullarda çalışan öğretmenlerin görüşlerinin farklılaştığını göstermektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şöyledir;

D103: Okul bahçesini hiç kullanmıyorum. Okul bahçesinde trafo var. Çocukları elektrik çarpabilir, bahçenin zemini çok bozuk çocuklar düşebilirler. Bahçeye çıktığımız zamanda da oyun etkinliği yapıyoruz. Büyük grup oyunları oynuyoruz. Bu hafta bahçeyi hiç kullanmadım. Geçen hafta iki üç saat süre ile gösteri amaçlı kullandık (Güvenlik Sorunları).

D205: Hava şartları, eğitim öğretim saatinin 5 saat olması ve sınıf etkinlikleri yetiştirme durumumuz dışarıya çıkma sıklığımızı etkiliyor. Eğer sınıf içi etkinliklerimiz bitmemiş ise dışarıya çıkmıyoruz. (Olumsuz Hava Şartları-Sınıf İçi Etkinliklerin Yetişmemesi)

D204: Kısıtlı saat içerisinde sadece idarenin bize 20 dakika zaman tanıması ve diğer sınıflarla dönüşümlü olarak bahçeye kullanmamız, bahçeye çıkma sıklığımızı etkiliyor. (İdarenin Sınırlandırması)

Araştırma kapsamında öğretmenlerin okul bahçesinde yaptıkları etkinliklerde karşılaştıkları sorunların neler olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda etkinlikler sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 16' da verilmiştir.

Tablo 16

Etkinlik Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Yaşanan Sorunlar	**Düşük (n=15)**	**Orta (n=15)**	**Yüksek (n=19)**	**Toplam (n=49)**
Yaşanan Sorunlar				
Kaza ve Yaralanmalar	***4***	***12***	***9***	***25***
Bahçenin Yapısının Elverişsizliği	***4***	-	*2*	*6*
Çocukların Dikkatinin Dağılması	*1*	-	*5*	*6*
Çocukların Hasta Olma İhtimalleri	-	-	*1*	*1*
Sorun Yaşamama	-	2	6	8

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenler bahçede yapılan etkinliklerde yaygın olarak karşılaştıkları sorunları *kaza* ve *yaralanmalar, bahçenin yapısının elverişsizliği, çocukların dikkatinin dağılması* ve *çocukların hasta olma ihtimalleri* olarak belirtmişlerdir. Bununla birlikte sekiz öğretmen de etkinlikler sırasında herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir. Farklı puan düzeyin sahip okullardaki öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ayrı ayrı incelendiğinde orta ve yüksek puan düzeyindeki okullarda

yaygın olarak çarpma ve düşmeye bağlı kaza ve yaralanma sorunlarının yaşandığı tespit edilmiştir. Ayrıca yüksek puan düzeyindeki okullarda çalışan öğretmenler etkinlikler sırasında bahçe yapısının elverişsizliği nedeniyle çocukların rahat hareket edememeleri veya çocukların kontrolünün zor olması, çocukların dikkatinin dağılması ve çocukların hasta olma ihtimalleri gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan az sayıdaki öğretmen ise etkinlikler sırasında kaza ve yaralanmalar, bahçe yapısının elverişsizliği, çocukların dikkatinin dağılması kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

D106: Çocukların güvenliği benim için her şeyden önemlidir. Ayrıca çocukların sağlığını etkileyebilecek çok sıcak ve çok soğuk havalarda, okul bahçesini kullanmıyorum. Yani etkinlikleri planlarken de uygularken de güvenliğe önem veriyorum. Okul bahçemizde yeşil alanın olmaması ve bahçe zemininin beton ile kaplı olmasından dolayı çocuklar çok sık kaza geçiriyorlar. Şöyle ki çocuklar bahçe çıktığında amaçsızca koşturuyorlar ve çarpışıyorlar, yararlanıyorlar, düşüyorlar. Ayrıca koşmak için yeterince geniş olmadığından oyun oynatmakta zorlanıyorum (Kaza ve Yaralanmalar).

D304: Bahçemizin alanı çok geniş olduğu için çocukların görüş açısından tutmak ve çocukları kontrol etmek oldukça zor oluyor (Bahçe Yapısının Elverişsizliği).

O302: Havanın rüzgârlı, yağmurlu olması çocukların bahar döneminde alerjenler ile çok fazla karşılaşmasına neden oluyor. Polenlerin olduğu dönemde veliler çocuklarının bahçeye çıkmasına izin vermiyorlar. Bu nedenle de çocukları bu dönemlerde bahçeye çıkarmamaya çalışıyoruz. Bunun dışında karşılaştığımız problemler arasında en fazla şunu söyleyebilirim açık havada çocukların dikkatini etkinliğe yoğunlaştırmak oldukça zor oluyor (Çocukların hasta olma ihtimali, Çocukların Dikkatinin Dağılması).

Tablo 16'da görüldüğü gibi sekiz öğretmen etkinlikler sırasında herhangi bir problem yaşamadığını belirtmiştir. Sorun yaşamadığını belirten öğretmenlerin dağılımı incelendiğinde düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerden hiçbiri bu kategoriye değinmezken, orta puan düzeyinde iki; yüksek puan düzeyinde ise altı öğretmenin herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular okulların puan düzeyi arttıkça bahçe etkinliklerinde sorun yaşamayan öğretmenlerin de

sayısının arttığını göstermektedir.

D206: Çok fazla problemle karşılaşmıyorum (Sorun Yaşamama).
O201: Herhangi bir problemle karşılaşmıyorum (Sorun Yaşamama)
D306: Oyun parkımızın zemini yumuşak ve bahçemiz güvenli olduğu için bahçede herhangi bir problemle karşılaşmıyoruz (Sorun Yaşamama).

Tablo 16'da verilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, bahçeyi güvenli bulmamalarından dolayı bahçeyi daha az kullandıkları; dolayısıyla bahçe etkinlikleri sırasında yaşanan sorunlara ilişkin daha az görüş belirttikleri söylenebilir. Bahçeyi daha sık kullanan orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler ise yaygın olarak kaza ve yaralanma sorunlarıyla karşılaştıkları belirlenmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırma kapsamında, resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesinin kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerin okul bahçesinin düzenlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin okul bahçesini kullanma durumları nedir?
3. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanmasına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engeller nelerdir?

5.1. Öğretmenlerin Okul Bahçesinin Düzenlenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu çalışmada düşük, orta ve yüksek bahçe donanımı ve güvenliği düzeyine sahip okullarda görev yapan öğretmenlerle okul bahçelerin düzenlenmesine ve okul bahçesinde bulunması gereken donatılara ilişkin bazı görüşler elde edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde her üç düzeyde de görev alan öğretmenlerin görüşlerinin birbirleri ile örtüştüğüdür. Yani okul bahçelerinin düşük, orta veya yüksek bahçe donanımı ve güvenliğine sahip olup olmaması öğretmenlerin görüşlerinde çok da farklılık yaratmamaktadır. Öğretmenlerle bu konuda yapılan görüşmelerde öğretmenlerin verdikleri cevaplardan bazı önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar:

Birincisi her üç bahçe donanımı ve güvenliği düzeyine sahip okullarda görev yapan öğretmenler bahçe düzenlemesi konusunda kendilerini benzer rollerde algılamaktadırlar. Bu öğretmenler okul bahçesinin düzenlenmesinde öğretmenin rolünün "Yönlendirici" veya "Geliştirici" olması gerektiği gibi iki farklı görüş ortaya koymuşlardır. Güleş (2013) çocukların duyuları yoluyla doğal ortamlarda daha fazla somut deneyimler kazandığını belirtmiş ve bu nedenle okul bahçelerinin çocuğun kendisini mutlu ve özgür hissettiği bir öğrenme alanı olarak düzenlenmesi gerektiğine

değinmiştir. Ancak yapılan görüşmelerde öğretmenlerin tamamına yakını okul bahçesine ilişkin öğretmenin rolünün yönlendirici olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin eğitim kurumlarında bahçe düzenlemesinin, iç mekânlar ile aynı önemde düşünmemelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Bunun yanı sıra okul bahçesinin düzenlenmesinde *Yönlendirici* rolü benimseyen öğretmenlerin, bahçe malzemelerinin seçimi, bahçede yer alacak donatıların yerleşim düzeni ve bahçe güvenliği konusunda idareyi yönlendirmeleri, bahçe düzenlemesinin idarenin sorumluluğu olduğunu düşünmelerinden kaynaklı olabilir. Araştırma bulguları bu yönüyle daha önce yapılan çalışmaların bulguları ile de örtüşmektedir. Mart, Alisinanoğlu ve Kesicioğlu (2015) 'nun yaptığı çalışmada da, öğretmenlerin yarısından fazlasının (% 57,1) okul bahçesinde herhangi bir öğrenme merkezi düzenlemediği belirlenmiştir. Ancak okul öncesi öğretmeninin, çocuklardaki gelişimsel kazanım ve göstergeleri gözleyebilmesi için eğitim ortamını onların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlemesi, çocukların gelişimleri, yeni ve özgün ürünler oluşturmaları, yeni davranışlar ortaya koyabilmeleri ve özellikle yaratıcılığa yöneltilmeleri açısından oldukça önemlidir (Aral ve Can Yaşar, 2015). Bununla birlikte okul bahçesinin düzenlenmesinde "geliştirici" rolü benimseyen öğretmenler, imkânlar olmasa dahi yaratıcıklarını kullanarak, çocuklar ve veliler ile işbirliği yaparak, okul bahçesinde öğrenme alanları oluşturulması gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda *Geliştirici* rolü benimseyen öğretmenlerin, okul bahçesini öğrenme ortamlarının bir uzantısı olarak değerlendirdiklerini düşündürmüştür. Okul öncesi dönemde çocuklara gelişimsel hedeflerin kazandırılabilmesi için uyarıcı ortamın çocukların, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekir (Çelik ve Kök, 2007). *Geliştirici* rolü benimseyen öğretmenlerin, bahçe düzenlemesinde kendi yaptığı ve çocuklarla beraber yapılabilen materyallere yer verilmesi gerektiğini ifade etmeleri, bahçede yapılan etkinliklerin çocuk gelişimi ve eğitimi açısından önemli buldukları kanısı uyandırmıştır.

Bir diğer önemli sonuç ise her üç okul düzeyindeki öğretmenlerin tümünün okul bahçesinde bulunması gereken donatılar olarak "kum havuzu, oyun parkı ve doğal alanları" vurgulamalarıdır. Öğretmenler kum havuzu ve doğal alanların çocukların yaratıcılığını geliştirdiği, aktivite alanları ve oyun parklarının fiziksel gelişimi desteklediği, hayvan barınağı ve ekim dikim alanları da sorumluluk duygusunu geliştirdiği için önemlidir. Bununla birlikte öğretmenler okul bahçesinin güvenli olmasına da dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin okul bahçesinde bulunması gereken donatılara ilişkin olarak sunduğu bu bulgular, ülkemizde yapılan alan yazındaki diğer

araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Aslan'ın (2010) yaptığı çalışmada öğretmenler okul bahçelerinde yeşil alan, gölgelik, kum havuzu, doğal materyaller, spor alanı, oyun ekipmanları ve yumuşak zemin olması gerektiğini bildirmişlerdir. Öğretmenlerin belirttiği bu alanların MEB Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Bahçe Düzenlemesi, Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri İle Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş Ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Kreş Ve Gündüz Bakımevleri Standartları 'nda yer alan bahçe düzenlemesi ile ilgili yönetmelik ve standartlarla örtüştüğü görülmektedir.

Ancak uluslararası literatür incelendiğinde, öğretmenlerin okul bahçesinde bulunması gereken donanımlara ilişkin sahip oldukları bu bilgilerin eksik ve yetersiz olduğu görülmektedir. Öğretmenler, çocukların yaratıcılığının gelişmesi için kum havuzu ve doğal alanların bulunması gerektiğini belirtirken ilgili *literatürde* kum havuzunun çocukların fiziksel gelişimini, doğal alanların ise entelektüel/bilişsel gelişimi desteklediği belirtilmiştir (Wellhousen ve Crowther, 2004). Ayrıca görüşme yapılan öğretmenler çocukların fiziksel gelişimi için oyun parkı, spor ve aktivite alanlarının olması gerektiğini belirtirken ilgili literatürde çocukların fiziksel gelişimi için kazı alanları, denge alanı, tırmanma, koşma, zıplama gibi büyük kas gelişimini destekleyen alanlar ile manüpülatif oyun alanı olması gerektiği açıklamıştır (Frost, Wortham ve Reifel, 2008). Öğretmenler çocukların sosyal gelişiminin spor ve serbest oyun için aktivite alanları ile desteklenebileceğini belirtirken ilgili literatür spor alanlarından hiç bahsetmemiş sosyal gelişimi platformlar, banklar, kum alanları, ağaç kütükler, kayalar, rüzgâr çanları, kamelyalar gibi donatıların destekleyeceğini belirtmiştir (Wellhousen ve Crowther, 2004). Öğretmenler okul bahçesinde fen etkinliklerini uygulamak ve çocukların gözlem yapabilmesi için doğal (ağaçlık, yeşillik, toprak) alanlar ile hayvan barınağının bulunması gerektiğini belirtirken ilgili literatür toprak, bitkiler, çiçekler, bahçeler, tohumlar, kuş evleri, taşlar, ağaçlar, çalılar ve çim gibi donatı malzemelerinin çocuğun manevi gelişimini desteklediğini açıklanmıştır (Wellhousen ve Crowther, 2004). İlgili alan yazın ile öğretmenlerin okul bahçesinde olması gereken donatı malzemelerinin, çocukların hangi gelişim alanını destekleyeceği konusundaki bu denli farklı görüşlere sahip olmaları, öğretmenlere ve okul yönetimlerine yol gösterici olan ilgili yönetmeliklerdeki açıklamaların yetersiz olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Çünkü okul yönetimleri ile öğretmenler okul bahçesine ilişkin gerekli düzenlemeleri yaparken ilgili yönetmelik ve standartları temel almaktadır.

Wilson (2012) açık alanda bulunan ekipmanların çocukların fiziksel, sosyal, bilişsel ve duygusal olarak desteklediğini, çocukların bu oyun alanlarının her birinde farklı motivasyon ve uygulama imkânı bulduğunu belirtmiştir. Ayrıca açık alanda bulunan ekipman ve alanların çocuklara serbestçe oynamak için fırsat verdiğini, onların fiziksel olarak sınırlarını test edebilmesine (ne kadar yükseğe tırmanabilir, ne kadar ağırlık kaldırabilir, ne kadar ileri atabilir, ne kadar hızlı koşabilir vb.) olanak tanıdığını bildirmiştir. Bunların yanında açık alanda, çocukların cesaretlerini test edebileceği, benlik saygılarını oluşturabileceğini, işbirliği ve paylaşım, liderlik ve müzakere yapabilme gibi sosyal becerileri edinebileceği donatıların olması gerektiğini belirtmiştir.

Uygun şekilde düzenlenmiş ve yeterli miktarda materyalle donatılmış okul öncesi eğitim kurumlarının her şeyden önce sağlıklı, güvenli, ilgi çekici olması ve çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemeye yardımcı olması beklenmektedir (Çelik ve Kök, 2007). Senemoğlu (2004) öğretme-öğrenme ortamlarında, öğrenmeye duyulan ihtiyaç, güdülenme, uyarıcı yoğunluğu ne kadar artırılır ve öğrenmeyi engelleyici faktörlerin etkisi ne kadar azaltılırsa o kadar etkili bir öğrenme gerçekleşeceğini bildirmiştir. İlgili literatür çıkarılabilen parçaları olan, tekrar düzenlenebilen, çok amaçlı, dramatik oyuna fırsat veren, hareket odaklı, özellikle sallanılabilen (küçük yaş grubu için), tekerlekli araçları barındıran (anaokulu seviyesinde), yapılandırılmamış, yaratıcılığa izin veren, çeşitli beceri ve kabiliyetleri tetikleyen, bireysel, paralel ve grup oyunlarının hepsinin aynı anda gerçekleştirebilmesine imkan sağlayan oyun bahçelerinin en iyi özelliklere sahip olduğunu açıklamıştır (DeBord, Hestenes, Moore, Cosco, ve McGinnis, 2009). Bunlara paralel olarak, Johnson, Christie ve Yawkey (1999) oyun alanlarının aslında iki özelliğinin oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Bunlardan ilki, materyallerin manipüle edilebilmesi ile daha çok oyun oluşturma olanağının sağlanmasıdır. Diğeri ise bu materyallerle elde edilebilen deneyimlerin çokluğudur. Ayrıca okul bahçesinde kullanılacak doğal malzemelerin en ilginç tarafı daha ucuz malzeme ile çocukların daha pahalı deneyimler kazanabilmesidir (Frost, Wortham ve Reifel, 2008). Bu anlamda araştırmaya katılan öğretmenlerin okul bahçesinde bulunmasını belirttikleri donatıların çocukların gelişim ve öğrenmelerini tam anlamıyla destekler nitelikte olduğunu söylemek mümkün değildir.

Bahçe düzenlemesindeki en önemli unsurlarda biri de okul bahçelerinin engelli çocukların da ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanmasıdır (ADAAG,2010). Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin engelli çocuklara yönelik bahçe ekipman veya donanımıyla ilgili görüş bildirmemesi dikkat çekmiştir. Bu bağlamda araştırmaya

katılan öğretmenlerin engelli çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göz ardı ettiği söylenebilir. Çocuklar ile ilgili en büyük endişelerden biri de hem sınıf içinin hem de bahçede çocukların kaza geçirme olasılığıdır. Yapılan araştırmalar okul öncesi eğitim kurumlarındaki yaralanmaların en fazla dış mekân oyun alanlarında gerçekleştiğini göstermektedir (Brussoni, Gibbons, Gray, Ishikawa, Sandseter, Bienenstock, vd., 2015). Öğretmenlerin okul bahçesinin güvenli olması gerektiğini belirtmeleri okul bahçesinde yaşanabilecek kazalara karşı önlem alınmasını istediklerini düşündürmüştür.

5.2. Öğretmenlerin Okul Bahçesini Kullanma Durumlarına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Öğretmenlerin bahçe kullanım durumlarına ilişkin görüşlerinde okul bahçelerinin düşük, orta veya yüksek bahçe donanımı ve güvenliğine sahip olup olmaması öğretmenlerin *okul bahçesini kullanma amaçları* ile ilgili görüşlerinde farklılık oluşturmazken, *bahçe kullanım sıklığı* ve *bahçede kullanılan alanlar* ile ilgili görüşlerinde farklılıklar oluşturmuştur. Öğretmenlerin bahçeyi kullanma amaçlarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde öğretmenler, okul bahçesini; enerji harcama, gelişimi destekleme, hava değişimi, materyal toplama, oyun oynama, yaşayarak öğrenme amacıyla kullandıklarını belirtmiştir.

Rivkin (2000) açık eğitim ortamlarının kapalı ortamlardan daha fazla öğrenme fırsatı sağladığını bildirmiştir. Bu fırsatlar özgürce hareket etme, doğa ve mevsimsel değişiklikleri gözlemleme, ses seviyesi üzerinde daha az kısıtlama, güçlü sosyal etkileşim kurma ve yaparak, yaşayarak öğrenmedir. Ancak yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çoğunun (44) çocuklara zengin bir öğrenme fırsatı sunmadığı, okul bahçesini serbest oyunların oynanması ve çocukların enerjilerini atması için kullandığı söylenebilir. Bununla birlikte Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler teorisi temel alındığında mikro sistem seviyesinde (okul bahçesinde) çocuğun öğretmenle olan etkileşimlerinin okul bahçesindeki öğrenme deneyimi etkileyeceği gibi öğretmenlerin okul bahçesini kullanım amacının da çocukların öğrenme deneyimlerini etkileyeceği bir gerçektir. Öyle ki okul bahçesini çocukların enerjilerini atmasını sağlamak ve yalnızca serbest oyunlar oynatmak amacıyla kullanan öğretmenlerin açık alanın çocuğa sunduğu diğer fırsatları göz ardı etmeleri olasıdır. Collier (1985), öğretmenlerin açık havada oynamanın faydaları ile ilgili az bilgiye sahip olduklarından okul bahçesinin etkin kullanamadığını bildirmiştir (Collier, 1985; Akt. Hendricks,

2001). Bu durumda çocuğun okul bahçesindeki öğrenme deneyimleri de doğrudan etkilenecektir.

Öğretmenlerin bahçe kullanım durumlarına ilişkin görüşlerinde düşük, orta veya yüksek bahçe donanımı ve güvenliğine sahip olup olmaması *bahçe kullanım sıklığı* ile ilgili görüşlerde farklılıklar oluşturmuştur. Düşük donanım ve güvenliğe sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeyi haftada bir veya hiç kullanmadıkları; orta ve yüksek donanım ve güvenliğe sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ise haftada birkaç defa ve daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Bu durumda bahçe donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeyi kullanma sıklıklarının da daha düşük olduğu söylenebilir. Bu bulgular daha önceki araştırmalardan elde edilen bulgularla da benzerlik sunmaktadır. Mart vd.'nin (2015) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin %6,4 'ü bahçeyi hiç kullanmadığı, % 84'ünün ise sadece bahar döneminde okul bahçesini kullandığı tespit edilmiştir. Ancak alan yazında da belirtildiği gibi açık hava oyunları günlük eğitim müfredatının ve öğrenme faaliyetlerinin önemli bir parçasıdır. NAEYC, okul öncesinde ve çocuk bakım programlarına kayıtlı çocukların her gün hem iç hem de dış ortamda öğrenme vakitleri geçirmelerini önerir (Copple ve Bredekamp, 2009). Ayrıca araştırmalar çocukların fiziksel aktivite seviyeleri ile dışarıda geçirilen süre arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır (Tucker, 2008; Bower, Hales, Tate, Rubin, Benjamin ve Ward, 2008; Hinkley, Crawford, Salmon, Okely ve Hesketh, 2008). MEB 2013'te yayınladığı okul öncesi eğitim programında açık hava etkinliklerine ilişkin olarak öğretmen veya çocuklar tarafından yapılandırılmış/ yarı yapılandırılmış/ yapılandırılmamış etkinliklerin sınıf içinde yapılabileceği gibi açık havada da yapılabileceğini; öğretmenlerin bu etkinlikleri mümkün olduğunca açık havada da gerçekleştirmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, NAEYC'de belirttiği gibi her gün açık hava etkinliğinin mutlaka yapılması gerektiğine dair her hangi bir açıklamaya yer vermemiştir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda her gün açık havaya çıkma zorunluluğunun olmaması öğretmenlerin okul bahçesini (günlük, haftada birkaç defa, haftada bir, neredeyse hiç) kullanım sıklığını belirlediği düşünülmektedir.

Öğretmenler okul bahçesinde oyun parkı gibi *aktif oyun alanlarını*, boş alanları, kum havuzu gibi *deneysel alanları* ve sebze, bitki ekim alanı, ağaçlık, çimenlik, yeşil alan gibi *ekolojik* alanları kullandıklarını belirtmişlerdir. Bahçede kullanılan alanlar ile ilgili olarak bahçe donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan

öğretmen görüşlerinin benzer, düşük olan okullarda çalışan öğretmen görüşlerinin farklı olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca bahçe donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin okul bahçesinde herhangi bir malzeme, oyuncak veya donatı malzemesinin olmamasını gerekçe göstererek genellikle boş alanda vakit geçirdikleri söylenebilir. Çocukların doğal yeteneklerini ve yaratıcılıklarını ortaya koyabilmelerinde, eğitim düzeyi ve kişiliği ile öğretmenin; çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına, yeteneklerine göre hazırlanmış, onları araştırma ve denemeye yöneltici, çocukların gelişimine olanak sağlayıcı, onlar için özel olarak düşünülmüş ve donatılmış fiziksel ortamın büyük önemi olduğu bilinmektedir (Yılmaz, 1994). Vygotsky'ye (1978) göre öğretmenler açık hava oyunlarında çocukların öğrenmesinde yakınsal gelişim alanında önemli bir rol oynayabilir ve okul bahçesinde çocukların gelişimi ve öğrenmesi için oldukça önemli olan fırsatları en üst düzeye çıkarabilir. Phajane (2014), erken çocukluk döneminde öğretmenin rolü ve sorumluluğunu, çocuğu öğrenmeye teşvik etmek için ilgi çekici bir öğrenme ortamı yaratmak olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte Martinez-Beck (2009) erken çocukluk öğretmenlerinin, çocukların ilgi çekici bulduğu etkinlikler ve materyaller sunarak öğrenmeyi destekleyebileceğini ve öğretmenin öğrenmeyi kolaylaştırmak ve gelişimsel açıdan uygun bir çevre sağlamak için kullandığı ilginç malzemeler ile yapılan etkinliklerde, çocukların öğrenmeyi daha kolay ve daha eğlenceli bulduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda okul bahçesinde herhangi bir donatı malzemesi olmasa dahi öğretmenin okul bahçesinde yapacağı etkinlikler için eğitim ortamını çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlemesi beklenmektedir.

Bahçe donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmenlerin ise yaygın olarak aktif oyun alanı, deneysel alanı ve boş alanları kullandıklarını belirtmişlerdir. Wellhousen ve Crowther'a (2004) göre hareketli oyun ekipmanlarının bulunduğu çocuk oyun parkları çocukların tırmanma, binme, zıplama, koşma, dengede kalma, kayma, dayanıklılık, koordinasyon ve güç kazanma gibi fiziksel becerilerini geliştirir. Bu açıdan düşünüldüğünde öğretmenlerin oyun parkını; çocukların fiziksel gelişimi desteklemek amacıyla tercih ettikleri söylenebilir. Davies (1997) öğretmenlerin açık hava etkinlikleri ile ilgili olarak bu etkinliklerin birincil görevinin, çocukları fiziksel aktiviteye teşvik etmek olduğuna inandığını belirlemiştir. Öğretmenlerin yaygın olarak oyun parkı, boş alan, kum havuzu gibi alanları kullanması çocukların fiziksel ve sosyal gelişimi destekleyebilir. Ancak bahçe donanımı ve güvenliği orta ve yüksek düzeyde olan okullarda çalışan öğretmenlerin tamamına

yakınının (47) oyun parkı ve boş alanları sıklıkla kullanması, öğretmenin okul bahçesini öğrenme ortamı olarak değerlendirmediği, çocukların hoşça vakit geçirebileceği bir alan olarak değerlendirdiğini göstermektedir.

5.3. Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Yer Alan Eğitim Etkinliklerinin Okul Bahçesinde Uygulanması ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Açık havada öğrenmeyi güdülemek ve keşif imkânlarını kolaylaştırmak için Öğretmenlerin sınıf içi etkinleri düzenledikleri ve planladıkları kadar bahçe zamanını planlamaları gerekmektedir (Collier, 1985; Akt. Hendricks; Wardel, 2000). Bahçe oyunları çocuklar için önemlidir. Çocuklara en favori oyunlarının ne olduğu sorulduğunda, çocukların %70'inin bahçe oyunlarından herhangi birini ifade ettiği kanıtlanmıştır (Henniger, 1994). Okul öncesi eğitim programının uygulayıcısı öğretmenlerdir. Bu nedenle çocukların gelişimlerinin hangi eğitim etkinlikleri ve hangi yöntemlerle destekleneceği, fiziksel ortamın nasıl oluşturulacağı, değerlendirmenin nasıl yapılacağı eğitim sürecinin niteliği adına oldukça önemlidir (Köksal vd., 2016). Öğretmenlerin, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanmasına ilişkin görüşlerinde okul bahçelerinin düşük, orta veya yüksek bahçe donanımı ve güvenliğine sahip olup olmaması *öğretmenlerin okul bahçesinde uygulayacakları etkinlikleri seçme nedenleri ile* ilgili görüşlerinde farklılıklar oluşturmuştur. Bahçe donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin etkinlik seçiminde çevresel faktörlere (bahçenin yapısı, hava durumu); bahçe donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmenlerin ise çocukların ilgi, istek ve gelişim alanlarına öncelik vermesi dikkat çekmektedir. Bu durumda bahçe donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin bahçede uygulanacak etkinliklerin seçiminde bahçe yapısının uygun olup olmadığına öncelik vermeleri; bahçenin fiziksel yetersizliğinden kaynaklanan bir problem yaşamak istememelerinden kaynaklı olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte öğretmenlerin hava durumuna dikkat ettiklerini bildirmeleri hava koşullarının bahçede uygulanacak etkinliğin hava durumuna göre değişkenlik gösterebileceğini düşündürmüştür.

Öğretmenin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına öncelik vererek onlarla bireysel olarak daha fazla ilgilenebilmesi fiziksel olarak yeterli duruma sahip olan bir eğitim ortamı ile mümkündür (Demiriz vd., 2003). Bu durumda bahçe donanımı ve güvenliği

orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmenlerin çocukların ilgi, istek ve gelişim alanlarına öncelik vermesi; okul bahçesinin fiziki yapısının uygulanacak etkinlikler için müsait olduğunu düşünmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin çalıştığı okul bahçelerinin düşük, orta veya yüksek bahçe donanımı ve güvenliğine sahip olup olmaması *öğretmenlerin okul bahçesinde yaygın olarak uyguladıkları etkinlikler* ile ilgili görüşlerinde herhangi bir farklılık oluşturmamıştır. Öğretmenlerin okul bahçesinde en çok uyguladığı etkinliğin oyun etkinliği olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin okul bahçesinde en çok uyguladığı etkinliğin oyun etkinliği olması Kaçan, vd.'nin (2017) araştırması ile benzerlik göstermektedir. Davies'in (1997) çalışmasında öğretmenlere göre gelişim ve öğrenme okul bahçesinden çok okul içinde gerçekleşmektedir. Pek çok öğretmen, öğrenme için en iyi ortamın sınıflar olduğuna ve oyun alanlarının sadece oyun oynamak için kullanılması gerektiğine inanmaktadır. Oysaki çocukların, sosyal ve bilişsel becerileri kazanması için geleneksel öğretim yöntemlerinden çok oyun oynamaya ihtiyacı vardır (Singer, Golinkoff ve Hirsh-Pasek, 2006).

Öğretmenlerin okul bahçesinde çoğunlukla oyun etkinliğini uygulaması Türkçe dil, sanat, müzik, okuma yazmaya hazırlık, drama, fen ve doğa, matematik etkinlikleri için okul bahçesini oldukça az veya hiç kullanmaları gelişim ve öğrenmenin daha çok sınıfta gerçekleştiğini düşündükleri kanısı uyandırmıştır. Buna karşılık okuma-yazmaya hazırlık etkinliklerinin okul bahçesinde hiç uygulanmaması, matematik etkinliklerinin ise en az uygulanan etkinlikler olması, bilişsel gelişim alanının bahçede yapılan etkinliklerde en az desteklenen gelişim alanı olduğunu düşündürmüştür. Bu bağlamda, öğretmenlerin okul bahçesini bir eğitim ortamı olarak etkili ve verimli bir şekilde kullanmadığı söylenebilir. Oysa MEB 2013 okul öncesi eğitim programı uygulaması kolay, esnek, tüm gelişim alanlarını kapsayan işlevsel bir programdır. Ancak MEB 2013 programında açık havada uygulanacak olan etkinliklere açıkça yer verilmemesinin ve etkinliklerin okul bahçesinde uygulama durumunun öğretmenin tercihine bırakılmasının farklı uygulamalara neden olduğu düşünülmüştür.

Öğretmenlerin çalıştığı okullardaki, bahçelerin düşük, orta veya yüksek donanım ve güvenliğe sahip olup olmaması *okul bahçesinde uygulanan etkinliklerin desteklediği gelişim alanları* ile ilgili olarak öğretmen görüşlerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde üç farklı puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler, bahçede yapılan etkinliklerin çocukların sosyal, duygusal, bilişsel, psikomotor gelişim alanlarını desteklediğini belirtmişlerdir. Piaget ve

Vygotsky oyunun çocukların genel bütünsel gelişmeleri için önemli olduğunu fark etmiştir. Bugün ise bahçe oyunlarının çocukların motor gelişimleri (Poest, Williams, Witt ve Atwood, 1990; Akt. Hand ve Martin 2003) ve duyusal gelişimi (Tilbury, 1994;Akt. White, 2004), dil ve problem çözme yetenekleri (Rivkin, 2000), bilişsel gelişimleri (Sallis, Prochaska, ve Taylor, 2000) ve sosyal becerileri (Frost, Wortham, ve Reifel, 2001) üzerindeki etkisinin büyüklüğü kabul edilmiştir. Oyunun önemi vurgulanırken, Rivkin (2000) çocukların oyun bahçesine girmelerinin suyun güneşin altında buharlaşması gibi olduğunu ifade etmiştir. Benzer çalışmalarda (Barbour, 1999; Sugiyama vd., 2013, Wong, 1998; Zask vd., 2001) olduğu gibi öğretmenler, okul bahçesinde uygulanan etkinliklerin çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklediğini ve öğrenmesini kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Ancak okul bahçesinde oyun etkinliğinin sıklıkla uygulanmasının daha çok fiziksel ve sosyal gelişimi desteklemeye yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte özellikle bilişsel gelişimi destekleyici etkinliklerin (matematik vs.) okul bahçesinde oldukça az uygulanması bu gelişim alanının daha az desteklendiğini düşündürmüştür.

Oysaki okul bahçeleri çocuğa birçok değerli öğrenme fırsatı sunabilir (Brussoni, Olsen, Pike, ve Sleet, 2012). Tucker (2014) okul bahçesinde bulunan doğal malzemelerle gerçekleştirilen etkinliklerin, küçük çocukların matematiksel gelişimlerini desteklediğini; okul bahçesinin çocuklara sağladığı materyal ve çevre desteği ile çocukların matematiği içselleştirmesine imkân sağladığını bildirmiştir. Ayrıca çocuk, doğal materyallerle yaşadığı deneyimler sayesinde çevresini saran her şeyde matematiğin olduğunu fark eder ve böylece matematiğe yatkınlığı gelişebilir (Pratt, 2011).

Bahçe donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin *bahçede uygulanacak etkinlikler öncesinde dikkat ettikleri unsurlar* ile ilgili görüş bildirmemesi dikkat çekmiştir. Bu durumda öğretmenlerin okul öncesi eğitim etkinliklerini okul bahçesinde uygulamadan önce herhangi bir unsura dikkat etmedikleri veya etkinlikler için bahçeyi kullanmayı tercih etmedikleri anlamına gelmektedir. Orta yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler ise etkinlikleri uygulamadan önce kuralları anlattıkları ve etkinlik ortamını düzenledikleri belirlenmiştir. Bu durumda bahçe donanımı ve güvenliği, orta ve yüksek düzeyde olan okullarda çalışan öğretmenlerin, okul bahçesini kullanmadan önce bahçede yaşanabilecek herhangi bir probleme (kaza, tehlike vs.) karşı önlem almaya çalıştıklarını düşündürmüştür.

Bununla birlikte öğretmenler etkinlikleri bahçede uygularken çocukların

etkinliğe katılımına ve etkinlik sırasında güzel vakit geçirmeye dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Theemes (1999) öğretmenlerin ve bakıcıların, çocukları kapalı mekânlarda olduğu gibi açık hava oyunları sırasında da desteklemesi ve teşvik etmesi gerektiğini bildirmiştir (Theemes, 1999; Akt. Kantz, 2004). Esbensen (1990) ise bahçeye çıkıldığında bu zaman diliminin ne yazık ki, sıklıkla öğretmenler için bir ara saat olarak görüldüğünü ve bu durumun "çocukların öğrenmesinde" etkileşime girmesi için bir fırsat oluşturmadığını belirtmiştir (Esbensen, 1990; Akt. Kantz, 2004). Kantz (2004) öğretmenlerin malzeme, teçhizat ve materyal sağlayarak oyun ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktan sorumlu olduğunu, açık alanda vakit geçirirken çocuğun keşfetmesine ve yaratmasına izin verilmesi gerektiğini bildirmiştir. Bu durumda çocukların etkinliğe katılımının sağlamasına ve güzel vakit geçirmesine dikkat edilmesi, öğretmenin aktif öğrenmenin gerçekleşmesi için rehberlik yapamadığını ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin hepsi de MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerin tümünün okul bahçesinde uygulanabilir olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte düşük, orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler arasında görüş farklılıklarının oluştuğu görülmektedir. Düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler arasında sadece oyun, fen ve Türkçe dil etkinliklerinin uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin olduğu belirlenmiştir. Orta puan düzeyine sahip okullardaki öğretmenler arasında ise oyun, fen, drama ve matematik etkinliklerinin uygulanabilir olduğunu düşünen öğretmenler bulunmaktadır. Yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenler ise bahçede oyun, fen, Türkçe dil, drama, sanat etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanabileceğini belirtmişlerdir. Çocukların okul bahçesinde denemeye, keşfetmeye, araştırmaya, yaşam döngülerini ve bitkilerin yaşamlarını tanımaya ve dünya hakkında bilgi edinmeye gereksinimleri vardır (Speedlin, 2010). Bu gereksinimler öğretmenin çocuklara sunacağı etkinlik çeşitliliği ile karşılanabilir. Bununla birlikte düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin oyun, fen ve Türkçe dil etkinliklerinin bahçede uygulanabilir olduğuna inanmaları; çocukların diğer etkinlikler yoluyla karşılanabilecek gereksinimlerini engelleyeceği düşünülmektedir. Orta puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bahçede uygulanan etkinlikler ile ilgili olarak, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyeceğine inanmaları ve sadece oyun, fen, drama ve matematik etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanabileceğini belirtmeleri dikkat çekmiştir. Sciarra, Dorsey, ve Lynch (2009) sınıflarda yapılabilen her etkinliğin okul bahçesinde de yapılabileceğini ve çocukların her kavramı yaşantı yoluyla okul bahçesinde de

öğrenilebileceğini bildirmiştir. Bu durumda orta düzeyde puan okullarda görev yapan öğretmenlerin okul bahçesini eğitim ortamının bir uzantısı olarak görmediği için tüm etkinliklerin okul bahçesinde uygulanabileceğini düşünmedikleri söylenebilir. Bahçe donanımı ve güvenliği yüksek düzeyde olan okullarda çalışan öğretmenlerin ise okul bahçesinde daha fazla etkinlik çeşidinin uygulanabilir olduğunu düşündükleri söylenebilir. Buna karşılık öğretmenlerin, okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları ve matematik etkinliklerinin çocukların dikkatlerinin dağılmasını gerekçe göstererek bahçede uygulanamayacağını belirtmeleri, öğretmenlerin farklı eğitim ortamlarında eğitim etkinliklerini uygularken sınıf yönetimi ve çocukların dikkatini çekmede yetersiz kaldığını düşündürmüştür. Ayrıca araştırmalar öğretmenlerin açık öğrenme için tasarlanmış bir okul bahçesine sahip olsa bile; örgün öğrenme için açık hava ortamlarını kullanmamaya eğilimli olduğunu bildirmektedir (Malone ve Tranter, 2003). Donanımı ve güvenliği yüksek olan okullarda görev yapan öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ve matematik etkinliklerinin okul bahçesinde uygulanamayacağını düşünmeleri bu etkinlikler için sınıf ortamının daha uygun olduğunu düşünmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

5.4. Öğretmenlerin Okul Bahçesi Kullanımında Karşılaştığı Engellere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Öğretmenlerin çalıştığı okullardaki, bahçelerin düşük, orta veya yüksek donanım ve güvenliğe sahip olup olmaması *okul bahçesi kullanımında karşılaşılan engeller* ile ilgili olarak öğretmen görüşlerinde farklılıklar oluşturmuştur. Düşük puan düzeyindeki okullarda çalışan öğretmenlerin bahçeye çıkmasını engelleyen faktörlerin başında *güvenlik sorunlarının* geldiği; bunu *bahçe alanının yetersiz olması*nın izlediği belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuğunun gelişimsel özellikleri dikkate alındığında; beden koordinasyonu tam olarak gelişmemiş çocuk; okul içinde veya dışında çarpışma, düşme gibi kazalar açısından risk altındadır (Altuntaş, Kaya, Demir, Oyman, Metecan, Rastgel vd., 2013). Chakravarthi ve Bundy (2009) öğretmenlerin güvenlik endişelerinin, açık havada öğretme endişelerinden daha ağır bastığını belirtmiştir. Ayrıca güvenli olmayan dar bir bahçede okul öncesi dönem çocuklarının kaza geçirme ihtimalleri oldukça yüksektir. Bu nedenle güvenlik özellikleri düşük ve bahçe alanı dar olan okullarda görev yapan öğretmenlerin güvensiz ve dar bir bahçede düşme, çarpışma gibi

kazaların yaşanmasından endişe duydukları için bahçeyi daha az veya hiç kullanmamayı tercih ettikleri söylenebilir.

Orta ve yüksek düzeyde puana sahip okullarda çalışan öğretmenlerin bahçe kullanımlarını engelleyen faktörlerin başında ise *olumsuz hava şartları* ve *sınıf içi etkinliklerin yetişmemesi* olmuştur. Bilton'a (2010) göre dışarıda çalışmanın en öngörülemez bileşeni kuşkusuz hava durumudur ve açık hava kullanımını etkileyen en yaygın hava olayı yağmurdur. Sağmak yağışlarda çocukların dışarıya çıkarılmaması kabul görebilir. Ancak çocukların açık öğrenme fırsatlarını kaçırmamaları için hava durumu tahminlerinden yararlanmak gerekir. Tasarım ve düzen açısından yağmur, güneş, rüzgâr, aşırı sıcaklık ve aşırı soğuk dâhil olmak üzere tüm hava olasılıklarını dikkate almak önemlidir. MEB'in hazırladığı okul öncesi eğitim programının özelliklerinden biri de programın esnek olmasıdır. Öğretmen bahçede uygulamak istediği bir etkinlik için çocuklarıyla bahçeye çıkmak isteyebilir. Ancak etkinliğini planlamadan önce hava olasılıklarını dikkate almak durumundadır. Bu durumda orta ve yüksek düzeyde puana sahip okullarda çalışan öğretmenlerin okul bahçesinde yapılacak etkinlikler doğrultusunda daha önceden herhangi bir planlama yapmadığını düşündürmüştür.

Orta ve yüksek düzeyde puana sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, bahçeye çıkma sıklığını en fazla etkileyen faktörlerden biri de sınıf içi etkinliklerin yetişmemesi olmuştur. Sınıfta zaman yönetimi, öğretmen ve çocukların sınırları çizilmiş zaman diliminde belirlenmiş olan amaçlara ulaşması için uygun olan davranışları göstermesidir (Ekici, 2004). Sınıfta etkili zaman yönetiminde önemli olan öğretmenin çocuklara, ihtiyaçlarına ve gelişimlerine duyarlı planlar hazırlaması, çocukların ihtiyaç duyduğu yardım ve desteği zamanında sağlaması, zamanı onların öğrenme sürelerine göre ayarlaması ve çocukları kendisi için anlamlı olan etkinliklere yönlendirmesidir (Bulut, 2008). Bu durumda sınıf içi etkinlikleri yetiştiremedikleri için bahçeyi daha az kullanan öğretmenlerin günlük eğitim akışını uygularken zamanı verimli kullanamadıkları söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin *sınıf içi etkinlikler* söylemi öğrenmenin yalnızca sınıf içinde gerçekleştiğine inanmalarından kaynaklı olabilir. Bu durumda öğrenme ortamının sınıf olduğunu düşünen öğretmenin, okul bahçesinde geçireceği zaman da kendiliğinden kısalacaktır.

Öğretmenlerin okul bahçesinde karşılaştıkları problemler değerlendirildiğinde düşük puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, bahçeyi güvenli bulmamalarından dolayı bahçeyi daha az kullandıkları; dolayısıyla bahçe etkinlikleri

sırasında yaşanan sorunlara ilişkin daha az görüş belirttikleri söylenebilir. Buna karşılık, okul bahçelerinin yeterli büyüklükte olmaması ve yeterince donanım ve güvenliğe sahip olmaması, ülkemizde yapılan bir çok çalışmada karşılaşılan problemler arasında yer almaktadır (Çelik ve Kök, 2012; Atabey vd., 2009; Baran, Yılmaz ve Yıldırım, 2007). Bahçeyi daha sık kullanan orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin ise yaygın olarak kaza ve yaralanma sorunlarıyla karşılaştıkları belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuğunun taklitçi olması, dürtülerini kontrol edememesi, koşmak, atlamak ve bir yere tırmanmak istemesi, görme ve işitme alanlarının, erişkinlerin yarısı kadar gelişmiş olması, beyinsel gelişimlerinin henüz tamamlanmaması, birkaç hareketi aynı anda ve eşgüdümlü olarak yapamaması yani motor becerilerinin az olması, acıkması, susaması, yorulması, kaza riskini arttıran tipik özellikleridir (Akçay ve Erkal, 2012). Kaza risklerinin başlıca belirleyicisi çocuk bakımından sorumlu bireylerin kazalardan korunma bilincidir (Yüksel ve Koçak, 2016). Bu durumda orta ve yüksek puan düzeyine sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, bahçe alanlarının güvenliğinin sağlanması konusunda bahçede yaşanabilecek kaza ve yaralanmalara karşı önlem almadıkları düşünülmüştür.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görevli, okul bahçe donanımı ve güvenliği düşük, orta ve yüksek olmak üzere birbirinden farklı özelliklere sahip okullarda çalışan öğretmenlerin; okul bahçesi kullanımına ilişkin görüşlerinin, okul bahçesini kullanma durumlarının, okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinliklerinin okul bahçesinde uygulamasına yönelik görüşlerinin ve öğretmenlerin okul bahçesi kullanımında karşılaştığı engellerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümün birinci kısmında öğretmenlerle yapılan görüşmelerden yola çıkarak elde edilen bulguların analizine yönelik sonuçlara yer verilmiştir. İkinci kısımda ise uygulayıcılara ve okul öncesi eğitim alanında bu konuda çalışacak olan araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulguların tartışılması ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Araştırmada yer alan öğretmenlerin bahçe kullanımı ile ilgili olumlu görüşlere sahiptir.
2. Öğretmenlere göre okul bahçesini düzenleme idarenin sorumluluğundadır.
3. Öğretmenlere göre ideal bir okul bahçesin en önemli özelliği güvenli olmasıdır.
4. Öğretmenlere göre okul bahçesinde kum havuzu, oyun parkı ve doğal alanlar mutlaka olmalıdır.
5. Öğretmenlere göre okul bahçesini genellikle çocukların fiziksel gelişimi desteklemek için kullanmaktadır.
6. Öğretmenlerin okul bahçesinde uyguladığı etkinlikler çocukların fiziksel gelişimi destekler özelliktedir. Bilişsel gelişim alanı ise en az desteklenen alandır.
7. Öğretmenlerin okul bahçesini eğitim etkinliklerinde kullanma durumları, zaman, hava şartları, okul bahçesinin fiziksel özellikleri, okul idaresinin sınırlamaları ve kendi isteklerine göre değişmektedir.

8. Öğretmenlerin okul bahçesini çoğu zaman bir öğrenme ortamı olarak kullanmamakta, çocuklar için fiziksel oyunların oynandığı bir alan olarak kullanmaktadırlar.
9. Öğretmenlere göre okul öncesi eğitim programında yer alan tüm etkinliklerin bahçede uygulanabilir. Ancak öğretmenler çoğunlukla bahçede oyun – hareket etkinliğini uygulamaktadır. Ayrıca okul bahçesinde en az uygulanan etkinlik matematik etkinliği iken, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ise hiç uygulanmamaktadır.
10. Okul bahçelerinin donanım ve güvenlik düzeyi bahçe kullanım sıklığını etkilemektedir.
11. Fiziksel donanımı ve güvenliği düşük olan okullarda görev yapan öğretmenler okul öncesi eğitim etkinliklerinde bahçeyi neredeyse hiç kullanmamaktadır. Fiziksel donanımı ve güvenliği orta ve yüksek olan okullarda çalışan öğretmenler ise okul bahçesini etkili ve verimli bir şekilde kullanamamaktadır.

6.2. Öneriler

Yapılan bu araştırmanın sonucunda Milli eğitim Bakanlığı'na ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na, o kul öncesi eğitim kurumu yöneticilerine, öğretmenlere ve akademisyenlere farklı bakış açıları sunabilecek öneriler ortaya çıkmıştır.

6.2.1. Milli eğitim Bakanlığı'na ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na Öneriler

1. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında çocukları bahçeye çıkarmamasının önündeki en önemli engellerden biri okul bahçelerinin donanım ve güveliğinin yetersiz olması gelmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarının, donanımlı ve güvenli bir bahçeye sahip olması için gerekli planlamaların ve düzenlemelerin bir an önce yapılması için bütçe sağlanmalıdır.
2. Okul öncesi eğitim programında etkinlikleri bahçede uygulamak öğretmenlerin tercihine bırakıldığından öğretmenler çocuklara açık alanda öğrenme fırsatı vermemektedirler. Bu nedenle okul öncesi eğitim programında gerekli düzenlemelerin yapılarak gün içerisinde çocukların mutlaka okul bahçesini kullanmaları zorunlu hale getirilmelidir.

3. Bahçede uygulanan müfredatın bütün yaş gruplarını kapsayan amaçlarına hizmet edecek şekilde hazırlanmalıdır. Eğitim programı hazırlanırken sınıf içi etkinlikler ile bahçe etkinlikleri birbirlerini tamamlar özellikte olmalıdır.
4. Öğretmenlere bahçede uygulanacak eğitim etkinlikleri ile ilgili program ve uygulamalar konusunda gerekli hizmet içi eğitimler verilerek öğretmenlerin farkındalık düzeyleri artırılabilir.

6.2.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerine Öneriler

1. Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında çocukları bahçeye çıkarmasının önündeki engellerden biri de okul yönetiminin sınırlamalarıdır. Okul yönetimleri açık alanda öğrenmenin faydalarını göz önünde bulundurmalı ve öğretmenlere okul bahçesinde eğitim etkinliklerini uygulamaları için imkân ve kaynak sağlamalıdır.
2. Okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri okul bahçesi için alan ve bütçe ayırmalı, bahçesi bulunan okullar çocukların gelişimsel gereksinimlerine uygun ve öğretmenlerin görüşü alınarak yeniden düzenlenmeli, bahçede de sınıf içinde olduğu gibi doğal elemanları da içeren öğrenme merkezleri oluşturulmalıdır.
3. Okul bahçesi eğitim ortamını düzenlenirken engelli çocukların da ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanmalıdır.

6.2.3. Öğretmenlere Öneriler

1. Öğretmenler okul bahçesini sadece oyun alanı olarak kullanmamalı çocukların keşfetmesine ve öğrenmesine imkân sağlayacak farklı etkinlikler planlamalı ve uygulamalıdır.
2. Öğretmenlerin sınıf içi etkinleri düzenledikleri ve planladıkları kadar da bahçe zamanını planlamaları gerekmektedir.
3. Öğretmen çocuklar ile okul bahçesinde etkinlik yaparken çocukların dikkatini canlı tutacak, ilgi çekici eğitim ortamları hazırlamalıdır.
4. Bahçenin korunaklı hale getirilmesi öğretmenlerin sorumluluğu altındadır. Çocuklara özgürlük verilirken, onların zarar görmemesi sağlanmalıdır.

6.2.4. Araştırmacılara Öneriler

1. Bu araştırmanın verileri sadece öğretmenlerden görüşme yoluyla elde edilen verilerle sınırlıdır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda araştırmacılara görüşmenin yanı sıra öğretmenlerin okul bahçesinde gerçekleştirdikleri etkinliklerin ve uygulamaların gözlem yoluyla incelenerek veri çeşitlemesine gidilmesi önerilebilir. Ayrıca çocukların okul bahçesinde gerçekleştirdikleri öğrenme süreçlerinin de incelenmesi alana önemli katkılar sunacaktır.
2. Ayrıca, okul bahçesinde uygulanan kurallar ve bu kuralların çocukların öğrenme durumlarına etkileri okul yönetiminin, ailelerin ve çocukların okul bahçelerinin özellikleri ile ilgili beklentilerinin neler olduğuna ilişkin araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

ADAAG, The U.S. Department of Justice provides information about the Americans with Disabilities,Act. https://www.ada.gov/regs2010/2010ADAStandards/2010ADAStandards_prt.pdf . Erişim tarihi: 11.05.2015

Aile ve sosyal politikalar bakanlığı (ASPB) çocuk hizmetleri genel müdürlüğü özel kreş ve gündüz bakım evleri ve çocuk kulupleri hakkında yönetmelik http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx? Mevzuat. Erişim tarihi: 16.07.2014.

Akçay, E. ve Erkal, S.,(2012). Ankara'da farklı semtlerdeki okul öncesi eğitim kurumları iç ve dış mekânlarının kaza riski açısından değerlendirilmesi. *Sağlık ve Toplum,* 22, 2 .http://ssyv.org.tr/wp-admin/uploader/std2012-2/5.pdf. Erişim tarihi:16.03.2016.

Aktaş Arnas, Y. (2002). Okulöncesi dönemde fen eğitiminin amaçları. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi,* 6-7, 1-6.

Aktaş Arnas, Y., Günay Bilaloğlu, R., ve Aslan, D. (2007). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi.* Ankara: Kök Yayıncılık.

Altuntaş M., Kaya, M., Demir,Ş., Oyman, G., Metecan , A., Rastgel, H. vd. (2013). 0-14 yaş arası çocuklarda önlenebilir nitelikteki kazaların belirlenmesi ve ilişkili tedbirlerin alınması. *Smyrna Tıp Dergisi,* 28-33.

Andersson K., & Gullberg A. (2012) What is science in preschool and what do teachers have to know to empower children? *Cultural studies of science education.* http://link.springer.com/article Erişim tarihi: 12.04.2017.

Aslan,F. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumları dış mekan tasarımında çocukların beklentilerinin belirlenmesi.* Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Atabey, D., Yurt. Ö., ve Ömeroğlu, E. (2009). Okul öncesi eğitim kurumları açık hava oyun alanlarının incelenmesi. *Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi,* Edirne, 651- 653.

Baran, M., Yılmaz, A., ve Yıldırım, M. (2007). Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri diyarbakır huzurevleri anaokulu örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 8, 27-44.

Barbour, Ann C. (1999). The impact of playground design on the play behaviors of children with differing levels of physical competence http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0885200699800076?showall=true

Erişim tarihi: 08.09.2014

Bilton, H. (2010). *Outdoor play in the early years* (4. Edition). London: David Fulton.

Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, C., Ishikawa, T.,Sandseter, H., Bienenstock, A. et all., (2015). What is the relationship between risky outdoor play and health in children? *A Systematic Review. Int. J. Environ. Res. Public Health, 12,* 6423-6454.

Brussoni, M., Olsen, L. L., Pike, I., & Sleet, D. (2012). Risky play and children's safety: Balancing priorities for optimal child development. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *9,* 3134-3148. http://www.mdpi.com/1660-4601/9/9/3134. . Erişim tarihi: 08.09.2015

Bower, J. K., Hales, D. P., Tate, D. F., Rubin, D. A., Benjamin, S. E., & Ward, D. S. (2008). The childcare environment and children's physical activity. *American Journal of Preventive Medicine, 34*(1), 23-29.

Budunç,B. (2007). *Okul öncesi eğitim yüksek lisans programi okul öncesi öğretmenlerinin bakiş açisiyla çalişma ortamlarinin değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Bulut, S. (2008). Okul öncesi sınıflarında zaman yönetimi. Y. Aktaş Arnas ve F. Sadık (Ed.). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi.* Ankara: Kök Yayıncılık.

Bundy, A., Luckett, T., Tranter, P., Naughton, G., Wyver, S., Ragen, J. at all., (2009). The risk is that there is "no risk": A simple innovative intervention to increase children's activity levels. *International Journal of Early Years Education, 17*(1), 33-45.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Ankara: Pegem Akademi.

Chakravarthi, S. (2009). *Preschool teachers' beliefs and practices of outdoor play and outdoor environments.* Unpublished PhD thesis, Greensboro: University of North Carolina.

Clements, R. (2004), An Investigation of the Status of Outdoor Play, *Contemporary Issues in Early Childhood, 5, 1.* http://www.allianceforchildhood.org.uk/uploads/media/7_Clements_CIEC_5_1_web.pdf2.pdf. Erişim tarihi:15.09.2014

Copeland, K., Sherman, N., Kendeigh, A., Kalkwarf, J. & Saelens, E. (2012). Physical activity in child-care centers: do teachers hold the key to the playground? *Health*

Educatıon Research, 27, 1, 81–100.

Copple, C. & Bredekamp, S. (2009). Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8. Washington, D.C: National Association for the Education of Young Children. https://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions. Erişim tarihi:11.11.2014

Corson,C. (2003). Grounds for Learning: Hope for America's Derelict Schoolyards". Learning by Design. http://www.cherylcorson.com/pdfs/outdoorlearning.pdf. Erişim Tarihi: 23.06.2014

*Creswell, J. W. (2015). Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (*M. Bütün & S. B. Demir,Çev.*),* Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal çalışma 2012 yılında yayımlanmıştır).

Çelik, M. ve Kök, M. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımın önemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 15*(2), 158-170.

Çevik, M. S. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumları dış mekânlarının kaza unsurları açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Davies, M. (1997). The teacher's role in outdoor play: Preschool teachers' beliefs and practices. *Journal of Australian Research in Early Childhood Education, 1*, 10-20.

DeBord, K., Moore, R., Hestenes, L., Cosco, N., & Mc Ginnis, J. (2005). The preschool outdoor environment assessment scale. Kaplan. https://www.kaplanco.com/media/poems.pdf. Erişim tarihi: 22.09.2015

Decker, C. A. & Decker, J. R. (2005). *Planning and administering early childhood programs* (8. Edition). New Jersey: Prentice Hall.

Demir, A. (2012). *Yeşil Okul: Çevre, sağlık ve eğitime etkileri.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Demiriz, S., Karadağ, A., & Ulutaş, İ. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanım.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Ekici, G. (2004). Sınıfta zamanın etkili yönetimi. *Sınıf Yönetimi,* 151-183.

Erdem, Ö. (2003). *Okul öncesi eğitim birimlerinde dış mekân tasarım ilkeleri.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ergün, M. (2006). Vygotsky'nin Yeniden Değerlendirilmesi. *Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 269-292. http://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/3614. Erişim tarihi: 20.04.2017.

Ernst, J. & Tornabene,L. (2012). Preservice Early Childhood Educators' Perceptions of Outdoor Settings as Learning Environments. *Environmental Education Research*. *18*(3), 643–665.

Frost, J. L. (2006). *The dissolution of children's outdoor play: Causes and consequences*. Lecture given on May 31, 2006 in Washington, DC. Common Good: The Value of Play Forum.

Frost, J.L., Wortham, S., & Reifel, S. (2008). *Play and child development.* NJ: Merrill Prentice Hall. https://www.pearsonhighered.com/program/Frost-Play-and-Child-Development-4th-Edition/PGM141867.html. Erişim tarihi: 22.06.2016.

Gaziantep MEB, Gaziantep ili Şehitkâmil ve Şahinbey Merkez İlçelerine Bağlı Okul Öncesi Eğitim Kurumları sayısı. Web: http://gaziantep.aile.gov.tr/tr. .Erişim tarihi: 17.06.2014

Goodling, B. (2016). *Exploring the outdoors: A multiple case study examining teacher beliefs and practices in preschool outdoor play.* Doctoral Dissertations and Projects.

Güleş, F. (2013). *Okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi.* Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gür, H. (2005). Çocuk ve spor. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* 112*,* 10-12.

Gür, Ş. Ö. ve Zorlu, T. (2002). *Çocuk mekanları* (1. Baskı). İstanbul: Mas Matbaacılık.

Hands, B. P. & Martin, M. (2003). Implementing a fundamental Mmvement skill program in an early childhood setting: The children's perspectives. *Australian Journal of Early Childhood,* 28(4), 47-52. http://researchonline.nd.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=health_article. . Erişim tarihi: 05.05.2014.

Hartle, L. (1994). Outdoor play: A window on social-cognitive development. *Dimensions of early childhood, 23,* 27-3. https://eric.ed.gov/?id=EJ499977. Erişim tarihi: 06.07.2016

Helen, M.(2012). *Influence of school playground safety on the partıcıpatıon of pre-school chıldren ın outdoor actıvıtıes ın central dıvısıon, naıvasha dıstrıct, Kenya.* The Degree of Masters of Education in Early Childhood Education in the Department of Educational Communication and Technology, University of

Nairobi.

Hendricks, B. E. (2001). *Designing for play*. Burlington, VT: Ashgate Publishing Company. https://www.jstor.org/stable/pdf/10.7721/chilyoutenvi.13.1.0248.pdf. . Erişim tarihi:07.10.2016

Henniger, M. L. (1994). Planning for outdoor play. *Young Children, 49,* 10-15. https://eric.ed.gov/?id=EJ483969. . Erişim tarihi: 08.10.2014.

Herrington, S. (2008). Perspectives from the ground: early childhood educators' perceptions of outdoor play spaces at child care centers. http://www.colorado.edu/journals/cye/18_2/18_2_03_PerspectivesFromGround.pdf. Erişim tarihi: 13.09.2014.

Hinkley, T., Crawford, D., Salmon, J., Okely, A. D., & Hesketh, K. (2008). Preschool children and physical activity: A review of correlates. *American Journal of Preventive Medicine, 34(*5), 435-441. http://www.fountaingateps.vic.edu.au/images/FGPS/brochure/pdf/Outdoor%20Learning.pdf. . Erişim tarihi: 22.06.2015.

Johnson, J. E., Christie, J. F., & Yawkey, T. D. (1999). *Play and early childhood development*. Addison Wesley: Longman. https://eric.ed.gov/?id=ED424975. . Erişim tarihi: 11.04.2017.

Kaf, Ö. (2016). Öğretimin yönetimi. Y.Aktaş Arnas ve F. .(Ed.), *Okul Öncesinde Sınıf Yönetimi* içinde (s.55-63). Ankara: Pegema.

Kalburan, N. C. (2014). Denizli ilinde bulunan resmi ve özel anaokulu bahçelerinin karşilaştirmali olarak incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18,* 99-113.

Kalemci, F. (1998). *Okul öncesi eğitim kurumlarının çevre düzenlemesi ve çalışan eğitimci personelin nitelikleri yönünden incelenmesi.* Ankara: Aydoğdu Ofset.

Kandır, A., Özbey, S., ve İnal, G. (2009). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarının planlama ve uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2*(6), 374-387.

Kantz, K.R. (2004) .Understanding the outdoor play environment for preschool children in child care: should we just let 'em go? . Retrospective Theses and Dissertations. *Iowa State University.* 9-56. http://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi? Erişim tarihi: 12.09.2016.

Karaküçük, S. A. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekânsal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 32*(2), 307-320.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (15. bs.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kıldan, A., O. (2007). Okul öncesi eğitim ortamları. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi,* 15(2), 501-510.

Korkmaz, İ. (2014). Sosyal öğrenme kuramı. B. Yeşilyaprak(Ed.). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretim* içinde, (s. 245-269). Ankara: Pegema.

Köksal O., Dağal B., ve Duman , A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, *46,* 379-394.

Lorenz, F. (2005). Das Otto-Hahn-Gymnasium Göttingen auf dem Weg zu einer Bewegten Schule, eine theoretische und empirische Betrachtung. *Fachbereich Sozialwissenschaften, Abschlussarbeit, Master of Arts in Education Göttingen,*49 http://www.ohg.goe.ni.schule.de/ohg/0201projekte/%C2%A00411bew_schule%20/Lorenz.pdf. Erişim tarihi: 02.06.2014.

Malone, K., & Tranter, P. (2003). Children's environmental learning and the use, design and management of schoolgrounds. *Children, Youth and Environments,* 13(2), 87-137. http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=2138&context=edupapers. Erişim tarihi: 18.02.2017.

Marinoa, A. , Fletcherb, E., Whitakerc, R. & Andersona, S. (2012). Amount and environmental predictors of outdoor playtime at home and school: A cross-sectional analysis of a national sample of preschool-aged children attending Head Start. http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1353829212001517. Erişim tarihi: 10.04.2017.

Mart, M., Alisinanoğlu, F., ve Kesicioğlu, O. S. (2015). An investigation of preschool teachers use of school gardens in Turkey. *The Journal of International Social Research,* 8(38), 748-744.

Martinez-Beck, I. (Ed) (2009). What we know and don't know about measuring quality in early childhood and school-age care and education settings (Vol. 12). *Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families.* https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2015/08/2009-65What-We-Know-and-Dont-Know-About-

Measuring-Quality-in-Early-Childhood-and-School-Age-Care-and-Education-Settings.pdf. Erişim tarihi: 14.10.2015

MEB,Koruyucu Güvenlik Özel Talimatı. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24822_0.html. Erişim tarihi: 19.11.2014.

MEB,Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24822_0.html. Erişim tarihi: 19.11.2014

MEB,İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/54.html. Erişim tarihi: 19.11.2014.

MEB,Lâboratuar Okulu Uygulamalarının Yaygınlaştırılmasına İlişkin Yönerge. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/61.html. Erişim tarihi: 19.11.2014.

MEB,Okul Öncesi eğitim kurumları ve ilk öğretim kurumları yönetmeliği yönetmeliği. Web: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm. Erişim tarihi: 23.08.2014.

MEB,Okul Öncesi Eğitim Programı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara. Web, http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitim-programi-ve-kurul-karari/icerik/54. Erişim tarihi: 21.04.2014.

MEB,Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni. http://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.asp?ara=9&SAYFA=3. Erişim tarihi: 19.11.2014

MEB,Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği. hatay.meb.gov.tr/meb_iys.../2012.../13101238_sabotaj_yonetmelik.pdf. Erişim tarihi: 19.11.2014.

MEB,Yatırım ve Tesisler Dairesi Başkanlığı Genelgesi http://mevzuat.meb.gov.tr/html/genelge.pdf. Erişim tarihi: 19.11.2014

Melzer,M.L.2001. *Schule in Bewegung, drinnen und draußen: Schulhofumgestaltung gehört dazu*. http://www.kidsvital.de/images/stories/infothek/bewegungsspiele.pdf. Erişim tarihi: 04.05.2014 .

Moser, T. & Martinsen, M. T. (2010). The outdoor environment in Norwegian kindergartens as pedagogical space for toddlers' play, learning and development. *European Early Childhood Education Research Journal, 18*(4), 457-471. http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2010.525931#.VEf1zfl_uZw. Erişim tarihi: 19.10.2014.

Oktay, A. (2007). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem* (6. Basım). İstanbul:

Epsilon Yayıncılık.

Phajane (2014), Possibilities and Challenges of Teaching Reading in a Multi-Grade Classroom. *Mediterranean Journal of Social Sciences,* MCSER Publishing, Rome-Italy, 5, 15, 2014. http://www.mcser.org/journal/index.php/mjss/article/viewFile/3241/3195. Erişim tarihi: 23.10.2014.

Renick, S. E. (2009). *Exploring early childhood teachers' beliefs and practices about preschool outdoor play: A case study.* Doctoral dissertation. http://poar.twu.edu/handle/11274/83. Erişim tarihi: 18.04.2016.

Rivkin, M. S. (2000). *Outdoor experiences for young children.* Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

Sağlık Bakanlığı, İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyon-Elektromanyetik Kirlilik Konulu Genelge. http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/mev/temel_saglik/iyonlastirici_olmayan.pdf. Erişim tarihi: *19.11.2014*

Sallis, J. F., Prochaska, J. J. & Taylor, W. C. (2000). A review of correlates of physical activity of children and adolescents. *Med. Sci. Sports Exerc., 32(5),* 963–975. https://www.researchgate.net/profile/Judith_Prochaska/publication/12521182_'A_Review_of_Correlates_of_Physical_Activity_of_Children_and_Adolescents'/links/0fcfd509495ae32123000000.pdf. Erişim tarihi: 22.06.2016

Sciarra, D. J., Dorsey, A. G. ve Lynch, E. (2009). *Developing and administrating a child care and education program.* USA: Wadsworth Cengace Learning.

Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim, öğrenme ve öğretim* (9. baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Schilling, T., McOmber, K., Mabe, K., Beasley, B., Funkhouser, S., & Martinez, L. (2006). Promoting language development through movement. *Teaching Elementary Physical Education, 17*(6), 39-42.

Shim, S.K., Herwig, J.E. Shelley, M. (2001). Preschoolers' play behaviors with peers in classroom and playground settings. *Journal of Research in Childhood Education, 15*(2), 149-163.

Singer, D., Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (Eds.) (2006). *Play Learning: How play motivates and enhances children's cognitive and social-emotional growth.* New York, NY: Oxford University Press. http://kathyhirshpasek.com/wp-content/uploads/2015/08/PLAY_play_equals_learning.pdf. Erişim tarihi: 19.11.2016.

Speedlin, C. (2010). *Educators' attitudes toward outdoor classrooms and the cognitive benefits in children. environmental studies undergraduate student theses.* .http://digitalcommons.unl.edu/envstudtheses/41. Erişim tarihi: 19.11.2016.

Stankovic, D., Milojkovic,A., & Tanic, M. (2006) Physical environment factors and their impact on the cognitive process and social behavior of children in the preschool facilities architecture and civil engineering. http://facta.junis.ni.ac.rs/aace/aace200601/aace200601-05.pdf. Erişim tarihi: 21.09.2014.

Sugiyama T., Okely A.D., Masters J.M., Moore T.,(2013). Attributes of child care centers and outdoor play areas associated with preschoolers' physical activity and sedentary behavior. *Sage journails, 44, 3.* http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0013916510393276.

Erişim tarihi:19.09.2014

Şener, E.A. (2001). *Okul öncesi çocuk eğitim merkezleri için değişebilir/dönüşebilir/esnek bir "fiziksel çevre modeli.* Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tandon, P. S., Zhou, C., & Christakis, D. A. (2012). Frequency of parent supervised outdoor play of US preschool-aged children. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 166*(8), 707-712.

Tarman, B., & Tarman, I. (2011). Teachers' involvement in children's play and social interaction. *Elementary Education Online, 10*(1), p. 325-337.

Tucker, K., (2014). *Mathematics through play in the early years* (4th edition). Sage.

Tucker, P. (2008). The physical activity levels of preschool-aged children: A systematic review. *Early Childhood Research Quarterly, 23*(4), 547-558.

Türnüklü, A.(2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi,* (s. 24). Ankara: PegemA Yayıncılık.

U.S. Consumer Product Safety Commission, Saving Lives and Keeping Families Safe,Public Playground Safety Handbook,2010.

Uluslararası Çocuk Merkezi (International Children's Center - ICC). (2008). *Hükümet Dışı Kuruluşlar için Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin Uygulanmasını İzleme ve Raporlama El Kitabı.* ICC Çocuk Hakları Serisi 9, Ankara: ICC. http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-docs/69.pdf.

Wellhousen, K. & Crowther, I. (2004) *Creating Effective Learning Environments*. USA: Thomson Delmar Learning.

White, R. (2004). Young children's relationship with nature: Its importance to children's development & the earth's future. *White Hutchinson Leisure & Learning Group,* 1-9. http://www.whitehutchinson.com/children/articles/childrennature.shtml. Erişim tarihi: 11.10.2015

White, R., & Stoecklin, V. (1998). Children's outdoor play & learning environments: Returning to nature. *Accessed June, 11*.

Wilson, R. (2012). *Nature and young children. Encouraging creative play and learning in natural environments.* New York: Routledge.

Wong.S.S. (1998). *Comparative Study on the Preschool Physical Education Curriculum in Zhuhai, China and Macau Government Kindergartens,* School of Early Children Education, Hong Kong Institute of Education.

Yalçın,F.(2015*). A Crosscultural Study On Outdoor Play: Parent And Teacher Perspectıves*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuk psikolojisi.* İstanbul: Evrim Matbaacılık.

Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2010). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, G., (1994). *Okul öncesi eğitim yapıları çocuğun fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin tasarıma etkileri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, S., ve Bulut, Z. (2003). Kentsel mekânlarda çocuk oyun alanlarının yeri ve önemi:Erzurum örneği. *Milli Eğitim Dergisi,* 158.

Yöndem, Z. D. ve Taylı, A. (2007). Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. A. Kaya (Ed). *Eğitim psikolojisi* içinde, (s. 81-128). Ankara: Pegema.

Yüksel, S., Koçak,N.,(2016). Çocuk parklarında karşılaşılan kazalar, nedenleri ve çözüm önerileri. *Türkiye Klinikleri, 1*(3), 184-93

Zask A., Van,E., Beurden, L., Barnett, L.O., Brooks & U.C.Dietrich. "Active school playgrounds-myth or realty? Results of the "move it groove it" Project"Preventive Medicine, http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11676580. Erişim tarihi: 02.10.2014.

EKLER

EK-1 Okul Öncesi Eğitim Kurumları Bahçe Donanımı Ve Güvenliği Kontrol Listesi

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI BAHÇE DONANIMI VE GÜVENLİĞİ KONTROL LİSTESİ

Değerli meslektaşlarım;

Bu çalışma, , okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan açık alan/dış mekânın içeriğini, güvenliğini ve işlevselliğini değerlendirmesini amaçlamaktadır. Elde edilecek bilgiler, yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Veriler toplu olarak değerlendirileceğinde ankete isminizi yazmayınız. Gösterdiğiniz ilgi, işbirliği ve katkınız için teşekkür ederim.

Derya TEPEBAĞ
Çukurova Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

I.BÖLÜM OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI İLE İLGİLİ GENEL ÖZELLİKLER

1. Bağlı olduğunuz kurum hangisidir?

1. MEB ( ) 2. ÇHGM ( ) 3.DEVLET ( ) 4. ÖZEL ( )

2.Kurumunuzda çalışan öğretmen sayısı kaçtır?

1. 0-4 2. 4-8 3. 8-12 4. 12 ve daha fazla

3.Kurumunuzun çocuk kapasitesi kaçtır?

1. 0-50 2. 50-100 3. 100-200 4. 200-300 5. 300 ve daha fazla

4. Kurumunuzun şu andaki çocuk sayısı kaçtır?.....

5.Kurumunuzun alan büyüklüğü kaç metrekaredir?.....

a.Toplam alan:……..m^2 b. Bina:……..m^2 c. Bahçe:…….m^2

II. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI OKUL BAHÇESİ DONANIMI VE GÜVENLİĞİ KONTROL LİSTESİ

A.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMU İLE İLGİLİ KONUM VE YAPIYA İLİŞKİN GENEL ÖZELLİKLER		E	H
KONUMA İLİŞKİN İFADELER	1. Okulun/kurumun dış mekânı gürültü ve trafikten uzak mı?		
	2. Okul /kurum yakınında uçurum, dere yatağı, maden ocakları ve bataklık gibi alanlar olmayacak şekilde konumlandırılmış mı?		
	3. Okul bahçesinin ana girişi; itfaiye araçlarının, okul binası ve eklentilerine ulaşmasına imkân sağlayacak özellikte mi?		
	4. . Okulun / kurumun inşa edildiği alan uçurum, baz istasyonu, benzin istasyonu vb. yerlerin en az 200 m uzağında mı?		
	5. Okulun / kurumun inşa edildiği alan mezarlık,cezaevi, vb. alanlara uzak mı?		
	6. Açık alanın/okulun 200m yakınında sağlık ocağı, hastane gibi herhangi bir sağlık kuruluşu var mı?		
DIŞ MEKÂNIN YAPISINA İLİŞKİN İFADELER	7. Açık hava oyun alanı, okul binasının kapladığı alanın en az iki katı genişlikte mi? (her çocuk için en az 6-7 m2 lik açık oyun alanı)		
	8.Okul iç mekanında bulunan sınıflardan dış mekâna geçişi sağlayan kapı var mı?		
	9. Bahçe oyuncakları ve taşınabilir ekipmanlar için bir depo var mı?		
	10. Engelli çocuklar için dış mekânda gerekli düzenekler, alet ve araçlar var mı?		
	11.Dış mekândan tuvaletlere kolay ulaşım veya bahçede tuvalet var mı?		
	12. Bahçe ekipman ve aletleri, hareketli oyun alanı ekipmanları çocukların yaş grubuna uygun mu?		
	13.Okul kurumun dış mekanında insan tüketimine uygun güvenilir su kaynağı, var mı?		
	14.Okul kurumun dış mekânında insan tüketimine uygun güvenilir su kaynağı için oluşturulmuş su kesintileri sırasında kullanılabilecek bir su deposu var mı?		
	15. Okul kurumun dış mekânında personel ve ailelerin ihtiyacını karşılayacak kapasitede otopark alanı var mı?		

B.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DIŞ MEKÂN/AÇIK ALAN DONANIM VE EKİPMAN İÇERİĞİ		E	H
KUM TOPRAK SU ALANINA İLİŞKİN İFADELER	16. Okulun/kurumun dış mekânında kum havuzu var mı?		
	17.Okulun/kurumun dış mekânında kum havuzu oyuncakları(el arabası, kovalar vs.) var mı?		
	18.Okulun/kurumun dış mekânında su oyun alanı (havuz vs.) var mı?		
	19.Okulun/kurumun dış mekânında su oyun alanı oyuncakları(oyuncak gemiler, bardaklar, kovalar, hortum) var mı?		
	20. Okulun/kurumun dış mekânında toprak alan var mı?		
	21.Okulun/kurumun dış mekânında farklı toprak çeşitleri (killi, beyaz, kırmızı toprak vs.)var mı?		
DRAMATİK OYUN ALANINA İLİŞKİN İFADELER	22.Okulun/kurumun dış mekânında "Açık derslik veya Amfi Tiyatro" var mı?		
	23.Okulun/kurumun dış mekânında dramatik oyun alanı var mı?		
	24.Okulun/kurumun dış mekânında dramatik oyun alanı ekipmanları (oyun evi, oturma grubu, evcilik oyuncakları vs.) var mı?		
	25.Okulun/kurumun dış mekânında çocukların dramatik oyunlar oynayabileceği sahne veya platform var mı?		
	26.Okulun/kurumun dış mekânında bahçe mutfağı var mı?		
	27.Okulun/kurumun dış mekânında bahçe mutfağı ekipmanları (tencere, tava, tabak, bardak vs.) var mı?		
SESSİZ ALANA İLİŞKİN	28.Okulun/kurumun dış mekânında çocuklar ve öğretmenler için, buluşma ve dinlenme noktaları (çardak vs.) var mı?		
	29.Okulun/kurumun dış mekânında oturma bankları var mı?		
	30.Okulun/kurumun dış mekânında gölgelik alanlar (ağaç gölgesi, tente, pergole vs.) var mı?		

İFADELER	31.Okulun/kurumun dış mekânında çocukların yalnız başına dinlenebilecekleri bir alan var mı?		
	32.Okulun/kurumun dış mekânında çocukların yalnız başına dinlenirken kullanabilecekleri ekipmanlar (küçük banklar, minderler ve örtüler, küçük sandalyeler) var mı?		
	33.Okulun/kurumun dış mekânında, sanatsal faaliyetler yapılabilecekleri alan var mı?		
FEN VE MATEMATİK ALANINA İLİŞKİN İFADELER	34.Okulun/kurumun dış mekânında çocuklar için uygulama bahçeleri var mı?		
	35.Okulun/kurumun dış mekânında uygulama bahçelerinde kullanılabilecek araçlar(çapa, tırmık, kazma, kürek, el arabası) var mı?		
	36.Okulun /kurumun dış mekânında yapı-inşa oyun alanı var mı?		
	37.Okulun /kurumun dış mekânında yapı-inşa oyun ekipmanları (ahşap büyük bloklar, tuğlalar, ahşap kalaslar , sandık vs.) var mı?		
	38.Okulun/kurumun dış mekânına çocuğun, yerini değiştirebileceği her hangi bir oyuncak (el arabaları, tekerlekler, vs.) var mı?		
	39.Okulun/kurumun dış mekânında fen eğitimi etkinliklerini destekler özellikte ekipman ve malzemeler (büyüteç terazi, tartı, küçük kaplar, cımbız veya maşa setleri) var mı?		
	40.Okulun/kurumun dış mekânında matematik alanı var mı?		
	41.Okulun/kurumun dış mekânında matematik alanı malzemeleri(farklı renk ve formlarda boncuklar, taşlar, yapraklar, kutular vs.) var mı?		
	42.Okulun /kurumun dış mekânında evcil hayvanlar var mı?		
KABA MOTOR HAREKET ALANINA İLİŞKİN İFADELER	43.Okulun/kurumun dış mekânında yürüme ve dolaşma amacıyla oluşturulan, gezinti yolları var mı?		
	44.Okulun/kurumun dış mekânında birçok çocuğun ayni anda serbest oyunlar oynayabileceği geniş boş alan var mı?		
	45.Çocukların tırmanma ve kazı yapabilecekleri tepe alanlar var mı?		
	46.Okulun/kurumun dış mekânında farklı deneyimlere olanak tanıyan değişik form ve desenlerde (menderes şeklinde veya araba lastiklerinden yapılmış) yollar var mı?		
	47.Okulun/kurumun dış mekânında çocukların büyük kas gelişimini desteklemeye yardımcı hareketli oyun alanı var mı?		
	48.Okulun/kurumun dış mekânında hareketli oyun alanı ekipmanları (salıncak, kaydırak, tırmanma halatları vs.) var mı?		
	49.Okulun/kurumun dış mekânında trafik eğitim pisti ve işaretleri var mı?		
DUYUSAL ALANA İLİŞKİN İFADELER	50.Okulun/kurumun dış mekânında çimlendirilmiş alan var mı?		
	51.Okulun/kurumun dış mekânının ihata duvarı boyunca iklim bölgesine uygun ağaçlandırma var mı?		
	52.Okulun/kurumun dış mekânına girişte, bakımı kolay, mevsime ve iklim bölgesine uygun çiçeklerden oluşan peyzaj uygulaması var mı?		
	53.Okulun/kurumun dış mekânında çocukları duyusal olarak ilgisini çekebilecek **biberiye veya lavanta** gibi kokulu bitkiler var mı?		
	54.Okulun/kurumun dış mekânında çocukların müzik etkinlikleri yapılabilecek alan var mı?		
	55.Okulun/kurumun dış mekânında çocukların müzik etkinlikleri için kullanılabilecek malzemeler (blok çubuklar, tenekeler vs.)var mı?		
	56.Farklı dokularda kum, toprak, çim gibi yürüme alanları var mı?		

B.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DIŞ MEKÂN/AÇIK ALAN GÜVENLİĞİ VE FİZİKSEL ÇEVRE SAĞLIĞI		E	H
DIŞ MEKÂN GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN İFADELER	57.Okul bahçesine ana girişler, trafik yoğunluğu az olan tali yoldan sağlanmış, servis ve araba girişi, tercihen arka bahçe tarafından verilmiş mi?		
	58.Ana kapıyı çocuklar kendileri açamayacağı şekilde emniyetli mi?		
	59.Oynama ve tırmanma alanlarının altında, düşme tehlikesi bulunan yerlere kadar uzanan, 8-12 cm kalınlığında sıkıştırılmamış kum, yumuşak plastik yüzey var mı?		
	60.Okul bahçesi, duvar, tel örgü, tahta çit vs. ile oluşturulmuş güvenlik bandı var mı?		
	61.Bahçe ekipman ve aletleri, hareketli oyun alanı ekipmanları çocukların yaş grubuna uygun mu?		
	62.Açık alanda elektrik ve yüksek voltaj güç kablolarından kaynaklı tehlikelere karşı önlemler alınmış mı?		
	63. Hareketli oyun alanı ekipmanlarında (salıncak tahterevalli vs.) sıkıştırma ve çarpma tehlikesine karşı kontrol edilmiş mi?		
	64.Hareketli oyun alanı ekipmanları (salıncak tahterevalli vs.) sağlam mı?(keskin kenarlı, kırılmış, gevşemiş, paslı ve kayıp parçalar bulundurmayacak)		
	65.Salıncakların oturakları kauçuk ve plastik gibi yumuşak ve hafif maddelerden yapılmış mı?		
	66.Hareketli malzemelerin ayaklarının yerin altına gömülerek güvenlik altına alınmış mı?		
	67.Hareketli oyun alanındaki oyuncaklar güneş ışığının zararlarına (yıpratma ,paslanma,yüksek ısı,gevşeme, erime) karşı korunaklı mı?(çatılı, brandalı vs.)		
	68.Açık alanda yetişkin gözetimi için veya herhangi bir tehlikeye karsı insanları uyarıcı, bilgilendirici levhalar var mı?		
	69.Açık alan zemininde düşme tehlikesine karşı (çıkıntı, engel) gerekli düzenlemeler var mı?		
	70.Açık alan içinde zehirli, dikenli bitki bulundurmamaya yönelik gerekli önlemler alınmış mı?		
	71.Okulda/kurumda sertifikalı ilkyardım eğitimi almış olan personel var mı?		
	72.Okulun /kurumun dış mekanında yangınla ilgili standartlara uygun (etiketlenmiş, kontrolleri yapılmış) yangın söndürücüler, yangın alarmları gibi gerekli tedbirler alınmış mı?		
FİZİKSEL ÇEVRE SAĞLIĞINA İLİŞKİN İFADELER	73.Oyun alanlarının temiz ve hijyenik mi? (kırık cam, hayvan pisliği vb. bulunmaması),		
	74.Dış mekânın hijyenik kurallara uygun temizliğinin yapılabilmesi için malzeme ve temizlik ekipmanları var mı?		
	75. Dış mekân zehirli atıklardan arındırılmış mı?		
	76.Açık alan zararlı hayvan, böcekler arındırılmış mı?		

EK-2 Öğretmen Görüşme Soruları

1. Sizce okul bahçesinin düzenlemesinde öğretmenin rolü ne olmalıdır?
2. Sizce okul bahçesinde mutlaka olması gereken donatılar (malzemeler ve materyaller) nelerdir? Bu donatıların neden bulunması gerektiğini düşünüyorsunuz?
3. Sizce Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan hangi etkinlikler bahçede uygulanabilir hangileri uygulanamaz? Nedenin ile açıklayabilir misiniz?
4. Sizce okul bahçesinde uygulanan etkinlikler çocukların hangi gelişim alanlarını destekler?
5. Okulunuzun /kurumunuzun bahçesini ne sıklıkta kullanmaktasınız?
6. Okulunuzun/kurumunuzun bahçesini hangi amaçla kullanıyorsunuz?
7. Okulunuzun/kurumunuzun bahçesini kullanmanızı engelleyen faktörler nelerdir?
8. Okul bahçesinde etkinlik yaparken sıklıkla bahçedeki hangi alanları kullanmayı tercih etmektesiniz?
9. Okul bahçesini Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan eğitim etkinliklerinden hangilerini daha çok uyguluyorsunuz? Nedenleri ile açıklayabilir misiniz?
10. Bahçede uygulayacağınız etkinlikleri seçerken nelere dikkat edersiniz? Seçtiğiniz etkinlikleri uygulamadan önce ve uygularken nelere dikkat edersiniz?
11. Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan etkinlikleri okul bahçesinde uygularken karşılaştığınız problemler nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Derya TEPEBAĞ

Doğum Tarihi: 19.08.1985

Doğum Yeri: Şahinbey/Gaziantep

E-posta : drderyatepebag@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2013 -2017: Yüksek Lisans: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.

2004-2008 : Lisans: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Programı, Malatya.

2000-2004 : Lise, Malatya Süper Lisesi, Malatya.

1997-2000 : Ortaokul, Mehmet Topsakal İlköğretim Okulu, Merkez/ Malatya.

1992-1997 : İlkokul, Karakavak İlkokulu, Merkez/ Malatya.

İŞ DENEYİMİ

2016-Halen: Nihat Suzan Sipahi Anaokulu, Öğretmenlik (Gaziantep İli)

2015-2016:Güneykent Anaokulu, İdareci (Gaziantep İli)

2010-2015: Dr.Nilüfer Mustafa Özyurt İlkokulu, Öğretmenlik (Gaziantep İli)

2008-2010 : Şht.Jan.Uzm.Çav.Ahmet Güngör Anaokulu, Öğretmenlik (Mersin İli)

YABANCI DİL: İngilizce